

SUOMEN TAIDETEOLLISUUSYHDISTYS
KONSTFLITFÖRENINGEN I FINLAND

1974

**SUOMEN TAIDETEOLLISUUS-
YHDISTYS
VUOSIKIRJA 1974
JA TOIMINTAKERTOMUS
VUODELTA 1973**

**KONSTFLITFÖRENINGEN I
FINLAND
ÅRSBOK 1974
OCH VERKSAMHETSBERÄT-
TELSE FÖR 1973**

KESKUSTELUA MUOTOILIJAN ASEMASTA	5
DISKUSSIONER OM FORMGIVA- RENS STÄLLNING	7
Juhani Salovaara	
TEOLLINEN MUOTOILU SUO- MESSA	9
Juhani Salovaara	
INDUSTRIDESIGN IN FINLAND ..	12
H.O. Gummerus	
MESSUT — NÄYTTELY — MYYJÄ — MUOTOILIJA	15
H.O. Gummerus	
MÄSSA — UTSTÄLLNING — FÖR- SÄLJARE — FORMGIVARE	17
Elisabeth Stenius	
TRIENNALE 1973 SKANDINAVIAN OSASTO	19
Elisabeth Stenius	
TRIENNALE 1973 SKANDINAVIAN OSASTO	24
Anneli Kallio	
ARMAS LINDGREN JA HELSINGIN SEURAHUONEEN SISUSTUS	28
Anneli Kallio	
ARMAS LINDGREN OCH INRED- NINGEN AV SOCIETETSHUSET I HELSINGFORS	32
VUOSIKERTOMUS 1973	36
HALLINTO	47
VERKSAMHETSBERÄTTELSE 1973	51
ADMINISTRATION	75

Vuosikirjan kirjoittajat vastaavat itse artikke-
leissa esittämistään mielipiteistä.
Årsbokens artikelförfattare svarar själv för de
åsikter de framför.

Englantilaisen Design-lehden numerossa 301/74 käytiin keskustelua muotoilijan asemasta — siinä esitellyistä ajatuksista osa lienee ajankohtaista lisää myös Suomessa samoista asioista käytyyn ja käytävään keskusteluun.

1940- ja 50-luvun vaihteessa tuntui siltä kuin muotoilun uusi nousukausi alkaisi. Ajateltiin, että tavaroita virtaisi jatkuvasti markkinoille, ja niiltä odotettiin onnistunutta muotoilua, käytännöllisyyttä, esteettistä nautittavuutta ja toimivuutta. Sotaa edeltäneet yritykset, jotka tuntuivat toivottomilta ja epäonnistumaan tuomituilta, alkoivat yht'äkkiä tuottaa tuloksia.

Tämän päivän muotoilun maailmassa vallitsee hieman masentava mieliala: monet muotoilijat tuntevat olevansa voimattomia vaikuttamaan perusongelmiin; heidän kykynsä tuntuvat merkityksettömiltä eikä niillä pystytä ratkaisemaan niitä olennaisia vastoinkäymisiä, jotka uhmaavat maailmaa. Lordi Esher, Royal College of Artin rehtori, on hyvin tehokkaasti tuonut esille »monien ajattelevien ihmisten mielessä piilevän levottomuuden, rauhattomuuden, ahdistuksen ja huolen teollisuuden päämääristä. Tämä seikka on vetänyt suuren opiskelijajoukon pois teollisuuden maailmasta yksilöllisen luomisen maailmaan.» Esherin mukaan »teollisuus voi syyttää vain itseään. Se ei ole pystynyt tuottamaan sellaista ympäristöä, missä muotoilijoille olisi annettu heille kuuluva asema. Teollisuuden täytyy antaa työtä muotoilijoille heille kuuluvalla tasolla — eikä pelkän teollisuuden vaan koko yhteiskunnan.»

The Design and Industries Associationin iskulause 1930-luvulla oli: »fitness for purpose» — tarkoituksenmukaisuus. Nyt se yritetään jälleen herättää eloon. Yhdistys suunnittelee tämän vuoden keskustelun teemaksi vielä ankaramman ihanteen esittämistä: »fitness for need» — tarpeellisuudenmukaisuus.

Toivottavasti tämä ei välttämättä merkitse paluuta Bauhausin liian ankaran esikuvan noudattamiseen tai sitä, että Carnaby Street-tyyppinen muotoilu jälkikäteen hylättäisiin. Siinä tapauksessa, että se tarkoittaa paluuta 20- ja 30-luvun muotoilun tausta-ajatteluun tai, vielä parempi, tosiasioihin perustuvaa yritystä taata muotoilijoille aktiivisuus niillä alueilla, joilla toimintaa eniten tarvitaan — se täytyy vastaanottaa innostuksella.

Tällaisesta ajattelutavasta johtuen luonteenomainen piirre eläkeläisten asunto- ja vapaa-ajan tarpeita pohdittaessa on se, että unohtetaan inhimillisen tuotteen ja ammattitaidon antimet (artefacts), joita eläkeläiset mahdollisesti tarvitsevat, ja luodaan heille yksinkertaisesti sen tyyppinen maailma, mikä yleisen käsityksen mukaan vanhoille kuuluu. Vasta sitten kun oikea ratkaisu on löydetty voivat muotoilijat luoda sellaisia tuotteita kuin tarvitaan. Moottori-teitten palvelualueitten ollessa kysymyksessä pohditaan vastaavasti onko oikein ottaa huomioon pelkkä muotoilu, jos se ei pysty täyttämään myös käytännön vaatimuksia. Jos se on väärin eivät parhaakaan yksilölliset rakennus- ja tuotemuotoilut maailmassa voita pohjalla olevia laiminlyöntejä, jotka joskus pakosta tulevat esiin. London Transportin toimintaa koettelevat henkilökunnan puute ja ylläpito-

ongelmat. Näissä olosuhteissa muotoilun tason pohtiminen voi tuntua melkein koomisen asiaankuulumattomalta. Kuitenkin paluu niihin asenteisiin, jotka kerran ilmaisivat ymmärtämystä ja huolenpitoa matkustajia kohtaan ja hankkivat London Transportille maailmanlaajuisen maineen, auttaisi nostamaan henkilökunnan tarmoa ja yleistä mukavuutta. Kahden täysin erilaisen muotoilijaryhmän näkökannat selventävät muotoilijan tehtävää yhteiskunnassa, joka on johdateltu uskomaan, että »osallistuminen» on maaginen vastaus yhteiskunnallisesti ja ympäristöllisesti sekavaan tilaan, jota parailaan luodaan. Tämän tapaisesta osallistumisesta voi mainita esimerkkinä ensimmäiset Northampton County Hallista käydyt keskustelut. Ovatko muotoilijat jonkinlaisia johtajia — ehkä samantapaisia kuin poliitikotkin — vai ovatko he pelkästään piirtäjiä, jotka eivät saa ihmetellä, eivät kehittäviä eivätkä muuttaa tehtäviä, jotka heille annetaan.

Perinteellisen muotoilun »styling»-koulukunta on käytännöllisesti katsoen kuollut. Yhdysvalloissa, joka usein toimii uusien asioiden opastajana, näyttää vakiintunut teollinen muotoilu yhä huonontuneen viime vuosina. Sodan jälkeisen ajan menetelmiä ja malleja on hylätty; erityisesti tapa lisätä jotain olennaisesti täydellisiin tuotteisiin, joiden perustavaa laatua olevat muotoiluvaatteet on jo päätetty. Nykyään on paljon yleisemmin hyväksytty ajatus, jonka mukaan muotoilijoitten tulee liittyä tuotannon kulkuun hyvin varhaisessa vaiheessa. Royal College of Artin erinomaista luettavuustutkimusta hyväksyen käyttävien suunnittelijoitten tavoin pitäisi muotoilijoittenkin tuntea mielenkiintoa sellaista perusharkintaa koh-

taan, joka ottaisi huomioon työn suorituksen, tuotteen käytön miellyttävyyden ja tuloksen kauneuden.

Teollisen muotoilun piirissä on mahdollisesti vielä enemmän töitä kuin ennen, vaikka tämä päällisin puolin saattaa näyttää epätodennäköiseltä. Ne, jotka valmistuivat muotoilu- ja taidekouluista yliopistolevottomuuksien aikana — jolloin ilmassa oli äärimmäisyyksiin menevää ja hyvin perusteltua yhteiskunnallista mielenkiintoa ja huolestumista — ovat usein huonosti valmistautuneet täyttämään nämä tehtävät.

Kaikesta huolimatta tunnustavat nykyään hallitukset ja paikalliset viranomaiset muotoilun merkityksen ja todella hyödyllisen tehtävän. Yksityisillä muotoilijoilla on nyt paljon suurempi mahdollisuus vaikuttaa ympäristöön, koska kyky pystyä valvomaan töitten teknistä toteutusta on tuonut heille lisää vaikutusvaltaa. Toivottuun tulokseen ei kuitenkaan päästä jos teolliset muotoilijat yrittävät ottaa suorittaakseen arkkitehtien, suunnittelijoitten tai yhteiskuntatieteilijöitten tehtäviä. Kaiken tulee lähteä inhimillisen tuotteen ja ammattitaidon aseman ymmärtämisestä. Tämä taas sisältää yhteyden sellaiseen ympäristöön, joka kaikkien yhteiskunnan jäsenten tulee tunnustaa, ja jonka puolesta kaikkien on työskenneltävä.

Tilanne on täydellisesti muuttunut viimeisten 25:n vuoden kuluessa. Jos rehellisesti myönnämme mitä tapahtuu, on meillä mahdollisuus laajentaa muotoilu siitä, mitä Buckminster Fuller nimitti orjamaiseksi työksi, muotoiluksi, joka voi kantaa vastuun teoistaan ja toimistaan.

I den engelska tidskriften Design nr. 301/74 diskuteras formgivarens ställning — en del av dessa tankar torde vara ett aktuellt inlägg i den diskussion som förs i Finland om saken i dag.

I slutet på 40-talet och i början på 50-talet, såg det ut som om en ny blomstringsperiod inom formgivningen skulle ha börjat. Man väntade sig att en flod av produkter skulle välla fram och man förväntade sig att produkterna skulle vara väl formgivna, praktiska, vackra och dessutom att de skulle uppfylla alla förväntningar. De förkrigstida kampanjerna, som ofta verkat hopplösa och dömda att misslyckas, såg plötsligt ut att ge lyckade resultat.

Idag har man igen en känsla av nedgång: flere formgivare känner sig kraftlösa inför uppgiften att påverka väsentliga problem; deras yrkesskicklighet tycks så banal i skenet av alla de svårigheter som världen nu står inför.

Lord Esher, rektor för the Royal College of Art, framhåller med eftertryck »den oro, som ett stort antal auktoritativa personer hyser för industrins avsikter. Denna oro har jagat många studerande ut ur industrivärlden och in i en värld med individuellt skapande.» Han säger vidare att »industrin endast har sig själv att skylla. Den har inte förmått ge formgivarna en miljö med erkänd status. Industrin måste anställa designers på en mera rättvis basis». Och detta gäller inte bara industrin utan samhället i helhet.

Design och Industries Association planerar att återinföra sin slogan »fitness for purpose» — ändamålsenligheten —, en relik från trettiotalet. Och meningsfullt nog, har den planerat att introducera ett ännu striktare ideal, nämligen »fitness for need» — behovsenlighet — och ha det som tema för årets konferens. Man kan ju vara optimist och hoppas på att detta inte betyder att man ämnar återvända till Bauhaus puritanska ideal; eller till det att den Carnaby Street-aktiga designformen på efterhand skulle förkastas. Men om det betyder ett uppbyggande försök att hävda att formgivaren är aktiv inom områden där aktivitet mest behövs, då kommer det att välkomnas med förtroende och entusiasm.

Det är därför som det karaktäristiska för pensionärernas boende- och fritidsbehov är det att man inte tvistar om de artefakter som pensionärerna kunde tänkas behöva, utan istället tar man sig an den värld som vi skall skapa för de äldre. Först då vi kommit överens om huruvida detta förfarande är korrekt, kan formgivarna skapa de önskade föremålen. Det är också därför som artikeln om områdena för motorvägs-service väger designprogrammets för- och nackdelar mot varandra. Om detta resonemang är felaktigt, då kommer inte ens de allra bästa skapelserna i världen att övervinna de försummelse som säkert någongång kommer att inträffa.

London Transport lider stor brist på personal och har problem med sin existens. På grund av dessa omständigheter, kan det nästan verka komiskt irrelevant att diskutera nivån på formgivningen. Ändå skulle moralen bland

personalen och passagerarnas välbefinnande upphjälpas mycket om man skulle återgå till de designattyder, som en gång uttryckte förståelse för och omsorg om passagerarnas komfort och som gav London Transport ett internationellt rykte.

Två helt olika formgivares åsikter klargör formgivarnas roll i samhället som har letts att tro att ordet »medverkan» skulle vara det magiska svaret på den sociala och miljömässiga oredan som för närvarande skapas. Som ett exempel på dylik medverkan, kan det sätt varpå Northampton Country Hall först dikuterades, nämnas. Är formgivarna på något sätt ledare — kanske inte olika politiker — eller är de bara tecknare, ritare, som inte får ställa frågor, utveckla eller ens ändra de uppgifter de får sig tilldelade?

De traditionella »styling»-skolorna finns praktiskt taget inte mera. I USA som ofta är vägledare för skeendenas gång, tycks den konventionella industriella formgivningen under de senaste åren ha förlorat ställning. Man har förkastat många av de efterkrigstida metoderna och modellerna, speciellt sådant som har gällt att »klä» väsentligt kompletta produktslag, när deras formgivning redan i stort hade bestämts.

Nuförtiden accepterar man i mycket större utsträckning tanken på att formgivaren skall komma med i produktprocessen redan på ett tidigare stadium. Liksom även vid den alldeles utmärkta läsbarhetsundersökningen,

som företagits av the Royal College of Art, borde formgivarna intressera sig för sådana väsentliga förhållanden som prestation, tillfredsställelse vid användningen samt typografins utseende.

Hur osannolikt det än verkar, finns det troligen nu flere lediga arbetsplatser inom den industriella formgivningen än förut. Men de personer som utexaminerades från formgivar- och designskolor under studentoroligheterna — en tid då omsorgen om samhällets välbefinnande, var både extrem och berättigad — är ofta illa förberedda för dessa arbeten.

Emellertid, börjar regering, lokala myndigheter och industrin alltmera erkänna betydelsen av formgivningen och den nytta den har. Enskilda formgivare har numera mycket större möjlighet att påverka omgivningen på grund av den auktoritet de ernått, eftersom de anses kunna medverka vid det tekniska förverkligandet av sina ideér. Man uppnår dock inte önskade resultat om de industriella formgivarna övertar arkitekternas, planerarnas eller sociologernas uppgifter. Resultat uppnår man endast genom förståelse för artefakterna inom den miljö som alla samhällets medlemmar måste upptäcka och arbeta för.

Situationen har helt förändrats under de senaste 25 åren. Om vi ärligt medger det som håller på att hända, kan vi utvidga formgivningen, enligt Buckminster Fuller, från ett slaviskt arbete till en formgivning med ansvar för sitt handlande.

Juhani Salovaara*

Sodan jälkeisenä pula-aikana tulivat taitelijat mukaan kipeästi tarvittujen kulutushyödykkeiden suunnitteluun. Silloin alkoi taideteollisuustuotteiden kehittyminen yleisesti ja kansainvälisesti tunnistetuksi Finnish Design'iksi. Tuoloin pyrittiin rehellisesti tyydyttämään joka kodin tarpeet tarkoituksenmukaisilla, kauniilla käyttötavaroilla. Voimakas teollistumisen ja teollisuuden nousukausi, kiinnostavat ja hyvät tuotteet sekä hyvin valitut markkinakanavat muodostivat Finnish Design -käsitteen, joka omaleimaisuudellaan — 50-luvun alusta lähtien — sai näyttelyissä maailmanmainetta. Vientimarkkinat avautuivat lasi-, keramiikka-, huonekalu-, tekstiili-, vaatetus- ja hienometalliteollisuudelle. Hyvä laatu ja moderni omaperäinen muotoilu olivat vientivalttejamme. Eräs syy joka ohjasi markkinointia kohdemaiden maksukykyisiin ja asiantunteisiin kansanosiin saattoi olla tuotantokapasiteetin rajallisuus. Vastakaikua saatiin. Suomalainen taideteollisuus oli luonut itselleen arvostusta länsimaissa. Kasvavan tuotannon, näyttelytarpeiden sekä maineen ja kunnia-palkintojen tuloksena syntyi yhä parjattu tähtikultti ja nimimyynti, joka reilun vuosikymmenen kuluttua kärjisty anonymitteettikeskusteluun. Nimimyyntiä ja siten muodon yliarvostukseen vetoamista käytetään toki edelleenkin kulutushyödykkeiden markkinointikeinona sekä yrityskuvan kiilloitusaineena.

Kulutushyödyketuotannossa pidetään muotoilun osuutta markkinoinnin ja tuotekehityksen edistämisessä varsin merkittävänä. (Suomen itsenäisyyden juhluvuoden 1967 rahasto = SITRA'n tutkimus v. 1972) Finnish Designin tuotekehitysongelmat ovatkin nimenomaan muotoiluongelmia. Tätä piirrettä selvittää kulutushyödykkeiden käyttö itseilmaisun ja samaistumisen välineinä,

jolloin objektiivisempi käyttöarvoperustelu usein saa väistyä. Muotoilemalla voidaan tuote »kuumentaa» ja siten saada se keinovanhennetuksi kuumentamalla seuraava tuote. Tämä on itseilmaisun ja samaistumisen perustarpeen väärinkäyttöä. Klassinen esimerkki tästä on autojen vuosimallivaihtelu.

Toinen esimerkki löytyy vaatetusosalta, joka meilläkin tehokkaasti kuluttaa muotisuunnittelijoita em. tarkoituksessa. Karkeasti kuvailen kehä voisi olla seuraavanlainen. — Koveneva kansainvälinen kilpailu ja tuotantovälineiden kehittyminen vaativat koneellistamaan, vaiheistamaan ja rationalisoimaan tuotantoa. Tuloksena on kasvava kapasiteetti, jota halutaan käyttää mahdollisimman tehokkaasti. Monivuorotyö lisää yhä kapasiteettia. Tuotanto täytyy markkinoida ja työpaikat pyrkiä säilyttämään. Mallipolitiikka tulee yhä tärkeämmäksi. Tuotannon myyntitulokset ovat paljon riippuvaiset mallipolitiikan ja markkinoinnin onnistumisesta. Suhdanneherkkyys on suuri ja heilahtelut ovat voimakkaita. Ala on kuumentunut. Heilahtelujen tasaamiseksi mallisuunnittelu vakioituu kansainvälisiksi muotialloiksi, jotta kasvupolitiikka olisi turvattu. Tiedonvälityksen kanavin vaikutetaan sopivasti perustarpeeseen ja kulutustottumusten muodostumiseen sekä kasvuhakuisuuden ihannoimiseen.

Itseilmaisun ja samaistumisen tarpeet ovat kiinteästi yksilö-, aika- ja kulttuurisidonnaisia, mistä syystä ne ovat vaikeasti arvioitavissa ja mitattavissa. Tähän vaikeuteen perustuu muotoilumammattien arvostus ja hyväksikäyttö taideteollisuusarvojen tuotantoelämässä.

Pääoma- ja tuotantohyödyketuotannossa muotoilun osuutta ei toistaiseksi pidetä lainkaan tärkeänä — lukuunottamatta muutamaa poikkeusta — vaan lähinnä tuotekehitystyön loppuvaiheen pinta-ilmaistustyönä. Tämä asenne ei enää

*Juhani Salovaara, teollinen muotoilija, Ergonomiadesign Oy.

vastaa yhteiskunnallisen kehityksemme vaihetta. Näillä tuotannon aloilla muotoiluammattin heikko tuntemus ja arvostus johtunee ammattikuvan yksipuolisuudesta ymmärtämisestä. Finnish Design käsittelen vahvuus on osaltaan vaikuttanut yksipuolisen ammattikuvan säilymiseen. Lisäksi pääoma- ja tuotantohyödykkeiden kehitystyössä ja myynnissä tekniset ominaisuudet ja tehokkuus ratkaisevat. Nämä ominaisuudet ovat helposti vertailukelpoisia, mitattavia ja kuvailtavina. Tästä yleissävystä poiketen näkyy myös merkkejä muodon ylikorostuksesta ja muotoiluun käyttämisestä markkinointiargumenttina teknillisemmälläkin tuotannon aloilla. Tehokkaan tuotannon tutkimussäätiö ilmaisi näkemystään seuraavasti vuonna 1961. — Ilmeistä on että yleisten käyttöesineiden muotoilu Suomessa on korkealla tasolla. Nyt kuitenkin vaaditaan teollisuustuotteilta enemmän kuin aikaisemmin. Tämä koskee myös sellaisten koneiden ja laitteiden muotoilua, jotka vaativat teknillistä asiantuntemusta. (esim. traktori, laiva, konttorikoneet, työstökoneet, jopa paperikoneet). Muotoilussa on kaksi päälinjaa: A Yleisten käyttö- ja kulutusesineitten muotoilu B Em. teknistä asiantuntemusta vaativia tuotteiden muotoilu.

— A ryhmän koulutus on Suomessa jo yli sata vuotta vanhaa, B ryhmän koulutusta sensijaan käytännössä ei lainkaan ole, joten se olisi mitä pikimmin järjestettävä. SITRA tutkimuksessa vuodelta 1972 arvioitiin seuraavasti. — Vaikka vuonna 1961 perustettiin Taide-teolliseen Oppilaitoksen metallitaitteen osaston yhteyteen teknisten tuotteiden muotoilun oppilinjaa, voidaan tilannetta pitää melkein samana kuin em. lainauksessa on yksitoista vuotta sitten kuvattu.

60-luvun lopussa alkoi muotoiluala ja -koulutus voimakkaasti kiinnostua yhteiskunnallisen kehityksen suunnasta. Kritiikki oli ankaraa ja suvaitsemattomuus kuului kuvaan. Vuosina -68 ja -69 alan oppilaitos politisoitui korkeakoulujen tavoin ja liittyi kouludemokratia-pyrkimyksiin istuntoineen ja lakkoinen. Koulutuksen uusiutumispyrkimys on edelleen voimakas ja tarpeellinen. Oppilaitoksen muuttuminen korkeakouluksi on lisännyt uusiutumistarvetta ja hallinnolliset rutiinitkin vaativat oman harjaantumisensa. Monet ennen viimeisintä muutoskautta ammattielämään sijoittuneet ovat usein päättään pyöri-

tellen seuranneet koulutuksen uusiutumis- ja hakeutumisvaihetta. Muodon itseisarvokin on kiihkeässä muutosvaiheessa tallattu maahan. Tosiasiassa ei viimeisten kymmenen vuoden aikana taideteollisuusalan eikä kulutushyödyketuotannon piiristä ole löytynyt montaa uutta työpaikkaa. On todella realistista ja välttämätöntä hakeutua uudelleen, laajentaa ammattikuvaa ja ammatin sovellutusalueita tuotemuotoilusta tuotekehityksen ihmiskeisyyttä korostavaksi osatekijäksi.

ICSID'in (The International Council of Societies of Industrial Design) ammattityöryhmä määrittelee teollisen muotoilun seuraavasti: — Teollinen muotoilu on monitiedollista erittelevää toimintaa, joka pyrkii antamaan fyysisen ratkaisun yhteiskunnan ja yhteisön muuntuviin tarpeisiin kulttuurin teknologisin keinoin.

Fyysinen elinympäristömme, jopa psyykkisenkin, muodostuu enenevässä määrin ihmisen suunnittelemissa elementeissä. IHMINEN-VÄLINE-YMPÄRISTÖ muodostavat vuorovaikutuskokonaisuuden, elämänlaadun, johon suunnittelun laatu vaikuttaa. Maslow'in tarvehierarkian mukaan kuvattuna tämä merkitsee siirtymistä jälkiteollisen yhteiskunnan arvostuksiin. Teollistumisen ja kasvuhakuisuuden ihannoinnin haitat, kuten tyytymättömyys, ympäristön ja ravinnon saastuminen sekä muutosten nopeus ovat aiheuttaneet poliittisten ryhmittymien ja valtiovallan aiheellisen huolestuneisuuden. Pyritään vaikuttamaan mainittuihin haittoihin ennalta ehkäisevästi. Esimerkkejä näistä ihmiskeisistä pyrkimyksistä ovat kansanterveyslain, työsuojelun valvontalain, ympäristösuojelulainsäädännön ja yritys- sekä kouludemokratiosoinnin kokeilut ja alkanut toteutuminen. Kansanterveyslain ja työsuojelun valvontalain muodostama kokonaisuus on kansainvälisestikin edelläkävijä. Valtio ohjaa SITRAn ja Kauppa- ja teollisuusministeriön kautta sovelletun tutkimuksen ja tuotekehittelyn tukitoimintaa IHMINEN-VÄLINE-YMPÄRISTÖ vuorovaikutuksen tutkimiseen ja välineiden käyttöarvon kehittämiseen.

Rinnastuksena teollisen muotoilun ideologiselle kuluttajaystävällisyydelle ja ihmiskeisyydelle lainaan erästä ergonomian sisältökuvausta: — Suunnittelun laatu vaikuttaa välineittemme ja elinympäristömme humanin käyttö-

arvon muodostumiseen. Ergonomian päämääränä on lisätä ihmisten käyttämien välineiden ja järjestelmien tehokkuutta säilyttäen tai lisäten käyttöön positiivisia arvotekijöitä kuten terveys, turvallisuus ja tyydytys. Ergonomian keinona on ihmistieteiden järjestelmällinen soveltaminen ihmisten käyttämien välineitten ja systeemien, näiden käyttötapojen sekä työ- ja elinympäristön suunnittelussa. Ihmistieteet ovat: anatomia, fysiologia ja psykologia. Ergonomia jakautuu kahteen pääluokkaan: — tiedon tuottaminen, — tiedon soveltaminen. Molemmat työskentelevät perinteisesti enimmäkseen IHMINEN-VÄLINE-YMPÄRISTÖ vuorovaikutusketjun fyysisten pulmien kanssa.

Yhteys teollisen muotoilun tai teknisen designin sisällön ja ergonomian sisällön välillä on selvä. Teollisen muotoilun ominta osuutta yhteisellä työkentällä edustavat luovuus ja esteettisyys. Esteettisyys = aistivaikutelmien ja yhteiskunnallisen yhteyden kokeminen miellyttävinä. Ergonomia ja teollinen muotoilu täydentävät toisiaan erinomaisesti. Ergonomian tieto- ja teoriaperintö on laajempi, varsinkin tiedon tuottamisen ja metodiikka osalta. Tästä perinnöstä voimme lainata ja soveltaa

omiin tarpeisiimme. Tällainen kahden ammatin kiinteä vuorovaikutus on hedelmällistä. Se laajentaa ammattimme sisältöä ja osallistumismahdollisuuksiamme yhteiskunnallisessa ja teknologisessa kehityksessä.

Erään ammattimme aluelajennuksen mahdollisuuden tarjoaa työsuojelun valvontalain toteutuminen. Lain soveltaminen vaatii ihmiskesteisten, fyysisten työympäristöratkaisujen kehittämistä. Asiantuntevasta työvoimasta on pulaa. Koulutus- ja asuinympäristön suunnittelussa on tilanne samantapainen. Ammattikuntamme on jo hakeutunut kotimaan kehitysalueiden tarjoamiin työtilaisuuksiin. Ulkomaisessa kehitysaputyössä on myös piileviä mahdollisuuksia. Korkeakoulumme on velvoitettu kehittämään uuden teollisen muotoilun alueen: tutkimus ja tiedon tuottaminen.

Ammattikunnallamme on nyt mahdollisuus vaikuttaa yhteiskunnalliseen kehitykseen, periaatteessa korkeimman päätäntävällän tuki takanaan, mikäli valmiutemme monitiedolliseen ja monitasoiseen yhteistyöhön ovat riittävät. Ellei valmiuksia ole täyttyy tarvetyhjiö muuta tietä. Yhteistyökyvyn saavuttamiseksi on tiedon tasoa nostettava, tietoisuus meillä jo on.

Juhani Salovaara*

Under kristiden efter kriget började konstnärer delta i planeringen av sådana konsumtionsförnödenheter som det var stor brist på. Det var då som konstindustriprodukterna utvecklades till det som allmänt och internationellt kallas Finnish Design. Man försökte uppriktigt tillfredsställa allas behov av ändamålsenliga, vackra bruksvaror. En kraftig industrialisering och industrins blomstring, intressanta och vackra produkter, samt välvalda marknadskanaler formade begreppet Finnish Design som fr.o.m. 50-talet genom sin originalitet vunnit världsryste på utställningar.

Exportmarknaderna öppnade sig för glas-, keramik-, möbel-, textil-, beklädnads- och lättmetallindustrin. Våra exporttrumfer var god kvalitet och modern självständig formgivning. Produktionskapacitetens begränsning kan ha varit en av orsakerna till att marknadsföringen leddes in på den solventa och sakkunniga befolkningens del i vissa länder. Genklang uppstod. Den finländska konstindustrin hade skapat sig uppskattning i västerlandet. Som resultat av en växande produktion, utställningsrekvisita samt rykte och hederspris uppstod den allt fortfarande smådde stjärnkulten och namnförsäljningen, vilka ca tio år senare tillspetsades i en anonymitetsdiskussion. Namnförsäljning och genom den värdandet till en övervärdering av formspråket existerar för all del fortfarande och används som marknadsföringstrick för konsumtionsvaror och som poleringsmedel för företagsbilden.

Inom konsumtionsvaruproduktionen anses formgivningens andel i utvecklandet av marknadsföringen och produktutvecklingen vara rätt ansenlig. (Enligt en undersökning år 1972 av Fonden för Finlands självständighets jubileums-

år 1967 =SITRA) Den finländska formgivningens produktutvecklingsproblem är också i själva verket ett formgivningsproblem. Detta drag förklarar användningen av bruksvarorna som medel för självuttryck och identifikation och då får ofta en mera objektiv bruksvärdebedömning ge vika. Genom att formge kan man »hetta upp» en produkt och på så sätt få den att åldras i förtid medan man »hettar upp» följande produkt. Detta är att missbruka självuttryckets och identifikations grundbehov. Ett klassiskt exempel härpå är variationen av bilarnas årsmodeller.

Ett annat exempel hittar vi i beklädnadsbranschen, som hos oss mycket effektivt »konsumerar» formgivare i ovannämnda syfte. Grovt sagt kunde cirkeln se ut på följande sätt: en allt hårdare internationell konkurrens och utveckling av produktionsmedlen kräver att vi skall mekanisera, dela upp och rationalisera vår produktion. Som resultat får vi en växande kapacitet som man vill så effektivt som möjligt utnyttja. Flerskiftesarbetet ökar också kapaciteten. Man måste marknadsföra produktionen och försöka behålla arbetsplatserna. Modellpolitiken blir en allt viktigare faktor att räkna med. Produktionens försäljningsresultat beror i hög grad på hur modellpolitiken och marknadsföringen utfallit. Konjunkturskänsligheten är stor och växlingarna är kraftiga. Branschen har »upphettats». För att utjämna växlingarna standardiseras modellpolitiken till en internationell modevåg, så att tillväxtpolitiken kunde tryggas. Med kommunikationskanalernas hjälp påverkar man lätt grundbehoven och skapandet av konsumtionsvanor samt idealiserar tillväxten.

Behoven av självuttrycket och identifikationen är bundna vid individen, tiden och kulturen och därför är det svårt att mäta och värdera dem. Värderingen

*Juhani Salovaara, industriformgivare, Ergonomiadesign Oy.

och tillgodogörandet av formgivningssyrket i konstindustrins produktionsliv grundar sig just på dessa svårigheter.

Inom kapital- och bruksvaruproduktionen anser man åtminstone inte ännu att formgivningsandelen är viktig, utan, fränsett några undantag, anser man att formgivningen endast behövs i produktutvecklingsarbetets slutskede och då främst som ytpolering. Denna inställning motsvarar ej mera vår samhälleliga utvecklings olika skeden. Den svaga kännedomen om värderingen av formgivningsyrkena inom dessa produktionsområden torde bero på en ensidig förståelse för yrkesbilden. Dessutom är det de tekniska egenskaperna som avgör inom kapital- och bruksvaruproduktionens utvecklingsarbete och försäljning. Dessa egenskaper är sinsemellan lätt jämförbara, lätta att mäta och beskriva. Om vi undantar denna allmänna riktning ser vi tecken på en överbetoning av formen och en användning av formgivningen som marknadsföringsargument även på mera tekniska produktområden. Stiftelsen för produktivitetssökning, uttryckte sin åsikt år 1961 på följande sätt. »Det är uppenbart att formgivningen av allmänna bruksvaror står på en hög nivå i Finland. Nu fordras det dock mer av industriprodukterna än tidigare. Detta gäller även formgivningen av sådana maskiner och apparater som kräver teknisk sakkunskap (t.ex. traktorer, båtar, kontorsmaskiner, arbetsmaskiner, t.o.m. pappersmaskiner). Man kan indela formgivningen i två huvudgrupper: A. Formgivningen av allmänna bruks- och konsumtionsföremål.

B. Formgivningen av ex. föremål som kräver tekniskt kunnande. Undervisning inom A-gruppen är redan över hundra år gammal i Finland, undervisning inom B-gruppen existerar överhuvudtaget i praktiken inte alls och den borde nödvändigtvis införas så fort som möjligt.

I SITRA-undersökningen år 1972, gjorde man följande värdering:

»Fastän man år 1961 i samband med Konstindustriella läroverkets metallavdelning grundade en linje för formgivning av tekniska produkter kan man anse att situationen är nästan likadan nu som den var när det ovannämnda beskrevs för elva år sedan».

I slutet av 60-talet började man inom formgivningsområdet och -skolningen livligt intressera sig för den samhälle-

liga utvecklingens riktning. Kritiken var sträng och intolerans hörde till bilden. Åren 1968 och -69 politiserades läroverket efter högskolornas exempel och man anslöt sig till skoldemokratiseringssträvandena med strejker och möten. Inom undervisningen är fortfarande kraven på reform starka och nödvändiga. I och med att läroverket ombildades till högskola har behoven till reformer ökat och även för de administrativa rutinerna krävs egen övning. Personer som redan före den senaste reformtiden tagit steget in i yrkeslivet har med förvåning följt med undervisningens reform- och ombildningsskeenden. Även formens egetvärde har trampats ned under det hetsiga omorganiseringsförloppet. I själva verket har det under de senaste tio åren inte funnits många nya arbetsplatser tillgängliga inom konstindustrin inte heller inom konsumtionsproduktionen. Det är verkligen realistiskt och nödvändigt att omskola sig, att utvidga yrkesbilden och yrkets tillämpningsområde från produktformgivningen till en delfaktor som betonar människocentralisering i produktutvecklingen.

En arbetsgrupp tillsatt av ICSID (The International Council of Societies of Industrial Design) definierar industridesignen på följande sätt: -Industridesignen är en mångintellektuell särskiljande verksamhet som försöker med kulturens teknologiska metoder ge den fysiska lösningen på samhällets och samfundens föränderliga behov. Vår fysiska livsmiljö, t.o.m. vår psykiska, bildas i tilltagande takt av de element som människan planerar.

MÄNNISKA-MEDEL-MILJÖ, bildar en helhet för växelverkan, en livskvalitet på vilken formgivningens kvalitet inverkar. Beskrivet enligt Maslows behovshierarkimönster betyder detta en övergång till det sen-industriella samhällets värderingar. Nackdelarna med idealiserandet av industrialiseringen och tillväxtsökandet, som t.ex. missnöje med arbete, nedsmutsning av miljön och näringarna samt den snabba förändringen har förorsakat berättigad oro bland de politiska grupperingarna och hos statsmakten. Man försöker på förhand förhindra uppkomsten av dessa nackdelar. Som exempel på sådana människocentraliserade strävanden kan nämnas experimenterandet med och den påbörjade tillämpningen av folkskolaslagen, lagen om tillsyn av arbets-

skyddet, miljölagstiftningen samt företags- och skoldemokratiseringen. Den helhet som folkhälsolagen och lagen om tillsyn av arbetsskyddet bildar är föregångare även internationellt. Genom SITRA och Handels- och Industriministeriet leder staten en tillämpad stödverksamhet för forskning och produktutveckling i syftet att undersöka växelverkan mellan MÄNNISKA-MEDEL-MILJÖ och för att utveckla medlemnas bruksvärden.

Som jämförelse med den industriella formgivningens ideologiska konsumentvänlighet och människocentralisering citerar jag en definition på ergonomi: Formgivningens kvalitet inverkar på bildandet av våra medels och vår livsmiljös humana bruksvärde. Syftet med ergonomin är att öka effektiviteten hos de medel och system människan utnyttjar genom att spara på eller öka användningen av positiva värdefaktorer som t.ex. hälsa, säkerhet och tillfredsställelse. Ergonomins metoder är antropologins systematiska tillämpande i planeringen av de medel och system i människans användning samt i planeringen av arbets- och livsmiljön.

Antropologi är: anatomi, fysiologi och psykologi. Ergonomi indelas i två huvudgrupper: producera kunskap — tillämpa kunskap. Båda dessa huvudgrupper arbetar traditionellt med MÄNNISKA-MEDEL-MILJÖ växelverkankedjans fysiska problem. Sambandet mellan industriformgivning eller den tekniska designens innehåll och innehållet i ergonomin är klart. Industriedesignens egentliga andel på det gemensamma arbetsfältet är skapandet

och det estetiska. Det estetista — att uppfatta sambandet mellan sinnestrycken och samhället som något positivt. Ergonomin och industridesignen kompletterar varandra väl. Ergonomins uppgifts- och teoritradition är större, i synnerhet då det gäller metodiken och att producera kunskap. Ur denna tradition kan vi låna och tillämpa enligt våra egna behov. En sådan intim växelverkan mellan två yrken är fruktbringande. Den utvidgar vårt yrkes innehåll och våra deltagarmöjligheter i den samhälleliga och teknologiska utvecklingen.

Möjligheter till en områdesutvidgning inom vårt yrke kan ske då lagen om tillsyn av arbetsskyddet realiserar. Tillämpandet av lagen kräver att man utvecklar de människocentraliserade, fysiska arbetsomgivningslösningarna. Det är brist på sakkunnig arbetskraft. Problemet är ungefär liknande inom skol- och bostadsmiljöplaneringen. Vår yrkeskår har redan sökt sig till de arbetstillfällen som erbjudits i utvecklingsområdena i vårt land. Dolda möjligheter finns också i den utländska utvecklingshjälpen. Våra högskolor är förpliktade att utveckla ett nytt område för industriformgivning: forskning och framställning av kunskap.

Vår yrkeskår har nu en möjlighet att påverka samhällsutvecklingen. I princip har den stöd av den högsta beslutanderätten ifall att vår beredskap till ett mångintellektuellt och mångfasetterat samarbete är tillräcklig. Om ej denna beredskap finns utfylls behovsutrymmet på annan väg. För att kunna samarbeta måste man höja kunskapsnivån. Insikt har vi redan.

H. O. Gummerus

Messuilla, joka on kaupallinen yritys, esittelevät myyntiosastot sellaista tuotantoa, jota kuluttajan oletetaan haluavan. Messuilla pyritään luonnollisesti välittömiin myyntituloksiin. Niillä vieraillee liikkeitten sisäänostajien lisäksi satoja tuhansia muita ihmisiä, joille messut on tavallisesti sisäistä uteliaisuustarvetta tyydyttävä ajanviete. Messut ilmoittavat ja joukkotiedotusvälineet reagoivat maksun mukaan.

Näyttely on erikoislaadultaan kokeellinen, kriittinen esittely, jossa taiteilija/muotoilija ehdottaa sellaisia ratkaisuja, jotka hänen vakaan käsityksensä mukaan vastaavat yleisön piileviä tarpeita. Näyttely suuntautuu määrättyyn vähemmistöön: asiantuntevaan yleisöön, suunnan määräävään joukkoon, yksilöihin, joilla on vaikutusvaltaa ympäristöönsä, piirien muodostumiseen ja keskusteluun sekä mahdolliseen ostokiinnostukseen. Näyttelyä kuvataan sen ansioiden mukaan. Palstatilat, kuvaruutu ja läheysaika eivät ole ostettavissa.

Muotoilijan osa on olla näkijä ja tienraivaaja, myyjä sitä vastoin on toiveikas määräysten vastaanottaja.

Elintason paranemisen myötä nousevat laatuvaatimukset määrän kustannuksella. Määrän ongelma kuuluu myyntiin, laatu taas kuuluu lähinnä taiteilijan alueeseen. Nämä kaksi voivat kohdata. Jos ne eivät kohtaa, on erittäin usein kyse semantiikasta: myyjä ja taiteilija puhuvat eri kieltä. — Edellinen on käytännössä järjestöihminen, jälkimmäinen taas individualisti, joka päinvastoin kuin teknikot tai ekonomit ei ehkä aina täysin sovi järjestökuvioon tai teknostrukturiin.

Käsite ja iskusana Finnish Design luotiin ja kehittyi 50- ja 60-luvun näyttely-

toiminnassa. Nykyään iskulauseen arvostelukyvyytön käyttö alentaa sen tehoa. Kaikki se, mitä tuotetaan ja esitetään messuilla »muotoilutuna», ei ole arkipäiväisesti »disainiksi» kutsuttua, pilkattua ja moitittua.

Kun suomalainen muotoilu sodan jälkeisenä aikana syntyi, oli vain harvoja, jotka halusivat todeta sen mukaan tulon ja tunnustaa isyyden — taideteollisuutta pidettiin käenpoikana ja luultiin, että kansainvälinen tunnustus eläisi päiväperhon lailla ja osoittautuisi harhakuvaksi. Lasi- ja keramiikkateollisuuden ansiosta Suomi sai tilaisuuden esiintyä Milanon Triennalessa. Wärtsilä-yhtiö otti harteilleen leijonanosan vuonna 1951 pidetyn IX Triennalen kuluista. Ulkomaisen arvioinnin mukaan muotoilijollamme ja teollisuudellamme oli tarjottavana jotain ihmisiin ja koteihin liitettävää; suomalaisessa taideteollisuudessa yhdistyivät kulttuuri-, talous- ja teollisuuskäsitteet esikuvaksi kelpaavalla tavalla. Ulkomailla taideteollisuusyrityksemme mainittiin ja mainitaan vielä tänä päivänä edelläkävijöitten joukossa. Wärtsilä-Arabian muotoilupolitiikka oli aikoinaan jopa väittelyn aiheena Englannin alahuoneessa, ja se nimettiin esimerkkinä, jota kannattaa seurata.

Paitsi puhtaasti konkreettisia tuloksia, jotka saattoivat muuttua suomalaisiin tavaroihin kohdistuneen lisääntyneen kaupallisen mielenkiinnon temmellyksessä, vahvasti taideteollisuus mainetta, jonka mukaan suomalaiset tuottajat valmistivat laatutavaraa. Yhteenkuuluvaisuuttamme muun Pohjolan kanssa korostettiin, ja tämä seikka auttoi monien maastamme saatujen väärinkäsitysten hälventämisessä. Sodanjälkeisessä maailmassa, jossa oli pakon ja järjen avulla luotuja arvoja, vastasivat muotoilijoittemme aatteet todellisia tar-

peita. Vastuuntuntoiset teollisuuden johtomiehet hyväksyivät tämän, ja myynnistä huolehtivat henkilöt oivalsivat, että henkisen laadun merkitystä kannatti korostaa. Kotimaisiin kykyihin alettiin yhä yleisemmin turvautua, alettiin ymmärtää, että heissä piili käyttämätöntä pääomaa ja lisäarvostuksen lähde. Kotimaisen kuluttajan kannalta oli taideteollisuuden kansainvälisellä maineella ratkaiseva merkitys: asenne taideteollisuuttamme kohtaan muuttui. Yleisö otti vastaan muotoilijoittemme työt, koska ne olivat saavuttaneet kiinnostusta ulkomailla. Monet hyväksyivät nyt luottamuksella kotikäyttöön »taiteilijan hullutuksiksi» kutsutut tuotteet, joille he ensin olivat kääntäneet selkensä.

Kehitys kulkee objet d'art-suuntauksesta laajempipohjaista muotokulttuuria kohti. Yksittäiskappaleet ovat huippukohtia, mutta ne raivaavat perustaa laajemmalle, huolitellulle tuotannolle.

On sanottu, että pieni kansakunta voi muotoilun avulla hankkia arvostusta

myös ulkomailla, että taiteilija ja teollisuus voivat intiimissä yhteistyössä valaa kauneutta mitä yksinkertaisimpiin esineisiin, ja että muotoilu on yhtä paljon kansasta peräisin kuin kansaa var-
ten.

Uusi muotoilu ei välittömästi aiheuta reaktiota yleisössä. — Kuluu jonkin aikaa ennen kuin yleisö vastaa. Ihmiset eivät yleensä reagoi välittömästi, vaan ajan funktio vaikuttaa heihin. Tästä huolimatta perustuvat markkina-analyytit spontaaniin vaikutukseen. Yleisö ottaa myöhemmin vakaumuksella vastaan sen, minkä se aluksi on voinut hylätä. — Kuinka monia muotoja ja tuotteita onkaan julistettu kelvottomiksi, koska niitä ei heti ole ymmärretty. — Näyttelyn etujoukko, joka ymmärtää taiteilijan tarkoitukset, muodostuu vastaisuudessa vaikuttavan teollisuuden kanta-asiakkaista.

Messut — näyttely: »Repetition is reputation» — kertaus on mainetta.

H. O. Gummerus

Mässan är ett kommersiellt företag där försäljningsdetaljen presenterar den produktion den tror konsumenten vill ha och söker självfallet ernå omedelbara försäljningsresultat. Den besöks förutom av handelsinköpare av hundratusentals människor; för en stor del av dem är den ett tidsfördriv som tillfredsställer det inneboende nyfikenhetsbehovet. Mässan annonserar och massmedia reagerar enligt taxa.

Utställningen är en kritisk visning, till sin särart experimentell där konstnären/formgivaren föreslår vad han är övertygad motsvarar allmänhetens latent behov. Den riktar sig till en mindredel, den engagerade publiken, ett tongivande lag, individer med inflytande på sin omgivning, ringbildning och diskussion samt potentiellt köpintresse. Utställningen beskrivs enligt förtjänst. Spaltmillimetern, bildrutan, lyssnartiden står ej att köpa.

Formgivarens roll är visionärens, väg-
röjarens, medan försäljaren är en
hoppfull ordermottagare.

Allt efterhand som levnadsstandarden förbättras ökar kraven på kvalitet framom kvantitet. Problemet kvantitet hör försäljning till, medan kvalitet hör främst till konstnärens område. De du kan mötas. När de inte möts är det mer än ofta fråga om semantik: försäljaren och konstnären talar skilda språk. — Den förra är i praktiken en organisationsmänniska medan den senare en individualist och i motsats till teknikern eller ekonomen passar han kanske inte alltid fullt in i ett organisationsmönster eller en teknostruktur.

Begreppet och slagordet Finnish Design skapades och utvecklades genom utställningsverksamheten på 50- och 60-talen, men håller på att urvattnas

genom ett kritiklöst användande av sloganet. Allt som produceras och visas på mässor som »formgivet», är dock inte vad vulgärt uttrycks »desajn» som nu smädas och klandras.

Då i efterkrigets tid finsk formgivning föddes var det få som ville bevitna medkomsten och erkänna faderskapet — konstindustrin ansågs vara en gökunge och det internationella erkännandet trodde man skulle leva dagslåndans liv och visa sig vara ett bländverk. Att Finland satts i tillfälle att uppträda på Triennalen i Milano var i hög grad Wärtsiläkernens förtjänst som tog på sig lejonparten av utgifterna för 1951 års IX Triennial. Omdömet utomlands var, att våra formgivare och vår industri hade något att ge som berörde människorna och hemmen och att Finland på föredömligt sätt i sin konstindustri förenade begreppen kultur, ekonomi och industri. Våra konstindustriföretag omnämndes och omnämns än idag i utlandet som föregångare och Wärtsilä-Arabias formgivningspolitik blev t.o.m. föremål för en debatt i engelska underhuset, och återopades som ett exempel att ta efter.

Förutom de rent konkreta resultaten som kunde omvandlas i ökat handelsintresse för finska varor befäste konstindustrin ryktet att finska producenter tillverkade kvalitetsvara. Den underströk vår samhörighet med det övriga Norden och bidrog till att skingra mängden missuppfattning om vårt land. Våra formgivares idéer motsvarade ett verkligt behov i efterkrigsvärlden med dess av tvång och förnuft omskapade värden. De vann gehör hos en ansvarsmedveten industriledning och försäljningsdetaljen insåg att det lönade sig att satsa på andlig kvalitet. Industrin började i allt större utsträckning ty sig

till inhemska talanger inseende att här låg ett outnyttjat kapital och en källa till ökad prestige. För den inhemska konsumenten blev konstindustrins internationella rykte av avgörande betydelse och inställningen till vår konstindustri ändrades. Publiken anammade våra formgivares verk då de nått berömmelse i utlandet och många som hade ryggt för vad tidigare kallats »konstnärers tassigheter» införde dem med förtroende i hemmen.

Utvecklingen går från obje^t d'art-linjen i riktning mot en formkultur på bredare bas. De unika pjäserna utgör toppunkter för att vidga basen för en bredare och vårdad produktion.

Det har sagts att genom formgivning en liten nation kan förvärva prestige långt utöver sina nationella gränser; att konstnär och industri i intimt sam-

arbete kan ingjuta skönhet i de allra enklaste ting och att formgivning är lika mycket av ett folk som för folket.

Allmänhetens reaktion för nya former är inte omedelbar. — Det tar sin tid innan publiken reagerar och dock baserar sig marknadsanalysen på spontan reaktion, men folk i allmänhet reagerar inte spontant utan påverkas av tidsfunktionen. Det som den stora allmänheten i första hand kan förkasta, anammar de senare med övertygelse. — Hur många former och produkter har inte kasserats då de inte genast förstås. — Utställningens förtrupp, som förstår konstnärens intentioner, bildar den framåtverkande industrins stödkunder.

Mässa — utställning: Repetition is reputation.

Jokaisella lapsella on oikeus jäädä syntymättä:

- jos luonto ei ole puhdas
- jos lapsen kehittyminen estetään
- jos yhteiskunta ei hyväksy sitä
- jos fyysinen ympäristö muodostuu sille esteeksi tai vaaraksi.

Saavuttamastamme korkeasta elintasosta ja kaupunki- ja ympäristösuunnittelusta huolimatta ovat lasten tärkeimmät elinehdot vielä turvaamatta nykyisessä yhteiskunnassamme. Teknologian ja sosiaalisen kehityksen seuraukset saattavat jopa vaarantaa ja olla uhkana lapsen psykofyysiselle kehitykselle ja kasvulle. Norja, Ruotsi, Suomi ja Tanska ovat yhteisessä osastossaan halunneet kiinnittää huomiota tähän suuntaukseen ja koettaneet estää sen kehittymistä. Näyttelyssä on pyritty ei vain havainnollistamaan lapsen ja hänen ympäristönsä välisiä suhteita ja näiden suhteiden seurauksia koko ihmiskuntaan nähden, vaan myös tuomaan esille Skandinavian maiden viime vuosina löytämät ratkaisumallit.*

Vastakohtana muille näyttelyosastoille, jotka on toteutettu melko kuivin ja tavanomaisin keinoin herättää Skandinavian osasto tiettyä kiinnostusta katsojissa. Olen havainnut, että yleisön hitaasti virratessa osastosta toiseen — vain harvoin kyllin uteliaana viivähtääkseen jonkin esineen kohdalla — se pysähtyy väistämättä pohjoismaisen »leikkitarhan» ääreen. Näin on varsinkin lauantaisin ja sunnuntaisin kun tääl-

Muistiinpanoja ja vaikutelmia:
Elisabeth Stenius, näyttelyn emäntä.

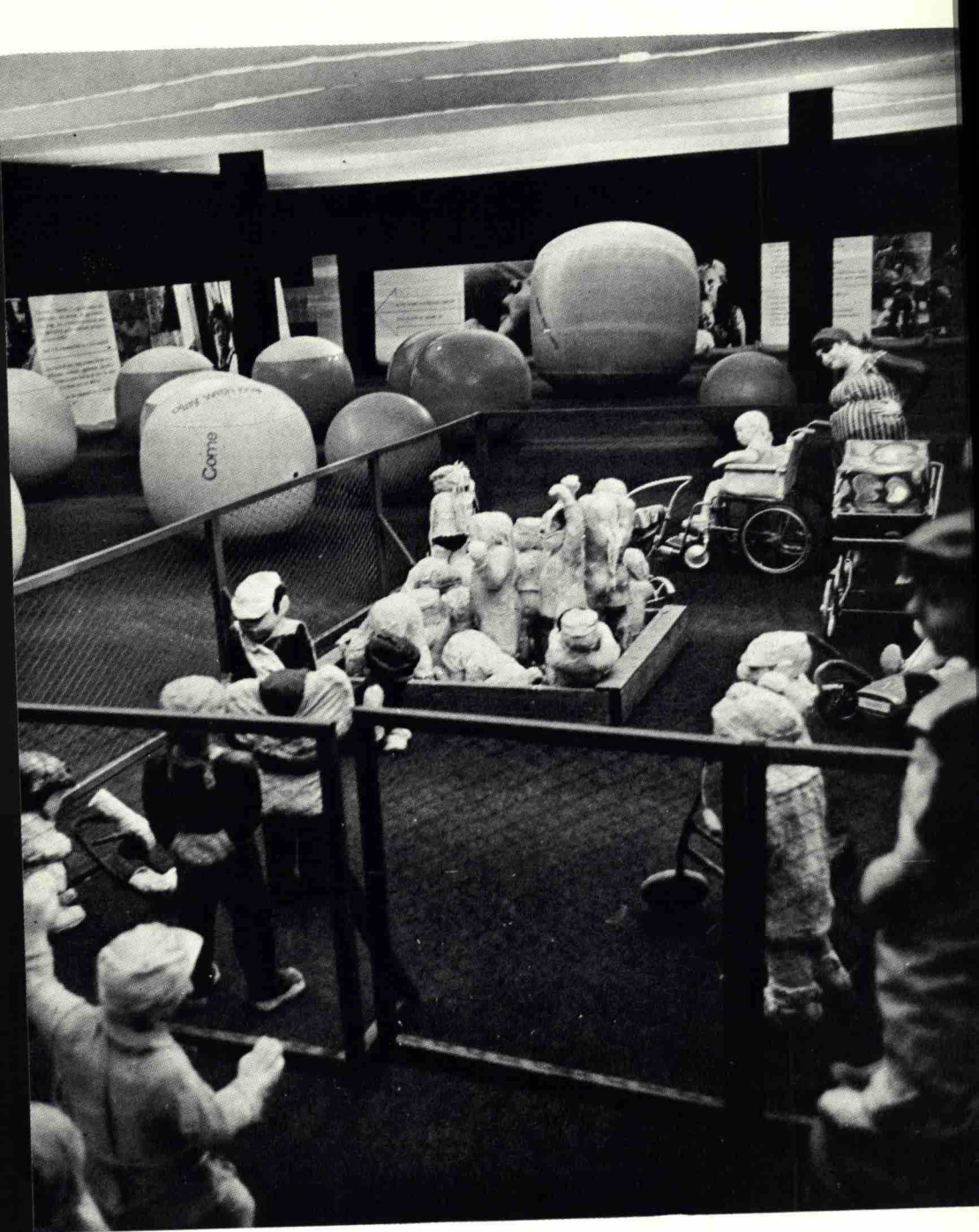
lä vilisee lapsia, nuoria ja aikuisia, jotka pitävät hauskaa mitä mielikuvituksellisimmalla ja hurjimmalla tavalla. Pikkulapset tekevät hyökkäyksiä isoja palloja kohti ikäänkuin he olisivat norsun metsästyksessä, vahvat nuorukaiset tuovat julki palavat tunteensa valittuja neitojaan kohtaan pommittamalla heitä palloilla. Välistä pallot ovat ratsastusaaseja, kameleja, autoja, laivoja tai höyryjyriä.

Näytelmä on kiehtova ja tosiasia onkin, että näinä päivinä täyttävät näyttelijät ja yleisö osaston, jossa kirjoittamaton laki käskää vaihtamaan osia näyttelijästä katsojaan ja päin vastoin ja leikkimään palloilla, jotka kuuluvat kaikille, mutta joita kukaan ei omista. Joskus on pakko huomauttaa, että pallot ovat enemmän kaikkien kuin ei kenenkään eli, että sillä, joka niillä leikkii, on tietty vastuu lähimmäisestään ja hänen on kohdeltava palloja niin, etteivät ne rikoudu, vaan voivat olla iloksi myös seuraaville kävijöille.

Kaiken tämän keskellä seisoo joukko ihmisiä, jotka yrittävät lukea seinällä olevia tekstejä, seurata kuvia Rauni Liukon veistosten avulla ja tehdä johtopäätöksiä näyttelyn sanomasta. He seuraavat nuolia, jotka osoittavat diahuoneeseen ja pysähtyvät joskus lumoutuneina kuvasarjojen eteen — joskus vähemmän kiinnostuneina.

Pari päivää sitten kävi näyttelyssä Fabbriin kustantamon toimittaja. Hän oli halukas julkaisemaan suuren osan 560 diasta, koska hän parasta aikaa toimittaa kustantamolle kirjasarjaa, joka käsittelee ihmisen ympäristöä ja kysymystä siitä kuinka yksilö, täysikasvuinen tai alaikäinen, voi vaikuttaa ympäristön rakentamiseen tai sen uudestiluomiseen.

*Osaston ohjelmajulistuksesta.

Työ on hyvin laaja ja vain italialaiset optimismissaan voivat ryhtyä moiseen tehtävään. Esimerkkejä toimenpiteistä otetaan koko maailmasta.

Fratelli Fabbrilla on myös toinen julkaisu työn alla. Se käsittelee kotia, ja eräs kustantamon lähettämä edustaja halusi julkaista esittämämme kuvista 5—10 kpl. Yksi numeroista käsittelee lapsille tarkoitettuja sisätiloja.

Kolmas Fratelli Fabbrin aloite on suunnitelma järjestää näyttely, jonka rahoitus hoidettaisiin erityisen säätiön turvin, jonka Fiat-Agnelli on perustanut sosiaaliin tarkoituksiin. Lisäksi eräs yksityishenkilö on kiinnostunut saamaan näyttelyn kiertämään Italiassa.

Jokin aika sitten tänne ilmestyi nuori mies, joka ihastui suunnattomasti palloajatukseen ja halusi väliaikaisesti muuttaa Lontoossa sijaitsevan »design-huonekaluja» myyvän liikkeensä saman tyyliseksi kuin osastomme.

Henry Moore vieraili osastollamme käydessään Milanossa vastaanotamassa »Biancaneve» -palkinnon seuraan Triennalen korkeat herrat.

Viikko on kulunut ja vierailijat ovat jatkuvasti yhtä ihastuneita nurkkaukseemme näyttelypalatsissa. Kaikki lapset vetävät henkeä astuessaan saliin: »Onko näin isoja palloja todellakin olemassa?» He eivät koskaan ole voineet edes ueksia niin isoista leikkikalusta. Osa lapsista suhtautuu hieman epäluuloisesti isoimpiin palloihin ja heidän pelokas naurunsa seuraa heidän hermostunutta pakoan isojen vierien, valkoisten pallojen ulottuvilta. Toiset taas ihastuvat tuossa tuokiossa valtaisiin leluihin, jotka liikkuvat verkkaisesti vaihtelevassa piiloleikissä.

Osastossa kävi hurjien teini-ikäisten luokka opettajiensa saattamina. — Syntyy rajuja leikkejä. Neuvot, rauhallsuutta ja hiljaisuutta karjuvat pyynnöt kaikuivat kuuroille korville ja näytelmää joutuu seuraamaan enemmän tai vähemmän ihastuneena ilman mitään mahdollisuutta estää lasten keskinäistä tai palloihin kohdistettua väkivaltaa.

Koulut ovat nyt toden teolla alkaneet Milanossa. Viikkoja kestäneet keskustelut, neuvottelut ja mielenosoitukset ovat tuoneet opettajat ja oppilaat takaisin ahtaisiin luokkahuoneisiin. Useat

opettajat haluavat vaihtaa ahtaat luokkahuoneensa skandinaavisen osaston »pallokenttään» ja totta onkin, että osaston elävä tekijä on muuttanut muotoaan. Kuukauden kestäneiden näyttösten jälkeen, joissa »näyttelijät» olivat eri ikäisiä, seisomme nyt arkipäivinä-koulupäivinä uudenlaisen näyttämön edessä. — Suuret koululuokat täyttävät osaston jaksottain kuin padon sulkuihin ryöppyävä vesi. Joukko nuoria ryntää saliin, erilaisia »taisteluja» syntyy nopeasti, tytöt ja pojat sinkoavat palloja toistensa päälle ja opettajaa kohti häipyäkseen pyörteinä läpi näyttelyn muiden salien ja päättäen vihdoin käyntinsä uuteen ja pitempään leikkiin meidän osastollamme. Vierailu palatsin muissa osissa näyttää vieneen vain murto-osan heidän ajastaan, kun taas suurin osa aikaa vietetään isojen pallojemme keskellä. Hikinä väliaikoina istuvat nuoret läähättäen ja puuskuttaen tuoleillamme diapositiivien edessä ja pysähtyvät usein pitkiksikin hetkiksi seuraamaan kuvien selvää ja kiehtovaa kieltä.

Valpas silmä Triennalessa on pannut merkille toistuvan ilmiön teini-ikäisten poikien keskuudessa. Italian osastossa, ensimmäisessä kerroksessa näytetään lyhytfilmi, joka ilmeikkäästi kertoo uudesta nojatuolista tai sohvasta ja sen monipuolisista käyttömahdollisuuksista. Houkutuslintuna kertomuksessa ihanasta, punaisesta nojatuolista on filmissä käytetty sievää alastonta tyttöä, joka selvästi antaa tuolille täyden hyväksymisensä. Nyt sattuu, että nuorukaiset pysähtyvät istumaan tämän filmipätkän eteen tytön käytöksen ja kauneuden hurmaamina. Lyhyen ohjelman päätyttyä he ryntäävät purkautumaan skandinaaviselle »pallokentälle» voimakasti kokemansa näytöksen jälkeen.

Hetken hiljaisuus ja rauha laskeutuu osaston ylle kun koululuokka vihdoin on palannut koulurakennukseensa. Mutta aivan liian pian uusien leikkiintoisten ja riehaantuneiden teini-ikäisten tulva rikkoo rauhan. Lapsia saattava auktoriteetti on joskus silmin nähtävästi helpottunut löydettyään nurkkauksen, jossa opettajan ei tarvitse rasittaa itseään millään opetustyöllä, vaan jossa lapset itse pitävät huolta ohjelmasta. Sillä välin on saattaja kuitenkin selvästi närkästynyt lasten osoittamasta piittaamattomuudesta Triennalen muita osastoja kohtaan.

Leikkikenttä veistoksineen on herättänyt suurta kiinnostusta ja katsojat on helppo luokitella julkituomiensa reaktioiden ja mielipiteiden perusteella. Osa katsojista karisti inhon vallassa yltään masentavien veistosten luomat vaikutelmat. He eivät pitäneet tätä taiteena, eivät kauniina, yksinomaan luotaantyöntävänä ja arvottomana Triennalen kaltaisessa näyttelyssä. Toinen osa katsojista oli välinpitämätön kulki, ohi olkapäitään pudistellen ja katseli mieluummin leikkiviä lapsia salissa. Osa taas oli erittäin kiinnostunut sanomasta ja tavasta, jolla se esitettiin. Usein nämä henkilöt olivat taipuvaisia viemään keskustelun poliittiselle pohjalle.

Reaktiot Rauni Liukan veistoksiin ovat kuitenkin enimmäkseen positiivisia. Niillähän on tehokas dramaattinen vaikutus nurkassa pallojen keskellä. Eräs Epocan valokuvaaja on useasti viime päivien aikana tullut ikuistamaan kiehtovaa näkyä.

IBM on osoittanut suurta kiinnostusta veistoksia kohtaan, jotka he aikovat filmata parin päivän sisällä. He tahtovat Rauni Liukan veistosten avulla kertoa sadun lasten ympäristöstä, suurkaupungeista ja nykyajasta.

Kun kuuntelee Triennalen omaa »Grand Old Mania» näyttelytekniikan alalla, arkkitehti Picaa, joka silloin tällöin vierailee luonani ja joka äskettäin uskaltautui tuomaan julki arvostelunsa, saa kuulla kuinka tarkoitukseton ja tyhmä Skandinavian osasto on, kuinka tyhjä ja köyhä, ja kuinka ympäiseviä Rauni Liukan veistokset ovat. Sitä vastoin hän katsoo, että Triennale kokonaisutena tarjoaa paljon arvokasta oppia ja tietoa.

Koska minulta useita kertoja on tiedusteltu kävijämäärää tai ainakin jonkinlaista keskiarvotietoa, olen kääntynyt sisäänkäynnin kassanhoitajan puoleen. Hän kertoi, että kävijämäärä arkisin saattaa nousta neljään sataan, mutta viikonloppuisin se saattaa kohota peräti kahteen tuhanteen. Tämä merkitsi viittäkymmentä kävijää tunnissa arkisin ja kahtasataa viittäkymmentä viikonloppuisin.

Triennalen täyttävät ajoittain kaikkialta Pohjois-Italiasta tulevat koululaisluokat, jotka vuorottelevat Milanon omien opiskelijoiden kanssa. Toisinaan taas jokin taidelyseo Veronasta lähettää oppilaan-

sa matkaan hankkimaan tietoa taide-
teollisuusnäyttelystä Lombardian pää-
kaupungissa. Vuoroin Padova, Berga-
mo tai Torino järjestävät matkoja Mi-
lanoon nuorille taideteollisuuden opis-
kelijoille.

Ilahduneena olen huomannut kuinka monet opiskelijat ovat kiinnostuneita seinäteksteistä ja kuvasarjojen esittelystä projektiosalin takaseinällä. Vieläkin näkee asiasta kiinnostuneita ihmisiä kopioimassa seinällä olevia tekstejä.

Vaikuttaa siltä kuin milanolaiset yhäk-
kiä olisivat heränneet eloon, huomane-
neet kuinka myöhä oli ja rynnänneet
Triennaleen nähdäkseen näyttelyn en-
nen sulkemista. Koululaisluokat täytti-
vät salit touhulla ja tohinalla aikaisem-
min niin rauhallisina aamutunteina.
Joskus vaikutti siltä kuin opettajat oli-
sivat jättäneet lapset oman onnensa
nojaan ja menneet omille teilleen, sillä
osastomme kuhisi vailla kenenkään
opettajan valvontaa tottelemattomia lapsia,
jotka eivät suostuneet kuuntelemaan
vahdin tai minun kehotuksia. Jonkun
harvan kerran saatoimme erottaa
opettajan oppilaiden joukosta, mutta
häinkin tuntui vähän välittävän keho-
tuksistamme. Vahti ja minä taistelime
kepposia ja tottelemattomuutta vastaan,
sillä vaikka viimeisinä viikkoina
olimme päättäneet kieltää leikin van-
hemmilta lapsilta ja aikuisilta, eivät
kaikki luokat tahtoneet ottaa puheitam-
me kuleviin korviinsa, vaan tunsivat
itsensä yhä rohkeammiksi uhatessaan
leikeissään kieltoja. Hetkittäin oli leikki
liian rajua ja kieltoimme ja kehotuksemme
olivat vain heikkoja kuiskauksia ar-
mottomassa myrskyssä. Näin oli esi-
merkiksi englantilaisen koululuokan
tapauksessa. Tahtoimme säästää palloja,
»eläimiä», »ratsuhevosia», »höyry-
jyriä», koska ne jo vetivät viimeistä
hengenvetoaan ja olivat luopumassa
leikistä, mutta se oli toisinaan aivan
mahdotonta. Vaikka meitä oli kaksi
emme mahtaneet mitään.

Eräänä aamuna vieraili luonamme ryhmä
jugoslavalialaisia muotoilijoita, jotka
myrskyisästi polemisoivat kieltoa vastaan,
joka tietysti uhmasi osaston melkein
haastavaa filosofiaa. Oli vaikeata
saada heidät käsittämään, että pelkästään
teknisistä ja käytännöllisistä syistä
olimme joutuneet turvautumaan kielteiseen
asenteeseen kävijöihin nähden vähentääksemme
pallojen rasitus-

ta. Tarvittiin puolisoita tunteja väitelyä ja selityksiä ja yksitoista paikatavaa reikää, ennen kuin he vakuuttivat. Niinpä viimeinen viikko onkin kulunut kokonaan paikkaamisen merkeissä.

Triennalen portit on suljettu. Viimeisten päivien rasitukset ja seikkailut pohjoismaisessa osastossa vaikuttavat minusta nyt päättyneeltä taistelulta viljelejä vastaan. Loppuajana pallot tuntuivat läähättävän ja haukkovan henkeä, ne suorastaan vihelsivät viimeistä virttään. Tosiasia on, että viimeisen viikon »ilmapuntari» osoitti myrskyä mitä kävijämäärään tulee.

Viimeisinä aikoina oli 80 % kävijöistä koululuokkia ja opiskelijaryhmiä, jotka tulivat opettajiensa kanssa. Viimeisellä viikolla kävijämäärä lisääntyi odottamattoman voimakkaasti. Vain X Triennale on ylittänyt 100 000 kävijään kuten tämän vuoden näyttely.

Viimeisinä päivinä kuljeskeli ryhmä vakavia herroja ja naisia taas hitaasti

Triennalen eri osastoissa. Kaikki olivat varustautuneet kynin ja muistilehtiöin ja edustivat ilmeisesti eri kansallisuuksia. Tosiasiallisesti oli kysymys vuoden 1973 palkintolautakunnasta, ja se koostui seuraavista henkilöistä: puheenjohtaja Luigi Caccia Dominioni, Italia; varapuheenjohtaja H. O. Gummerus, Suomi; P. Chessa, Italia; M. Kuncic, Jugoslavia; M. Mihai, Romania; K. Takahama, Japani; D. Terry, Australia. Näitä henkilöitä saattoi Triennalen pääsihteeri Ferraris apulaisineen. Kaikki kulkivat ympäriinsä kriittisin silmin valitakseen Grand Prix-, kulta- ja hopeamitalivoittajat XV Triennalessa. Iloksenne sai Skandinavian osasto useimmat puoltotään Grand Prix -palkintoa varten.

Pallopeli on päättynyt, pallot tyhjenetty ja maattuaan litteinä ja surullisina maassa ne on nyt pakattu laatikoihinsa. Huone on menettänyt hymylevän ja aurinkoisen ilmeensä. Lapset eivät enää pääse sisälle. Seinät ovat kovat mustat ja hallitsevat. Pöly leijaillee vielä ilmassa viimeisten päivien leikkien jäljiltä ja minä kieritän hiljaisena palloja pakettiin.

Anteckningar och intryck:
Elisabeth Stenius, utställningens värdinna.

Varje barn har rätt att inte bli fött:

- om naturen inte är ren
- om det inte får utvecklas
- om samhället inte accepterar det
- om den fysiska miljön blir ett hinder eller en fara för det.

Trots den höga levnadsstandarden vi uppnått och vår stads- och omgivningsplanering, har inte barnens viktigaste livsbetingelser ännu på långt när skyddats i dagens samhälle. Tvärtom kan följderna av den teknologiska och sociala utvecklingen äventyra och hindra barnens psykofysiska utveckling och uppväxt. Danmark, Finland, Norge och Sverige har i sin gemensamma avdelning velat fästa uppmärksamheten vid denna riktning och sökt hindra dess utveckling. Man har försökt åskådliggöra inte enbart relationerna mellan barnet och dess omgivning och följderna av dessa förhållanden i relation till hela människosläktet, utan även visa de lösningar man i Skandinavien kommit fram till under de senaste åren.*

Som kontrast till de övriga utställningarna, som är framställda på ett rätt tråkigt sätt, sedvanligt och torrt, väcker den skandinaviska avdelningen en viss entusiasm. Jag har kunnat lägga märke till att medan folkströmmen vaggar fram genom de olika avdelningarna med få något mer nyfikna uppehåll vid ett eller annat föremål, stannar den länge i den skandinaviska »lekgården», särskilt under lördagar och söndagar då

ett myller av barn, ungdomar och vuxna roar sig på de mest fantasifulla och vilda sätt. Småbarn attackerar de stora bollarna som om de vore på elefantjakt, starka ynglingar uttrycker sina glödande känslor för sina utvalda ungdomar, genom att slänga bollarna på dem. Emellanåt tjänar bollarna som ridåsnor, kameler, bilar, båtar eller ångvältar.

Skådespelet är fascinerande och avdelningen fylls under dessa dagar av skådespelare och åskådare, där en outtalad lag råder att byta roll från skådespelare och åskådare och vice versa och att leka med bollarna som är allas och ingens. Ibland är man tvungen att påpeka att bollarna är mer allas än ingens, att den som leker med dem har ett visst ansvar mot sin nästa och bör behandla bollarna så att de ej går sönder, utan att de kan fortsätta vara till glädje också för följande besökare.

Mitt i detta evenemang finns det ett flertal som försöker läsa texterna på väggarna, följa bilderna med hjälp av Rauni Liukkos figurer och dra en konklusion av budskapet. De följer pilarna till diapositivrummet, stannar ibland fascinerade eller mindre tagna av bilderna.

För ett par dagar sedan besöktes avdelningen av en redaktör från förlaget Fratelli Fabbri. Hon var i allra högsta grad intresserad att få publicera en hel del av de 560 diapositiven som snurrar i avdelningen, och håller på att redigera en ny bokserie för förlaget som skall behandla människans omgivning hur den enskilda individen, fullvuxen eller minderårig, har möjlighet att delta i uppbyggandet eller omgestalta miljön. Argumentet är mycket omfatt-

*Ur avdelningens programförklaring.

tande, och endast en italienare med sin optimism hittat på att kasta sig över en dylik uppgift. Exempelen på åtgärder skall tagas från hela världen.

Förlaget Fratelli Fabbri har även en annan publikation på kommande som behandlar hemmet i vilken en av förlaget utsänd representant var intresserad att få publicera 5—10 bilder. Ett av numren kommer att behandla inomhusutrymmen för barn.

Ytterligare ett projekt i Fratelli Fabbri's initiativ är att organisera en utställning finansierad genom en särskild stiftelse upprättad av Fiat-Agnelli för sociala ändamål. Dessutom har en privatperson varit mycket intresserad av att få utställningen att cirkulera i Italien.

För en tid sedan kom en ung man från England som blev stormförtjust i idén med bollarna och ville tillfälligt ändra sin butik av »Design-möbler» i London, i stil med vår avdelning.

Vi har haft besök av Henry Moore, som var i Milano för att få »Biancaneve»-priset, åtföljd av Milanos borgmästare och Triennalens höga herrar.

En vecka har förlutit och besökarna är fortfarande förtjusta i vårt hörn av utställningspalatset. Alla barn som kommer in i salen tappar andan inför synen: »Finns det verkligen så stora bollar?» De har aldrig ens kunnat drömma om sådana leksaker. En del barn har svårt att helt fatta förtroende för de största bollarna och smått rädde skratt präglar deras nervösa flykt undan de rullande stora vita bollarna. Andra igen fattar genast sympati för de enorma leksakerna som såvligt rör sig i en varierande kurragömmalek.

Avdelningen har haft besök av en klass vilda tonåringar, ledsagade av sina lärarinnor. Våldsamma lekar uppstår. Vissa råd, ibland rytande om lugn och stillhet följes ej och man åser spektaklet med större eller mindre förtjusning, men inkapabel att förhindra att barnen gör våld mot varandra och bollarna.

Skolorna har nu definitivt börjat på allvar i Milano. Långa veckor av debatter, konferenser och demonstrationer har fört elever och lärare tillbaka in i de trånga klassrummen, kanske

nu mera informerade och upplysta om rådande problem kring brister och begränsningar i det italienska undervisningssystemet. Flera skollärare vill gärna byta ut de trånga klassrummen mot skandinaviska avdelningens »bollplan» och faktiskt har avdelningens livsgivande faktor plötsligt ändrat sin fysionomi. Efter en månads scener, utspelade av »skådespelare» i olika ålder, står vi nu under vardagarna-skoldagarna, inför en dominant scen. Stora skolklasser invaderar avdelningen stötvis, likt vatten som kaskadvis strömmar in i slussarnas olika avdelningar. En hel hop ungdomar rusar in i salen, olika »slagsmål» utspelas hastigt och kraftigt, flickor och pojkar slungar bollar på varandra och på läraren för att så försvinna framåt i virvar genom utställningens övriga salar och avsluta sin visit i Triennalen med ett nytt och längre spel i vår »lekvrå». Besöket i de övriga delarna av palatset tycks ha upptagit endast en bråkdel av tiden, medan den största delen fördrivs bland våra stora bollar. Under svettiga pauser sitter ungdomarna flämtande och pustande på våra stolar, inför diapositiven och stannar ofta en längre stund för att följa bildernas klara och fascinerande språk.

Ett vaket öga i Triennalen har noterat ett återkommande fenomen bland tonårsynglingarna. I den italienska avdelningen i första våningen projekteras en kort film som livligt berättar om en ny vilstol eller soffa och dess olika och mångsidiga användningar. Som lockfågel i denna berättelse om den rödfärgade sköna vilstolen har i filmen använts en mycket nått naken flicka, som tycks tydligen ge sitt fulla erkännande åt soffan. Ynglingar stannar inför denna lilla film, sätter sig framför filmduken betagna av flickans beteende och skönhet. Efter det korta programmet störtar de upp till den skandinaviska »bollplanen», för att avreagera sig den intensivt upplevda scenen.

En stunds paus av stillhet och lugn uppstår efter att en klass slutligen har återvänt till sin egen skolbyggnad. Men alltför snabbt avbrytes ron av en ny invasion lekvilliga och uppspelade tonåringar. Den ledsagande auktoriteten är ibland till synes lättad över att ha funnit ett hörn där lärarinnan inte behöver anstränga sig med någon undervisning, utan där ungdomarna själva tar hand om underhållningen. Däremel-

lan är ledsagaren uppenbart indignerad över barnens klara och tydliga ointresse för resten av Triennalen.

Skulpturlekplatsen har väckt stort intresse och det är lätt att gruppera in besökarna enligt de åsikter och reaktioner dessa har haft inför figurerna. En del av åskådarna slog med avsky undan intrycken de fått av de deprimerande figurerna. De ansåg inte detta vara konst, ej vackert, enbart fränstötande. En annan del av besökarna var indifferent, gick förbi och ryckte på axlarna och föredrog att se på de lekande barnen i salen. En del var tydligt fascinerade av budskapet och formen med vilket detta budskap getts. Ofta inledde dessa personer lätt samtalet in på en politisk bas.

Reaktionen för Rauni Luukkos figurer är dock för det mesta positivt. De har ju en stark och imponerande scenografisk betydelse i hörnet bland bollarna. En fotograf, från Epoca, har flera gånger under de senaste dagarna kommit för att fånga den suggestiva scenen.

En tydlig uppskattning av skulpturerna har visats av IBM, som skall filma skulpturerna om ett par dagar. De vill berättas en saga med hjälp av Rauni Luukkos barn, om barnmiljöer, storstad och nutid.

Lyssnar man till Triennialens egen »Grand Old Man» i utställningsteknik, arkitekt Pica, som besöker mig då och då och som nyligen vågade sig på en kritik kan man få höra hur meningslös och dum den skandinaviska avdelningen är, hur tom och fattig och hur avskyvärt fränstötande Rauni Luukkos figurer är. Däremot anser han att Triennalen sist och slutligen bjuder på mycket av värde i form av information och inläring.

Efter att ha blivit tillfrågad ett flertal gånger om besökarantalet eller åtminstone om ett approximativt medeltal, vilken upplysning helst bör basera sig på siffror, har jag vänt mig till kassörskan vid ingången till Triennalen, som meddelat att besökarna på vardagarna kan nå upp till ett antal kring 400, medan de under veckosluten kan tangeras strecket till 2 000. Detta skulle innebära 50 besökare i timmen om vardagarna och 250 under veckosluten.

Triennalen fylls stötvís under vardagarna av skolklasser från hela Norditalien alternerande med värdstadens egna besökande studenter. Än är det ett konstlyceum i Verona som skickar sina discipliner för att få lärdom av konstindustriutställningen i Lombardiets huvudstad, och än är det Padova, Bergamo eller Torino, som arrangerar turer till Milano för sina unga konstindustrilärlingar.

Jag noterar med glädje hur många studenter som är intresserade av texterna på väggarna och bildseriernas presentation på bakväggen i projektionssalen. Fortfarande ser man intresserade personer flitigt sysselsatta med att kopiera texterna på väggen.

Det ser ut som om Milanoborna plötsligt ha vaknat upp, märkt det sena klockslaget och störtat till Triennalen för att bese utställningen innan den stängde. Skolklasserna fyllde salarna med stöj och liv under de tidigare så lugna morgontimmarna. Det tycktes ibland som om lärarna skulle ha lämnat ungdomarna vind för våg och gått sina egna vägar, ty ett myller av olydiga tonåringar härjade i vår avdelning utan någon lärares uppsikt, utan att lyssna till vaktens eller mina förmaningar. Någon enstaka gång kunde vi urskilja en lärare bland eleverna, men även denne tycktes immun mot våra oupphörliga förmaningar om att sluta spelet. Vakten och jag har kämpat mot pojkestreck och olydnad, ty även om vi hade kommit överens om att förbjuda leken under de sista veckorna för äldre ungdomar och fullvuxna, ville vissa skolklasser inte lyssna alls, utan kände sig tapprare i sitt spel under förbud. Stundvis var leken alltför våldsam och våra förmanande förbud var som sva-ga viskningar i en obarmhärtig storm. Så var fallet till exempel med en engelsk skolklass. Vi ville spara på bollarna, på »djuren», på »ridhästarna», på »ångvältarna», för att de helt höll på att tappa andan och ge upp hela leken, men det var stundom rent hopp-löst. Vi var för få även om vi var två.

En morgon besöktes vi av en jugoslavisk grupp av formgivare, som polemiserade vilt och stormigt mot förbudet, som ju var emot avdelningens nästan utmanande filosofi. Det var svårt att få dem att förstå att det var av rent tekniska och praktiska skäl, som vi hade varit tvungna att ty oss till en

nekande attityd mot besökarna, ty vi var tvungna att minska påfrestningarna för bollarna. Det tog mig minst halvan timme av förklaringar och argument samt 11 hål att reparera innan de förstod.

Triennialens portar är stängda. De sista dagarnas strapatser och äventyr i den skandinaviska avdelningen, får mig att känna slutet som en avslutad kamp eller ett slutfört slagsmål med vilda hunner. Under den sista tiden tycktes bollarna flämta och kippa efter andan, de formligen visslade på sista versen. De fakta visade sista veckans »besökarbarometer» på storm. Förvisso har den återstående tiden och veckan gått helt i lappandets tecken.

Besökarna under den sista tiden bestod till åttio procent av skolklasser och universitetsgrupper. Publikströmningen under veckan ökade besökarantalet oväntat. Endast den 10:e Triennialen har kunnat visa upp ett liknande besökarantal på över 100 000.

De sista dagarna gick en grupp allvarliga herrar och några damer igen långsamt omkring i Triennialen, för-

sedda med block och penna och var tydliga av olika nationaliteter. De fakta rörde det sig om juryn för utdelningen av priserna 1973, och bestod av följande personer: Ordförande Luigi Caccia Dominioni, Italien; viceordförande H.O. Gummerus, Finland; P. Chessa, Italien; M. Kuncic, Jugoslavien; M. Mihai, Rumänien; K. Takahama, Japan; D. Terry, Australien. Dessa personer ackompanjerades av Triennialens generalsekreterare Ferraris samt medhjälpare och gick omkring med kritiska ögon för att utse vinnarna av Grand Prix, guld- och silvermedaljer för XV Triennialen. Till vår glädje föll de flesta rösterna för ett Grand Prix på den skandinaviska avdelningen.

Bollspelet är slut, bollarna urblåsta, och efter att ha legat platta och sorgsna på marken, är de nu inpackade i sina askar och lådor. Hela utrymmet har tappat sitt leende anlete, sin inbjudande personlighet. Barnen kan ej mera komma in, väggarna är hårda, svarta och dominerande, dammet virvlar ännu i luften efter de sista dagarnas lek, och jag rullar långsamt och tyst ihop bollarna.

Armas Lindgrenin (1874—1929) suunnittelema Helsingin Seurahuone on osa nyttemmin Helsingin Suomalaisen Säästöpankin omistamasta Kalevan rakennuksesta, johon se suunnitteluvaiheesta lähtien on kuulunut itsenäisenä kokonaisuutena. Seurahuoneen vihkiäiset olivat 31. 1. 1914.¹

Jugend oli tuonut raskaasti verhoillun sisustuksen tilalle vaalean valoisaa, kevyen ja yksinkertaisen interiöörin, joka vastasi uutta näkemystä hygieniasta ja valon tarpeesta.²

1910-luvulla mielenkiintoista uutta luovaa arkkitehtuuria ja taiteellisuutta syntyi Saksassa, Itävallassa, Hollannissa ja Italiassa. Saksan kautta alkoi Ruotsiin levitä myös englantilainen huvila-ihanne.³ Samoihin aikoihin alkoi sosiaalinen herääminen ja alettiin vaatia kauniita tavaroita kaikkiin koteihin. Pohjana oli ilmeisesti saksalaisen Hermann Muthesiuksen ja muutamiin muiden teoreetikkojen sosiaalis-esteettinen ohjelma.⁴

Muthesius kirjoitti usein englantilaisesta asuinahanteesta. Lisäksi hän puhui Glasgow'n koulusta ja wieniläisten töistä, joiden geometrinen yksinkertaisuus muistutti konstruktivismia. Tätä Muthesius arvosti Japanissa vietettyjen vuosien jälkeen. Hän vastusti jugendin belgialaista muotoa ja sen yksinkertaisempia jäljittelyjä. Yhtenä Deutscher Werkbundin (1907) perustajajäsenenä hän työskenteli taiteen, teollisuuden ja käsityön hyväksi samoin kuin taidekäsityön ja arkkitehtuurin tyypisoimisen ja demokratisoitumisen puolesta. Tässä hän oli funktionalismin sosiaalisen ohjelman edelläkävijä.⁵

Muthesiuksen — kuten Lindgreninkin — mielestä arkkitehdin tehtävä ei ollut vain rakentaa taloa tyhjine huoneineen, vaan hänen tuli pystyä yksityiskohtaisesti suunnittelemaan talon sisustus ja puutarha, niin että kaikki yhdessä muodostavat taiteellisen kokonaisuuden. Muthesius halusi uudistaa arkkitehtuuripetuksen. Tavallisen arkkitehtuurikoulutuksen lisäksi tuli perus-

taa kouluja »für Allgemeinkunst», joka tarkoitti arkkitehtuuria, puutarhataidetta, sisustusta, koristemaalausta ja kuvanveistoa yhdessä. Näin voitaisiin luoda talo, joka olisi »Gesamtkunstwerk», kokonaistaideteos.⁶

Morrisin Red House oli ollut edelläkävijä. Webbsin seuraavat yritykset vastasivat vaatimusta ja vielä enemmän Voysey'n, Baillie Scottin ja Mackintoschin työt. Van de Velden koti Ucclessa oli kokonaan piirretty hänen intentioidensa mukaan. Arkkitehti vastasi itse talosta, sisustuksesta, koriste-esineistä ja jopa vaimonsa puvuista. Wienissä Josef Hoffmann suunnitteli taloihinsa sekä ulko- että sisämiljööön.⁷

Samanaikaisesti alkoi herätä uusi innostus biedermeierkulttuuriin ja sen porvarilliseen kodikkuteen. Paul Mebesin kirja »Um 1800» ilmestyi vuonna 1908, ja se oli luettavissa kaikissa hyvinvarustetuissa kirjastoissa. Siinä oli kuvia fasadeista, interiööreistä, ovista, huonekaluista ja koristeista. Erityisesti kirjan yksityiskohdista löysivät monet 1910- ja 1920-lukujen taiteilijat muotokieliopin töilleen.⁸

Sekä Ruotsiin että Suomeen levinneet saksalaiset taidejulkaisut ja aikakauslehdet olivat koko 1910-luvun täynnä Josef Hoffmannin ja Koloman Moserin kirjoituksia.⁹ Voisi olettaa, että Lindgren seurasi ainakin niitä kirjoituksia, joissa tehtiin selkoa taidekoulujen toiminnasta. Toisaalta juuri näitten avulla sai parhaan kuvan uusista suuntauksista.

Lindgren johti myös Seurahuoneen sisustustöitä. Hänen apunaan toimivat arkkitehdit D. W. Frölander-Ulf (1874—1947) ja Rafael Blomstedt (1885—1950) sekä taitelija Gunnar Finne (1886—1952).

Seurahuoneen kellari- eli sisääntulokerroksen tärkeimmät huoneet ovat suuri ruokasali ja pyöreä ruokasali eli nykyinen baari.

Ruokasali tekee arvokkaan ja juhlanan mutta silti elävän vaikutuksen. Yksinkertaiset, jaetut tapetoidut seinät ja paneelointi ovat vastakohtana parvekkeitten ja katon runsaalle koristelulle. Vastavaanlaista kontrastivaikutusta käytti-

*Anneli Kallio, fil.maist., Suomen taiteellisuusyhdistyksen tiedotussihteeri vuodesta 1974 lähtien.

vät Wienin koulun arkkitehdit hyväksen. Panelointia on antiikin jälkeen käytetty usein mm. renessanssin, barokin ja varhaisrokokoon sekä uusklassisisuuden aikoina, samoin yhtenäistä väritystä.

Erilaiset käytetyt materiaalit sopivat hämmästyttävän hyvin yhteen, vaikka ne ovat eri tyyppisiä luonteiltaan. Yhtenäinen väritys ja huoneen selväpiirteinen muoto kokoavat ne. Ilman paikallisvalaisimia on huoneen iltavalaistus melko kylmä ja kolkko, koska huone on hyvin korkea. Päivällä tulvii ikkunoista runsaasti valoa. Huoneessa on rohkeasti yhdistetty monia tyyliaineksiä. Kokonaisuus on yllättävä. Parvekkeet antavat ruokasalin seinälle sekä barokkia että rokokoota muistuttavan ilmeen. Sekä parvekkeet että ulokkeet tuovat huoneeseen salaperäisyyttä. Lindgreniä ovat ilmeisesti vielä inspiroineet samat lähteet kuin Estonia-teatteria suunniteltaessa muutamaa vuotta aikaisemmin. Silloin hän on olettavasti tutkinut barokin teatterirakennuksia. Runsaas kullann käyttö viittaa myös samoihin rakennuksiin.

Vaikka koristelu on runsasta, on se kurinalaista ja yksinkertaista. Siinä on käytetty klassisia aiheita kuten helminauha- ja sauvaornamenteja, neliöitä, kahdeksankulmioita, miekkoja ja palmetteja sekä voluuttoja. Kullattu helminauhaornamentti on eniten käytetty aihe. Mitään naturalistisia kansallisromantiikan suosimia kasvi- tai eläinornamenteja ei ole.

Vaikka aiheet ovat klassisia on niiden toteutuksissa kuitenkin vielä jäljellä jugendin notkea orgaaninen muotokieli, joka tulee selvästi esiin varsinkin suurissa yksityiskohdissa, kuten katonurkkauksien koristeissa ja parvekkeitten yläpuolella olevissa koristeissa. Lisäksi se näkyy kaiteen pienaarin välisissä neliöaiheissa. Voimakkaasti alastyöntävä dynaaminen kattoista on myös jugendvaikutteinen.

Huonekalut tähän huoneeseen on suunnitellut D. W. Frölander-Ulf ja valmistanut Hietalahden huonekalutehdas. Verhot oli kudotettu Tampereen puuvillatehtaassa Kotiahkeruus-Hemflitin tilaustyönä.¹⁰

Soikeaselkaiset tuolit viittaavat selkänöjan muodon puolesta lähinnä varhaiskustavilaisiin tuoleihin ja niiden

ranskalaisiin esikuviin. Takajalat kaartuvat kuten Ludvig XVI:n tyyliin, etujalat kuten régence-tyyliin tuoleissa. Ballusterilautaiset tuolit ovat lähinnä Queen Anne-tyyliä. Vuoden 1900 maailmannäyttelyn jälkeen tuli tämä tyyli hieman modernisoituna muotiin Ranskassa ja levisi sieltä muuallekin Eurooppaan.¹¹ Lisäksi levisivät englantilaiset huonekalutyylit myös englantilaisen huvila-ihanteen myötä, ja esim. ruotsalainen arkkitehti Carl Westman (1866—1936), Lindgrenin aikainen, tutki innokkaasti niitä, koska ne olivat hänen mielestään primitiivisiä ja vastustivat liiallista kultivointia. Westman etsi sitä rauhaa, mikä oli kadonnut individualistisen kauden aikana. Hän oli läsnä arkkitehtikokouksessa Helsingissä vuonna 1909. Ruotsissa oltiin tähän aikaan yleisesti samaa mieltä Westmanin kanssa siitä, ettei yhteyttä traditioon saanut katkaista.¹²

Ruotsalaiset saivat taidejulkaisujen välityksellä virikkeitä myös wieniläisiltä arkkitehteiltä samoin kuin suomalaiset. Wieniläiset olivat taas saaneet paljon vaikutteita englantilaisesta arkkitehtuurista. Erityisesti heistä on mainittava Josef Hoffmann, Joseph Maria Olbrich ja Adolf Loos, joiden osalta tätä on tarkemmin tutkittu.¹³ Nämä ovat vain esimerkkejä ajallisesti lähemmistä lähteistä kuin historialliset esikuvat, joiden suoran vaikutuksen mahdollisuutta ei voida jättää huomiota vaille.

Ruokasali luo vaikutelman, että Lindgren on suorastaan nauttinut saadesaan kylvää väriä ja ornamenteja ympärilleen. Tuntuu siltä kuin hän olisi halunnut aina hieman lisätä jotain kunnes on pakottanut itsensä lopettamaan. Ruokasali on melko tyyppillinen Lindgrenin luomus jos vertaa tulosta hänen luonnospiiurustuksiinsa, jotka ovat kuin pieniä akvarelleja sinänsä. Värejä on käytetty rakkautella eikä ornamentteissa ole jälkeäkään järkytydestä tai minikäänlaisesta vanhan uudelleenherättämisyriykestä. Luonnokset on tehty inspiraation vallassa, ei pakolla. Sama tunne on ruokasalissakin. Se on syntynyt, ei tehty. On vielä otettava huomioon, että uuden, vanhan Seurahuoneen juhlasalia vastaavan tilan luominen ei ollut helppo tehtävä. Mihinkään radikaaleihin uudistuksiin tuskin olisi voinut ryhtyäkään, koska silloin ei olisi täytetty tehtävän asettamia vaatimuksia. Ruokasalin tuli nimenomaan olla Seurahuoneen juhla- ja ruokasali, ele-

gantti ja arvokas, mutta silti tunelmalinen ja elävä.

Pyöreän ruokasalin eli nykyisen baarin sielu on kasettikupoli. Se on myös käytännön valaistusratkaisu. Siitä tulviva valo siivilöityy alas lämpimänä ja heijastuu seinäpeileistä. Sekä kasettikupoli että seinän jäsentely tuovat mieleen antiikin rotundat ja ehkä erityisesti Rooman Pantheonin.¹⁴ Viimeksi mainitun komeroita vastaisivat silloin baarissa peililliset ulos työntyvät seinäosat.

Myös L. J. Desprez'n vuonna 1789 suunnittelema Pantheon-idean sisältävä Hämeenlinnan kirkko¹⁵ ansaitsee tässä huomiota mahdollisena idean antajana. Olihan kysymyksessä Lindgrenin syntymäkaupungin pyhäkkö.

Ornamentikka on pyöreässä ruokasalissa klassisaiheista. Kupolissa on käytetty geometrisia kuvioita; sen kaulassa triglyyfejä ja metooppeja, kasvonaamioita ja mahdollisesti antiikin inspiroimia eläin- ja ihmisaiheita. Voisi olla mahdollista, että Apollon-symboliikka on tahallisesti tai tiedostamattomasti ollut Lindgrenin mielessä pyöreän ruokasalin koristeluja suunniteltaessa. Apollonin attribuuteista esiintyvät tässä huoneessa kupolin keskustassa aurinko-aihe, kaulassa laakerinlehvä ja triglyyfeissä käärmeet. Reliefien soittavat ja laulavat henkilöahmot voisivat myös liittyä Apollonin aihepiiriin. Koko Seurahuoneen funktion kannalta voi Apollon-symboliikan hyvin ymmärtää. Apollon oli mm. matkamiehien suojelija ja soiton ja laulun suosija.¹⁶ Kupolin aurinkoa muistuttava keskusta voisi myös olla jugendin inspiroimaa. Se tuo mieleen mm. Gallen-Kallelan »Ad Astra»-maalauksen keltaiset lainehitvat hiukset. Keskelle huonetta sijoitetussa telineessä on jugendin naturalistinen kukka-aihe sekä muoto yhdistetty alastomiin puttoihin.

Yksityiskohdissa kuten valaisimissa ja Thure Öbergin (1872—1935) Arabialle suunnittelemissa fajanssimaljakoidensa on jugendin suosimia kasviaiheita ja aaltoilevia viivoja. Alunperin oli huoneessa D. W. Frölander-Ulfen piirtämät chippendale-vaiikutteiset huonekalut, jotka oli valmistettu Hietalahden huonekalutehtaassa.

Seuraavan eli juhlakerroksen tärkeimmät huoneet ovat »trettifemman» ja »trettisexan», jotka ovat saaneet ni-

mensä arkkitehti C. L. Engelin suunnitteleman vanhan Seurahuoneen (toimi v. 1833—1913) kabinettien numeroinnista.¹⁷

Huoneen 35 yleisilme on rauhallinen. Seinä on jaettu tasapainoisesti. Erilaisen materiaalien, tapetoidun osan ja maalatun osan kontrastivaikutus lisää listoilla aikaansaattaa geometrisuutta ja tuo taas mieleen Wienin koulun arkkitehtuurin.

Huonekalut ovat kaikki Bomanin huonekaluliikkeen valmistamia. Nykyään ne on siirretty muihin huoneisiin. Tuolit ovat modernisoitua ja siroa Queen Anne-tyyliä. Niiden venytetty selkänoja puolestaan on jugendille tunnusomainen.

Huoneen 35 ornameenteissa on käytetty mm. nelikulmioita ja palmetteja, jotka ovat klassisia aiheita. Kuitenkin tässä huoneessa on — enemmän kuin edellä mainituissa — myös jugendin käyttämiä klassisia aiheita kuten lilja, viuhka ja käärme. Lisäksi aiheita on yhdistetty. Muodoltaan ne eivät ole puhdasta jugendia eivätkä klassisistisiä, mutta jugendin vaikutus näkyy esim. seinäreliefin kaksoiseläinten koukeroisissa sarvissa ja takajaloissa sekä asennoissa. Ne ovat kuitenkin jäykistyneempiä kuin mitä jugendin muutokieli sallisi, ja niiden symmetrisen sommittelu tuo niihin klassisen luonteen. Kaksoiseläimiä ei ole kopiointu esim. kreikkalaisesta tai varhaiskristillisestä taiteesta, jotka käyttivät paljon etupuolet vastatusten olevia kaksoiseläin-koristeita. Toinen, käärmeaiheinen ornamentti on myös jugendmaisen elävä, mutta senkin sommittelu on lähellä klassista riippuvaa palmetti-aihetta ja siltä se kauempaa katsottuna näyttääkin.

Vaikka »trettifemmanin» muoto on hyvin pelkistetty, saavat rikkaat yksityiskohdat sen elämään. Värit ovat vaaletta ja huoneen klassiseen ilmeeseen ja juhlatunnelman luomiseen sopivia.

Armas Lindgren oli hyvin kiinnostunut vanhoista koristetyyleistä. Siitä kertoo mm. hänen kirjoittamansa teos »Rakennus- ja koristetyylit», joka ilmestyi vuonna 1914.¹⁸ Vaikka Lindgren oli saanut vaikutteita historiallisista tyyleistä, varoi hän kuitenkin erittäin tarkoin kopiaimasta niitä. Saksalainen tutkija Wolfgang Götz erottaa historismin eklektismistä. Götz on osoittanut, että

historismi on eräänlainen mielenlaatuun verrattava ilmiö, joka voi esiintyä erilaisissa voimakkuusasteissa. Götz on yhdistänyt käsitteissään ideologian ja estetiikan, ideologia dominoi. Historismi taidehistoriassa on hänen mielestään: taide maailmanjärjestyksen, valtioidean ja maailmankatsomuksen palveluksessa.¹⁹ — Lindgren on käyttänyt historismia apunaan järjestäessään taideteostaan ja luodessaan sille juhlatuonteen.

Lindgrenin historiallinen vaisto ja voimakas luomiskyky autoivat häntä suunnittelutyössä pelastamaan liiallisesta sentimentaalisuudesta. Hän osasi käyttää hyväkseen historiallisia tietojaan, mutta ei joutunut niiden valtaan. Seurahuoneessa ei ole ristiriitaa uuden ja vanhan välillä. Muodon ja materiaalin harmonia sekä rytmi ja tapainoiset suhteet ovat Lindgrenin Seurahuoneen sekä ulko- että sisäarkkitehtuurin näkyvimmat tekijät. Vaikka fasadit ja sisätilat ovat hyvin erilaisia luonteeltaan, on niissä molemmissa samoja pyrkimyksiä kokonaistaideteoksen luomiseen.

Sisätilojen arkkitehtonisissa tilaratkaisuissa on Lindgren yhdistänyt klassisia perusmuotoja toimivaksi kokonaisuudeksi. Hän oli taiteilija, joka loi ilman kiinteitä sääntöjä. Hän yhdisteli erittäin varmasti ja onnistuneesti erilaisia tyyllisiä aineksia, joiden sisältö olikin usein sama.

Värien ilmaisuvoimalla on rakennuksessa leikitty aito lindgreniläiseen tapaan. Vaikka sisätiloissa on säilytetty luomisen vapaus, on kaikissa ratkaisuissa kuitenkin otettu huomioon hotellivieraitten vaatimukset ja mukavuus sekä esteettinen nautittavuus.

Seurahuoneen sisätilojen ornamentikkaa voisi kokonaisuutena ottaa luonnehtia klassisovaksi, mutta ei ankan klassiseksi ts. siinä on käytetty klassisia virikkeitä, mutta ei kuten uusklassismin tai 1920-luvun klassismin aikaan. Ornamentiikan muutokieli on usein jugendin inspiroimaa, ja useissa tapauksissa se sekoittuu historiasta saatuihin virikkeisiin, niin että on vaikeata erottaa toisistaan aihe ja muoto tai päinvastoin. Lindgrenin periaatteisiin kuului vanhan arvostaminen, mutta samalla ajan vaatimusten tunnustaminen. Seurahuoneen kaikki sisustajat tukivat Lindgrenin pyrkimyksiä.

Armas Lindgren nosti vanhan kotimaisen rakennustradition jälleen kunniaan. Sisustuksessa hän on ollut sovelletun taiteen edelläkävijä. Talon valmistuttua oltiin erittäin tyytyväisiä siihen, että kotimaisiin tuotteisiin oli luotettu. Suomen Ravintolayhdistyksen historiikissa vuodelta 1929 mainitaan erityisesti se, että Seurahuoneen sisustuksessa oli käytetty ensiluokkaista materiaalia, joka oli hyvin vaikeasti saatavissa tuohon aikaan.²⁰ Lindgrenin historian harrastuksesta huolimatta ei historiallisia aineksia ole rakennuksessa käytetty kertaustyylien jäljittelevään tapaan, vaan toisaalta samantapaisena perusratkaisuna kuin melkein kaikissa tyyleissä renessanssin jälkeen; toisaalta eräänlaisena ideana, jolle ei ole tärkeintä muotojen toistaminen vaan uudelleen toimimaan saatu historia — tässä tapauksessa tunnelma.

Lähteet:

1. »Helsingin uusi Seurahuone». Uusi Suometar 1. 2. 1914.
2. Salokorpi, Asko, 1971. Vuosisadan vaihteen arkkitehtuuri. Finskt 1900. Nationalmuseum Stockholm. Näyttelyjulkaisu, s. 62—85, Helsingfors.
3. Hidemark, Elisabet och Ove, 1968. Kontinenten och Sverige. Influenser på arkitektur och konstantverk omkring 1917. Fataburen. Nordiska Museets och Skansens årsbok 1968, s. 71—85.
4. Ibid.
5. Stavenow-Hidemark, Elisabet, 1971. Villabebbyggelse i Sverige 1900—1925, s. 53. Lund.
6. Ibid.
7. Ibid, s. 58.
8. Hidemark, Elisabet och Ove, 1968, s. 58.
9. Ibid, s. 71—81.
10. G., »Helsingin uusi Seurahuone». Helsingin Sanomat 1. 2. 1914; Hypönniemi, »Seurahuoneen uutimet». Uusi Suometar 25. 9. 1913.
11. Kielland, Thor B., 1928. Fransk Möbelkunst, s. 65—66. Oslo.
12. Palm, Bertil, 1954. Arkitekten Carl Westman 1886—1936, s. 128. Lund.
13. Hitchcock, Henry-Russel, 1958. Architecture Nineteenth and Twentieth Centuries, s. 299. London.
14. de Fine Licht, Kjeld, 1968. The Rotunda in Rome, s. 6, 15. Copenhagen.
15. Lilius, Henrik, 1961, L. J. Desprez'n Hämeenlinnan kirkko. Suomen museo 1961, s. 79—94. Helsinki.
16. Lexikon der Alten Welt, 1965, s. 212—213. Zürich-Stuttgart.
17. Noschis, Vilhelm, toimitusjohtaja. Helsinki 11. 5. 1971; Wickberg, Nils Erik, 1973. Carl Ludvig Engel. Helsinki; Uusivirta, Hiikka, 1971. Seurahuoneiden historiaa. Hotelli- ja ravintolamuseon julkaisuja 2/1971. Helsinki.
18. Lindgren, Armas, 1930. Rakennus- ja koristetyylit. Helsinki.
19. Götz, Wolfgang, 1970. Historismus. Zeitschrift des Deutschen Vereins für Kunstwissenschaft. Band XXIV Jahrgang 1970. s. 211. Berlin.
20. Finlands Restaurangförening 1904—1929, 1929. Helsingfors.

Anneli Kallio*

Societetshuset, som ritats av Armas Lindgren (1874—1929), är nuförtiden en del av Kaleva-byggnaden som ägs av Helsingin Suomalainen Säästöpankki. Ända sedan det planerades har det hört till Kaleva-huset som en självständig enhet. Societetshuset invigdes 31. 1. 1914.¹

Jugendstilen hade hämtat med sig en ljus klar, lätt och enkel interiör, som motsvarade det nya synsättet på hygien och behovet av ljus i stället för den tungt draperade inredningen som före det rådde.²

Under 1910-talet föddes i Tyskland, Österrike, Holland och Italien en intressant ny skapande arkitektur och konstindustri. Genom Tyskland började till Sverige sprida sig ett engelskt villaideal.³ Ungefär vid samma tid började det sociala uppvaknandet och man började fordra vackra föremål till alla hem. Grunden till detta uppvaknande hade tydligen lagts av tysken Herman Muthesius och några andra teoretikers social-estetiska program.⁴

Muthesius skrev ofta om wienarnas arbeten vilkas geometriska enkelhet påminde om konstruktivismen, som Muthesius hade lärt sig uppskatta efter de år han tillbringat i Japan. Han motsatte sig den belgiska formen av jugenden och dess enklare kopior. Som en av Deutscher Werkbunds (1907) grundläggande medlemmar arbetade han för konsten, industrin och hantverket, liksom för en koncentrerad och demokratisering av konsthantverket och arkitekturen. I detta fall var han en föregångare för funktionalismens sociala program.⁵

Enligt Muthesius — liksom även enligt Lindgren — var arkitektens uppgift inte endast att bygga hus med tomma rum, utan han skulle även kunna i detalj planera husens inre utrymmen och trädgård så att allt tillsammans bildar en konstnärlig helhet. Muthesius ville förnya arkitekturundervisning

gen och ansåg att förutom den ordinarie arkitekturskolningen borde man grunda skolor »für Allgemeinkunst», vilket betydde att arkitektur, trädgårdskonst, inredning, dekorationsmålning och skulptur kombinerades. På så vis kunde man skapa ett hus som skulle bli ett »Gesamtkunstwerk», ett helhetskonstverk.⁶

Morris' Red House hade varit föregångare. Webbs följande försök uppfyllde förväntningarna och det gjorde i ännu högre grad Voyseys, Baillie Scotts och Mackintosh's arbeten. Van de Velde hem i Uccle var helt ritat i enlighet med hans intentioner. Arkitekten svarade själv för huset, inredningen, dekorationsföremålen samt t.o.m. för sin hustrus kläder. I Wien planerade Josef Hoffmann både exteriörer och interiörer till sina hus.⁷

Samtidigt märkte man nu ett ökat intresse för biedermeier-kulturen och dess borgerliga hemtrevnad. Paul Mebes bok »Um 1800» utkom år 1908 och den fanns tillgänglig i alla välförsedda bibliotek. I den fanns bilder av fasader, interiörer, dörrar, möbler och dekorationsföremål. Många konstnärer från 1910- och 1920-talet fann i bokens detaljer ett formspråk för sina arbeten.⁸

De tyska konstpublikationerna och tidskrifterna som spridit sig både till Sverige och Finland var under hela 1910-talet fulla av skrivelser av Josef Hoffmann och Koloman Moser.⁹ Man kunde nästan anta att Lindgren ivrigt följde med åtminstone de artiklar som redovisade för olika konstskolors verksamhet. Tack vare dessa artiklar fick man den bästa bilden av nya riktningar.

Lindgren ledde också inredningsarbetena i Societetshuset. Som medhjälpare hade han arkitekterna D. W. Frölander-Ulf (1874—1947) och Rafael Blomstedt (1885—1950) samt konstnär Gunnar Finne (1886—1952).

Societetshusets källare, d.v.s. inträdesväningens viktigaste rum är stora matsalen och runda matsalen d.v.s. den nuvarande baren.

*Anneli Kallio, fil.mag., informationssekreterare vid Konstflitföreningen i Finland sedan år 1974.

Matsalen ger ett värdigt och festligt, men ändå ett mycket levande intryck. De enkla, uppdelade tapetserade väggarna och paneleringen står i kontrast till balkongernas och takets ymniga utsmyckning. Motsvarande kontrastintryck använde ofta arkitekterna från Wien-skolan. Panelering har efter antiken ofta använts bl.a. under renässansen, barocken och den tidiga rokokoperioden samt under nyklassicismens tider, likaså den enhetliga färgsättningen.

De olika material som använts passar förvånansvärt bra ihop, trots att de till sin karaktär är olika. Den enhetliga färgsättningen och rummets markanta, utpräglade form samlar ihop dem till en enhet. Utan punktbelysningar är rummets kvällsbelysning tämligen kall och ödslig, ty rummet är mycket högt. På dagarna strömmar rikligt med ljus in genom fönstren. Många olika stildrag har djärt kombinerats i rummet. Helheten är överraskande. Balkongerna gör att matsalens väggar får ett sken av barock- och rokokostil. Såväl balkongerna som burspråken ger rummet sken av mysticism. Tydligt inspirerades Lindgren ännu av samma källor som då han planerade Estonia-teatern ett par år tidigare. Då hade han antagligen studerat barocktidens teaterbyggnader. Den rikliga användningen av guldfärg tyder även på dessa byggnader. Fastän utsmyckningen är riklig är den återhållsam och enkel. I den har använts klassiska motiv som t.ex. pärlbands- och stavornament, kvadrater och oktaeder, svärd och palmetter samt voluter. Det förgyllda pärlbandsornamentet är det mest använda motivet. Några som helst djurornament finns inte. Fastän motiven är klassiska finns dock något av jugendstilens böjliga organiska formspråk kvar i deras framställning. Det kommer speciellt väl fram i de stora detaljerna som finns ovanför balkongerna. Dessutom kommer det fram i pilmotiven mellan balustradens lister. Den kraftigt nedåtsträvande dynamiska taklisten är även jugendinspirerad.

Möblerna till detta rum har formgivits av D. W. Frölander-Ulf och tillverkats av Sandvikens möbelfabrik. Gardinerna har vävts i Tammerfors Bomullsfabrik på beställning av Hemflit.¹⁰

Stolarna med oval rygg påminner till sin form mycket om de förgustavianska stolarna och deras franska förebilder.

De bakre stolsbenen böjer sig enligt Ludvig XVI-stil, de främre igen såsom régencestilens stolar.

Stolarna med balusterformat ryggstöd är närmast i Queen-Anne-stil. Efter världsutställningen år 1900 i Paris, blev denna stil i litet modernare utformning populär i Frankrike och spred sig därifrån till det övriga Europa.¹¹ Dessutom spred sig de engelska möbelstilarna med det engelska villa-idealet och exempelvis den svenska arkitekten Carl Westman (1866—1936), samtida med Lindgren, forskade ivrigt i dem, eftersom de enligt honom var primitiva och motståndare till för mycken kultivering. Westman sökte den ro, som under den individualistiska perioden hade försvunnit. Han deltog i arkitekturkonferensen i Helsingfors år 1909. I Sverige var man vid denna tid överens med Westman om att man inte fick klippa av banden till traditionen.¹²

Svenskarna fick via konstpublikationer impulser från arkitekter i Wien, likaväl som från finländska arkitekter. Wienarna hade i sin tur tagit intryck av den engelska arkitekturen. Speciellt må nämnas Josef Hoffmann, Joseph Maria Olbrich och Adolf Loos, för vilkas del detta närmast har forskats i.¹³ Dessa är endast exempel på källor närmare i tiden än de historiska förebilderna, vilkas möjlighet till direkt inflytande inte kan lämnas obeaktat.

Matsalen ger intryck av att Lindgren rent av har njutit av att få strö färg och ornament omkring sig. Det verkar som om han jämnt skulle ha velat sätta till någonting ända tills han tvungit sig själv att sluta. Matsalen är en tämligen typisk lindgrensk skapelse, om man jämför resultatet med hans övriga skissritningar. De är i sig som små akvareller. Färg har han använt med kärlek och det finns inte ett spår av stelhet eller något som helst försök till reformation. Skisserna har gjorts i inspirationens tecken inte av tvång. Matsalen ger samma intryck. Den har uppstått, ej gjorts. Man måste ännu ta i beaktande att, att skapa ett rum som skulle motsvara det gamla Societetshusets festsal inte var en lätt uppgift att fylla. Man kunde knappast tänka sig ens att vidta några som helt radikala förnyelseåtgärder, ty då hade man inte kunnat fylla de fordringar som ställts på uppgiften. Matsalen skulle uttryckligen vara Societetshusets fest-

och matsal, elegant och värdig, men ändå stämningsfull och levande.

Kasettkupolen är den runda matsalens, d.v.s. den nuvarande barens själ. Den är också en praktisk belysningslösning. Ljuset som strömmar in via den, silas varm ner och reflekteras från väggspeglarna. Både kasettkupolen och väggarnas disposition påminner om antikens rotundor och kanske speciellt mycket om Pantheon i Rom.¹⁴ Den senare nämndas nischer motsvaras då av de spegelförsedda väggarna i baren som buktar utåt.

Även Tavastehus' kyrka som år 1789 ritats av L. J. Desprez och som innefattar Pantheon-idén¹⁵ kan här nämnas som en eventuell idégivare. Det är ju här frågan om en helgedom i Lindgrens egen födelsestad.

Ornamentiken har klassiska motiv i runda matsalen. I kupolen har geometriska figurer använts; i dess hals triglyfer och metoper, ansiktsmasker och djur- och människomotiv som eventuellt inspirerats av antiken. Det kan vara tänkbart att Apollon-symboliken medvetet eller omedvetet varit i Lindgrens sinne då han planerade ornamenten till runda matsalen. Av Apollons attribut finns i detta rum i mitten av kupolen solmotivet, vid halsen lagerbladskvistar och i triglyferna ormarna. De spelande och sjungande persongestalerna i reliefen kunde även de höra till den apollinska motivkretsen. Sett ur hela Societetshusets funktion kan man väl förstå Apollon-symboliken. Apollon var bl.a. resenärernas skyddshelgon samt musikens och sångens protektor.¹⁶

Den centrala delen i kupolen som liknar en sol, kunde även vara jugendinspirerad. Den påminner om Gallen-Kallelas målning »Ad Astra» med det gula böljande håret. I detaljerna som t.ex. i armaturerna och i fajansvaserna som Thure Öberg (1872—1935) formgivit för Arabia finns jugendinspirerade växtmotiv och våglänkande böjliga linjer. Ursprungligen fanns det i rummet Chippendale-aktiga möbler som ritats av D. W. Frölander-Ulf och som tillverkats av Sandvikens möbelfabrik.

I följande våning, d.v.s. i festvåningen är de viktigaste rummen »trettiofemman» och »trettiosexan», som fått sina namn efter kabinetten i det gamla

Societetshuset, (verksamt 1833—1913) som ritats av arkitekten C. L. Engel.¹⁷

Helheten i rum 35 är lugn. Vägen är jämnt uppdelad. De olika materialen, den tapetserade delens och den målade delens kontrastintryck poängterar den geometriska effekten som man fått till stånd genom olika lister och man får intryck av Wienskolans arkitektur. Möblerna är alla tillverkade i Bomans möbelfärf. Nuförtiden har de placerats i andra rum. Stolarna är i en moderniserad och smäcker Queen-Anne-stil. Den utdragna stolsryggen igen är kännetecknade för jugend. De klassiska motiven, bl.a. fyrhörningar och palmetter har använts i trettiofemmans utsmyckning. Ändå finns i detta rum — mer än i andra rum — även spår av sådana klassiska motiv som använts i jugendstilen som t.ex. liljor, solfjädrar och ormar. Dessutom har man kombinerat olika motiv. Till sin form är de ej rent jugendlika, ej heller rent klassicistiska, men man ser spår av jugenden bl.a. i väggreliefernans dubbeldjurs horn och bakben samt i deras ställningar. Dock är de styvare än vad jugendens formspråk tillåter och deras symmetriska komposition gör att de får mera klassisk karaktär. Dubbeldjuren har inte kopierats från t.ex. den grekiska eller den förkristliga konsten vilka vardera som ornament använde dubbeldjur som stod med bringan mot varandra. Det andra ornamentet som har ormmotiv är också jugendaktigt levande, men även dess komposition står det klassiska palmettmotivet nära och så ser det även ut på håll.

Fastän »35»ans form är mycket förenklad, ger de rika detaljerna liv åt rummet. Färgerna är ljusa och livpar sig väl i rummets klassiska atmosfär och skapar feststämning.

Armas Lindgren var mycket intresserad av gamla ornamentstilar. Därom visar bl.a. den bok han skrivit »Byggnads- och ornamentstilar», som publicerades år 1914.¹⁸ Fastän Lindgren tagit intryck av historiska stilar, aktade han sig dock noga för att kopiera dem. Den tyska forskaren Wolfgang Götz, särskiljer historismen från eklekticismen. Götz har påvisat att historismen är ett fenomen som närmast kan förliknas vid något slags sinnestillstånd och som kan framträda i olika styrkegrader. Götz har i sina begrepp kombinerat ideologin med estetiken, ideologin dominerar. Historismen i konsthistorien är enligt

honom: en konst i världsordningens, statsidéns och världsåskådningens tjänst.¹⁹ — Lindgren har använt historismen som hjälpmedel då han gjort sitt konstverk och skapat dess festliga stämning.

Lindgrens historiska instinkt och starka skapelseförmåga hjälpte honom i hans planeringsarbete att räddas från alltför stor sentimentalitet. Han kunde tillgodogöra sig sitt historiska vetande, men råkade inte i dess våld. I Societetshuset ser man inte konflikter mellan nytt och gammalt. Formens och materialens harmoni, samt rytm och välbalanserade relationer är den yttre och inre arkitekturens mest synliga faktorer i det lindgrenska Societetshuset. Fastän fasaden och de inre rummen till sin karaktär är mycket olika finns i dem båda strävanden till att skapa ett helhetskonstverk. I de inre rummenas arkitektoniska utrymmeslösningar har Lindgren kombinerat klassiska grundformer till en levande helhet. Han var en konstnär som skapade utan fasta regler. Han kombinerade mycket säkert och med lyckat resultat olika stilistiska element, med ofta samma innehåll.

I äkta lindgrensk stil har man i byggnaden lekt med färger. Fastän man i de inre utrymmena fritt har skapat, har man i alla lösningar dock beaktat hotellgästernas krav och bekvämlighet samt estetiska njutbarhet.

Som helhet betraktat skulle man kunna karaktärisera ornamentiken i Societetshusets inre till klassicerande, men inte strängt klassiskt, med andra ord har man använt klassiska impulser, men ändå inte som under nyklassicismen eller 1920-tals klassicismens tid. Ornamentiken är ofta inspirerad av jugenden och i de flesta fall blandas den med impulser från historien, så att det är svårt att skilja motivet från formen och tvärtom. Till Lindgrens principer hörde, att medan kritisera det gamla, samtidigt erkänna tidens krav. Societetshusets alla inredare stödde Lindgren i hans strävanden.

Armas Lindgren lät den inhemska byggnadskonsten komma till heders igen. I inredningen var han den tillämpade konstens föregångare. Efter det att huset stod färdigt var man mycket nöjd med att inhemska produkter hade använts. I Finlands Restaurangförenings

historik från år 1929, omnämns speciellt att man i Societetshusets inredning använt förstklassigt material, trots att det vid den tiden var väldigt svårt att få.²⁰ Trots Lindgrens intresse för historia, har man inte i byggnaden använt historiska element på eklekticismens imiterande sätt, utan man har använt, å ena sidan en liknande grundlösning som användes efter renässansen i alla stilar å andra sidan en slags idé för vilken inte formernas upprepande är det viktigaste utan en historia som man på nytt kan få att fungera — i detta fall stämning.

Källor:

1. »Helsingin uusi Seurahuone». Uusi Suometar 1. 2. 1914.
2. Salokorpi, Asko, 1971. Vuosisadan vaihteen arkkitehtuuri. Finskt 1900. Nationalmuseum Stockholm. Näyttelyjulkaisu, s. 62—85, Helsingfors.
3. Hidemark, Elisabet och Ove, 1968. Kontinenten och Sverige. Influenser på arkitektur och konsthantverk omkring 1917. Fataburen. Nordiska Museets och Skansens årsbok 1968, s. 71—85.
4. Ibid.
5. Stavenow-Hidemark, Elisabet, 1971. Villabebyggelse i Sverige 1900—1925, s. 53. Lund.
6. Ibid.
7. Ibid, s. 58.
8. Hidemark, Elisabet och Ove, 1968, s. 58.
9. Ibid, s. 71—81.
10. G., »Helsingin uusi Seurahuone». Helsingin Sanomat 1. 2. 1914; Hypönniemi, »Seurahuoneen uutimet». Uusi Suometar 25. 9. 1913.
11. Kielland, Thor B., 1928. Fransk Möbelkunst, s. 65—66. Oslo.
12. Palm, Bertil, 1954. Arkitekten Carl Westman 1886—1936, s. 128. Lund.
13. Hitchcock, Henry-Russel, 1958. Architecture Nineteenth and Twentieth Centuries, s. 299. London.
14. de Fine Licht, Kjeld, 1968. The Rotunda in Rome, s. 6, 15. Copenhagen.
15. Lilius, Henrik, 1961, L. J. Desprez'n Hämeenlinnan kirkko. Suomen museo 1961, s. 79—94. Helsinki.
16. Lexikon der Alten Welt, 1965, s. 212—213. Zürich-Stuttgart.
17. Noschis, Vilhelm, verkst.dir. Helsingfors. 11. 5. 1971; Wickberg, Nils Erik, 1973. Carl Ludvig Engel. Helsinki; Uusivirta, Hilka, 1971. Seurahuoneiden historiaa. Hotelli- ja ravintolamuseon julkaisuja 2/1971. Helsinki.
18. Lindgren, Armas, 1930. Rakennus- ja koristetyylit. Helsinki.
19. Götz, Wolfgang, 1970. Historismus. Zeitschrift des Deutschen Vereins für Kunstwissenschaft. Band XXIV Jahrgang 1970, s. 211. Berlin.
20. Finlands Restaurangförening 1904—1929, 1929. Helsingfors.

YLEISTÄ

Kuluneen toimintavuoden aikana on käynyt monilla eri tahoilla yhä selvemmäksi että yhdentyvässä maailmassamme vanhat tuotteet eivät enää riitä, vaan vienti tarvitsee uusia tuotteita, joiden menestymisessä muotoilulla on tärkeä osuus. Mm. kansleri Klaus Waris totesi puheessaan 7. 11. 1973 Kauppakorkeakoululla seuraavaa: »Suhteellisesti vähemmän markkinavastusta lienee sellaisella teollisuudella, joka nojautuu pääosaltansa muotoiluun, värien käyttöön, omaperäisyyteen», ja lainaten amerikkalaista kansantaloustieteilijää J. K. Galbraithia hän lisäsi: »Tanskalaisten ja suomalaisten huonekalujen nykyaikainen miellyttävyyys ei perustu teknilliseen pätemiseen niinkään kuin taiteelliseen arvoon. Italian teollisuuden sodanjälkeisellä renessanssilla oli samanlainen ponnistuspohja». Kansleri Waris mainitsi puheessaan myös, että hintakilpailun sijaan »on parempi tavoitella luonnollista markkinaosuutta erikoistuen tiettyihin asiakasryhmiin ja heidän tarpeittensa noudattamiseen tuotteen omaleimaisuudella tai tekniikalla, hyvällä huollolla jne. Tähän on investoitava yhä enemmän».

Myös Uusi Suomi kiinnitti kotimaisen tuotannon erikoisnumerossaan 25. 10. huomiota muotoilun merkitykseen seuraavasti: »Oikean suomalaisen muotoilun merkitys ei ole suuri vain ilmentymänä sinänsä, käsitteenä ja esteettisenä tekijänä, vaan kansantaloudellisesti tuottavana. Viime vuonna vietiin pitkälti yli miljardin markan arvosta sellaisia tuotteita, joiden menekille muotoilu oli ratkaisevaa».

Suomi-numerossaan 18. 5. Svenska Dagbladet julkaisi toimittaja Ulf Hård af Segerstadin artikkelin »Design och arkitektur», jossa todettiin mm.: »Mistä sitten johtuu, että suomalainen esinekuulttuuri, muotoilu ja arkkitehtuuri juuri nykyään on niin huomattava? . . . Jo kuusi vuotta sodan jälkeen voitti Suomi yhdeksännessä nk. Milanon Triennalessa enemmän virallisia palkintoja kuin mikään muu maa. Propagandavaikutus oli valtava ja Milanon Ihme muutti ikäänkuin yhdessä yössä pienen Suomen käsityön ja taideteollisuuden luvatuksi maaksi. TV, radio, päivälehdet, reportaashit maailman monissa kodinsisustuslehdissä kohottivat maan nuoret, loistavat teollisuuden palveluksessa toimivat muotoilijat tähtisuunnittelijoiden asemaan. Tämän takana oli osaksi taideteollisuuden sijoitustoiminta ja osaksi Taideteollisuusyhdistyksen tavattoman taitava tiedotustoiminta».

Yhdistyksen informaatiopalvelun rationalisointia ja tehostamista on jatkettu, mm. yhdistyksen kirjaston sekä siihen liittyvien kuva- ja leikearkiston kokoelmia on kartutettu ja järjestetty ja diapositiivisarjojen toimittamista jatkettu.

Ulkomaantoiminnassa on keskeisenä ollut edelleen vireänä ja monipuolisena jatkunut näyttelytoiminta. Yhdistys on järjestänyt tai ollut osallisena järjestämissä yhteensä 10 suomalaisen taideteollisuuden esiintymistä eri puolilla maailmaa. Huomattavimmat näistä näyttelyistä ovat olleet erittäin arvovaltaisissa puitteissa tapahtuneet Suomalaisen jugend-näyttelyn vierailut Nürnbergissä ja Wienissä, suomalaisen ryijytaitteen näyttelykierros Ranskassa sekä Budapestissä ja Milanon XV Triennalen menestyksekäs yhteispohjoismainen osasto. — Kaiken kaikkiaan voitaneen todeta, että näyttelyt ovat onnistuneesti ja monipuolisesti tehneet Suomen kulttuurikuvaa tunnetuksi eri maissa — niin maamme menneisyyden kuin nykyisyyden osalta.

Näyttelytoiminnan lisäksi yhdistys on harjoittanut vilkasta informaatiotoimintaa ulkomaille; kohteena ovat olleet lukuisat järjestöt, lehdet sekä alan ammatti-ihmiset eri puolilla maailmaa.

KOTIMAAN TOIMINTA

Yhdistyksen 100-vuotisjuhlan valmistelut: Yhdistyksen perustamisesta tulee lokakuussa 1975 kuluneeksi 100 vuotta. Merkkivuoden viettoon liittyviä valmisteluja on pantu vireille sekä jatkettu vuoden aikana.

Juhlavuoden merkeissä järjestetään mm. mittava 100-vuotisnäyttely Ateneumin Taidemuseossa, jossa näyttelytiloiksi on varattu 13 eri suuruista salia yhteispinta-alaltaan 1361 m². Näyttelyn suunnittelusta vastaa yhdistyksen nimeämä ohjelματοimikunta, johon kuuluvat näyttelysuunnittelijana sis.arkk. Antti Nurmesniemi, sekä asiantuntijoina toim.joht. H. O. Gummerus, fil.maist. Marika Hausen, sis. arkk. Lisa Johansson-Pape.

Fil.maist. Marika Hausen on jatkanut suomalaisen taideteollisuuden historian kirjoittamistyötä, joka pantiin vireille v. 1970. Historia on tarkoitus julkaista juhlavuoden yhteydessä.

On päätetty julkaista myös yhdistyksen juhlapostimerkki, jonka suunnittelee taiteilija Timo Sarpaneva. Akateemikko Tapio Wirkkala suunnittelee merkkivuoden kunniaksi muistoesineen.

Kirjasto: Kuluneen vuoden aikana on pääosin suoritettu yhdistyksen kirjaston kokoelmiin ja luettelointiin liittyvät tehtävät loppuun fil.maist. Maija Liisa Kärkkäisen toimesta. Kirjasto avataan yleisön käyttöön 1.3.1974, mutta kirjasto on kuitenkin jo kuluneen vuoden aikana tarvittaessa palvellut tutkijoita sekä opiskelijoita.

Kirjasto käsittää noin 450 nidettä suomalaista ja ulkomaista taideteollisuus-kirjallisuutta, laajan kokoelman alan aikakauslehtiä ja näyttelyluettelaita sekä kotimaasta että ulkomailta sekä suomalaisten taideteollisuusalan yritysten tuote-esitteitä, joita kaikkia on tarkoitus jatkuvasti kartuttaa. Kirjastoon tulee jatkuvasti 26 erilaista alan aikakauslehteä.

Kirjasto on vedonnut lehdistön kautta yksityishenkilöihin puuttuvien vanhojen suomalaisten taideteollisuusalan aikakauslehtien kokoelman täydentämiseksi. Kuvanveistäjä Johan Finne on lahjoittanut kirjastolle kokoelman vanhempaa taideteollisuusalan kirjallisuutta ja taiteilija Bruno Tuukkanen alan aikakauslehtiä.

Taiteilijakortisto :

Ensisijaisesti lehdistöä ja tiedotusvälineitä varten on jatkettu taiteilijakortiston laatimista, joka käsittää tiedot noin 300 taideteollisuustaiteilijan toiminnasta. Kortisto laaditaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi, ja se tullaan liittämään osaksi kirjaston kokoelmia.

Kirjallisuuden ja artikkelilähteiden kortisto :

V. 1972 valmistunutta alan kirjallisuuden ja artikkelilähteiden kortistoa on kuluneen vuoden aikana täydennetty erityisesti artikkelilähteiden osalta.

Kuva-arkisto ja diapositiivisarjat: Yhdistyksen kuva-arkisto sisälsi vuoden lopussa kaikkiaan 2681 väridiapositiivia kortistoituiine tietoineen. Niistä noin 200 kpl hankittiin kuluneen vuoden aikana. Mustavalkoisten kuvien arkistoa on vuoden aikana täydennetty noin 100 kuvalla, ja se käsittää tällä hetkellä yhteensä noin 3100 kuvaa. Yhdistys lainasi kuluneen vuoden aikana yhteensä lähes 700 valokuvaa tai diapositiivia informaatiotarkoituksiin. Yksittäisiä diapositiiveja myytiin 120 kpl, joista suurin osa ulkomaille.

Yhdistys on vuodesta 1970 alkaen tuottanut diapositiivisarjoja, jotka esittelevät suomalaisen taideteollisuuden eri aloja. Sarjat sisältävät kukin 50 diaa sekä noin 10—15-sivuisen esitelmän. Niitä tuotetaan kahtena versiona, joista toinen on tarkoitettu kotimaiselle, toinen ulkomaiselle yleisölle, jolloin teksti käännetään englanniksi, ranskaksi, ruotsiksi ja saksaksi. Tällä hetkellä saatavilla on kahdeksan erilaista sarjaa: yleinen sarja sekä tuoli-, ryijy-, keramiikka-, kirja-

koru-, lasi- sekä jugendsarjat. Kuluneen vuoden aikana on valmistettu kirkollista taideteollisuutta käsittelevä sarja. Myös hopea- ja tekstiilisarjojen valmistus on pantu vireille.

Sarjoja on kuluneen vuoden aikana myyty 53 kappaletta, joista ulkomaille 17 — niiden lisäksi Ulkoasiainministeriö on jatkuvasti tilannut kaikki valmistuvat sarjat ulkomaisiin lähetystöihin. Lisäksi sarjoja on lainattu 71 kertaa.

Sarjojen levikin laajentamiseksi niistä on tiedotettu kiertokirjeiden, lehtimainonnan yms. avulla alan yhdistyksille, järjestöille, kirjastoille, kouluille, museoille jne. Yhdistyksen tiedotussihteeri esitteli niiden käyttämistä opetuksen apuvälineenä Kuvaamataidonopettajien kesäseminaarissa 28. 6. 73 Jyväskylässä. — Ulkomaisen levikin parantamiseksi on käyty neuvotteluja mm. erään englantilaisen opetusmateriaalin tuottajan kanssa. Kaksi itävaltalaisista taidekouluista sisällyttäneet yhdistyksen diasarjoja opetusohjelmaansa.

Yhdistyksen kuva-arkistotoiminta pantiin alulle mustavalkoisten kuvien osalta v. 1965 ja väradiapostiivien osalta v. 1967. Tarkasteltaessa arkiston tähänastista toimintaa, voidaan todeta että sen avulla on melko lyhyessä ajassa pystytty huomattavasti laajentamaan taideteollisuutemme informaatiotarjontaa sekä kotimaassa että ulkomailta. Seuraavat luvut valaisevat asiaa:

Vuosien 1968—71 aikana — jolloin arkiston voi katsoa toimineen jo täydellä tehollaan — on yhdistyksen diasarjoja ostettu yhteensä 185 kpl, joista ulkomaille 114 kpl. Suosituin on ollut yleinen sarja (69 kpl), seuraavana ovat ryijysarja (21), koru- ja lasisarja (19), tuoli- ja keramiikkasarja (16), kirjasarja (13), jugendsarja (12). Lisäksi sarjoja on lainattu yhteensä 116 kertaa. Ostajien ja lainaajien joukossa ovat enemmistönä erilaiset koulut, seminaarit, opistot sekä yliopistot. Sarjoja on hankittu myös yli kymmeneen maamme kaupunginkirjastoon.

Lisäksi sarjoja on myyty sekä lainattu lukuisille erilaisille järjestöille, laitoksille sekä yksityishenkilöille ulkomaille mm. seuraaviin maihin: Pohjoismaat Islanti mukaanlukien, useimmat Euroopan maat, U.S.A., Kanada, Meksiko, Japani. Tunnetuista museoista ovat mm. seuraavat hankkineet yhdistyksen dioja kokoelmiinsa: Tukholman Nationalmuseum, Lontoon Victoria and Albert Museum (205 kpl:een kokoelma).

Yksittäisiä dioja on vuosien 1968—71 aikana välitetty yhdistyksestä yhteensä 435 kpl, joista suurin osa ulkomaille (362 kpl). Lainausmäärä samojen vuosien aikana on ollut 3351 lainauskertaa. Diojen lainausmäärät kuvaavat myös eri taideteollisuuden aloihin tunnettua kiinnostusta, ylivoimaisesti suosituimpia ovat olleet keramiikkadiat (1102 lainausta), sitten seuraavat lasi (706), huonekalu (588), tekstiili (479) ja metalli (407).

Shopping for design: Kuluneena vuonna julkaistiin yhdistyksen toimesta jo kymmenennen kerran Shopping for design-esite, korkealuokkaisia alan liikekeitä esittelevä osto-opas. Esitteen painos on 100 000 kpl ja sen jakelu tapahtuu mm. Kauppa- ja teollisuusministeriön matkailuneuvoston, Helsingin kaupungin matkailutoimiston, hotellien, pankkien ja matkatoimistojen kautta. Ulkomailta esitettä jakavat Suomen edustustot 80 maassa sekä matka- ja liikenne-toimistot.

Muuta kotimaan toimintaa: Toim.joht. Åke Tjeder osallistui yhdistyksen edustajana Opetusministeriön kansainvälisten kulttuurinäyttelyiden neuvottelukunnan järjestämään Näyttelyseminaari -73:een 5.—6. 6. Rakennusmestarien talolla Helsingissä.

Yhdistyksen menot kotimaan toiminnan osalta olivat 111 951,59 mk.

MUSEON TOIMINTA

Taideteollisuusmuseon kokoelmien hoitoa ja kartuttamista on jatkettu kuluneena vuonna. Yhteensä 47 erilaista esinettä käsittävä kokoelma on ollut lainassa Suomalainen jugend-näyttelyssä, joka vuoden aikana vieraili Nürnberg-

gissä ja Wienissä. Esineistöä on myös lainattu taiteilijoille, jotka ovat järjestäneet retrospektiivisiä yksityisnäyttelyitään. Museokokoelmia on täydennetty hankkimalla monipuolinen kokoelma Nuutajärven ja Karhulan lasitehtaiden vuosisadan vaihteessa valmistettua puristelasia.

Museo on avustanut alan opiskelijoita ja tutkijoita asi tiedoin ja valokuvin — kuten aikaisempinakin vuosina. Museoon tallennettu Antellin kokoelmien osa on inventoitu vuoden aikana. Museoasioita on hoitanut neiti Kisti Berg.

Yhdistyksen menot museotoiminnan osalta olivat 73 867,46 mk.

ULKOMAAN TOIMINTA

»Finnischer Jugendstil — Finnland 1900» -näyttely, Nürnberg 26. 1. — 25. 3.; sekä Wien 23. 5. — 22. 7.: Vuosisadanvaihteen suomalaista taideteollisuutta sekä kuva- ja rakennustaidetta laajalti esittelevän näyttelyn suomalaisina järjestäjinä toimivat Suomen Taideteollisuusyhdistys, Ateneumin Taidemuseo sekä Suomen rakennustaiteen museo. Näyttely on aikaisemmin esitetty kokoonpanoltaan hieman laajempana Tukholman Nationalmuseetissa v. 71 sekä Helsingissä Ateneumin Taidemuseossa v. 72. Sen herätettyä kansainvälisissä museopiireissä innostunutta mielenkiintoa jugendtyyliämme ja sen erikoisluonnetta kohtaan, ryhtyivät näyttelyn järjestäjät luomaan edellytyksiä näyttelyn esittelemiseksi myös muissa maissa.

Näyttelyn komissaarina oli toim.joht. H. O. Gummerus. Sen suunnittelusta vastasi ryhmä, johon kuuluivat: sis. arkk. Antti Nurmesniemi, professori Aarno Ruusuvoori, ja apulaisintendentti Leena Peltola. Näyttelyn järjestelytoimikunnassa yhdistystä edustivat sen puheenjohtajana yhdistyksemme hallintoneuvoston puheenjohtaja, kouluneuvos Jussi Saukkonen sekä sen johtokunnan puheenjohtaja, varatuomari vapaaherra Karl Langenskiöld. Tohtori Matti Klinge suunnitteli näyttelyn yhteyteen diakuvista sekä ääninauhoista koostuvan informaationurkkauksen, joka esitteli vuosisadanvaihteen Suomen sosiaalisia, taloudellisia ja poliittisia oloja.

Näyttelyn rungon muodostivat alkuperäisesineet sekä taideteokset, joita oli täydennetty kuvapaneelein, tekstisitaatein sekä arkkitehtuurin osalta valokuvasuurennoksin. Yhteensä näyttely käsitti 121 kpl taideteollisuutta, 89 kpl kuvataidetta sekä 37 kpl arkkitehtuuria esittelevää näyttelyesineitä. Taideteollisuuden esineistöä huomattava osa oli lainattu yhdistyksemme omistaman taideteollisuusmuseon kokoelmista. Näyttelyssä oli mukana seuraavien taiteilijoiden sekä valmistajien taideteollista tuotantoa: A. Edelfelt, E. O. W. Ehrström, J. Eklund, A. W. Finch, S. Frosterus, A. Gallen-Kallela, P. Halonen, V. Jung, Eva Mannerheim-Sparre, E. Saarinen, L. Sparre, G. Strengell, V. Vallgren, S. Wickström, T. Öberg sekä Iristehdas, Oy Koru Ab, Louis Sparren Puusepäntehtas, Suomen Käsityön Ystävät, Arabia, Nuutajärven lasitehdas.

Nürnberg 26. 1. — 25. 3.: Näyttely avasi opetusministeri Marjatta Väänänen. Avajaistilaisuus oli erittäin mittava ja juhlallinen — läsnä oli noin 300 kutsuvierasta. Järjestelytoimikunnan edustajina tilaisuuteen osallistuivat toimikunnan puheenjohtajana, kouluneuvos Jussi Saukkonen sekä lähetystöneuvos Heikki Brotherus ja intendentti Sakari Saarikivi. — Näyttelypaikkana oli Nürnbergin Kunsthalle.

Tohtori Matti Klinge teki näyttelyyn liittyen esitelmämatkan Nürnbergiin ja luennoi aiheesta »Vuosisadanvaihteen taiteen yhteys ajan sosiaaliseen ja aatteelliseen kehitykseen Suomessa».

Länsi-Saksan ja Sveitsin saksankielinen lehdistö julkaisi näyttelystä varsin runsaasti myönteisiä arvioita. Siitä kirjoitettiin yhteensä 1 235 palstasenttimetriä. Lehdet toteavat kautta linjan suomalaisen jugendtaiteen korkeatasoiseksi ja omaleimaiseksi, mm. Nürnberger Zeitung toteaa (27. 1.) »suomalaisen jugendin olevan aivan uusi muunnelma eurooppalaisesta jugendista, erityisesti

voimakkaan kansallisen ja folkloristisen leimansa takia». Lehdet kiinnittivät huomiota myös näyttelyn poliittis-yhteiskunnalliseen taustaan sekä jugend- ja nykysuomalaisen taiteen yhteispiirteisiin.

W i e n 25. 5. — 22. 7.: Näyttelyn avajaisilaisuudessa, joka pidettiin pääministeri Kalevi Sorsan valtiovierailun yhteydessä, olivat läsnä mm. liittopresidentti Franz Jonas, liittokansleri Bruno Kreisky, ulkoministeri Rudolf Kirchschläger, pääministeri Kalevi Sorsa, tiedeministeri Hertha Firnberg, suurlähettiläs Jussi Mäkinen ja suurlähettiläs Heinrich Pfusterschmid-Hardtenstein. Avajaispuheen piti opetusministeri Marjatta Väänänen lukuisan kutsuvierasjoukon läsnäollessa. Järjestelytoimikunnan edustajina avajaisiin osallistuivat valtioneuvos K. A. Fagerholm, toimikunnan puheenjohtaja kouluneuvos Jussi Saukkonen, lähetystöneuvos Heikki Brotherus sekä varatuomari vapaaherra Karl Langenskiöld.

Näyttelyn suojelijoina toimivat liittopresidentti Franz Jonas sekä presidentti Urho Kekkonen. Näyttelypaikkana oli Österreichisches Museum für angewandte Kunst.

Myös itävaltalainen lehdistö kirjoitti näyttelystä varsin laajalti. Se kiinnitti erityisesti huomiota jugendimme kansanomaisuuteen, sen karelianistisiin piirteisiin, sekä tuon ajan korkeatasoiseen arkkitehtuuriimme. »Suomalainen jugend on sellaisenaan Ars Nova — uusi taide — taidehistoriassa, sillä se on jyrkkä vastakohta Länsi-Euroopan hienostelevalle ja estetisoivalle Art Nouveaulle», kirjoitti Wiener Zeitung (25. 5.) artikkelissaan »Vuosisadanvaihteen uusi fasetti».

Tohtori Klinge esitelmöi myös Wienissä ja Salzburgissa.

Suomalaisen ryijytaiteen näyttely, Lyon 9. 2. — 11. 3.: Näyttely oli järjestetty Suomen ja Ranskan kulttuurivaihtosopimukseen sisältyvänä — se oli aikaisemmin esitetty Pariisissa vuoden -72 lopulla. Näyttelypaikkana oli nyt Lyonin kaupungin taidemuseo.

Näyttelyn avasi suurlähettiläs Ralph Enckell runsaan kutsuvierasjoukon läsnäollessa. Suomalaisia järjestäjiä tilaisuudessa edusti yhdistyksemme johtokunnan puheenjohtaja, varatuomari vapaaherra Karl Langenskiöld. — Näyttelyn oli suunnitellut sis. arkk. Lisa Johansson-Pape.

Ranskan lehdistö kirjoitti näyttelystä kauttaaltaan varsin ihastuneesti tehden useinkin varsin perusteellisesti selkoa ryijymme historiasta ja traditioista, jolta nykyryijymme on Le Monden mukaan »saanut muodon, tekniikan ja osittain komposition. Kuitenkin modernit taiteilijat ovat perusteellisesti tutkineet eri mahdollisuuksia ja hallitsevat kaikki uudet ilmaisutavat».

Näyttelyyn sisältyi yhteensä 53 ryijyä, joista kymmenen edusti kansanomaista ryijyperinnettä 1700- ja 1800-luvuilta ja jotka oli saatu lainaksi Suomen Kansallismuseolta. Muut olivat ns. moderneja ryijyjä. Näyttelyssä oli mukana seuraavien taiteilijoiden ja valmistajien tuotantoa:

Eva Brummer, Lea Eskola, Maija-Liisa Forss-Heinonen, Leena-Kaisa Halme, Norma Heimola, Kirsti Ilvessalo, Lilli Kollin, Maija Kolsi-Mäkelä, Raija Lahtinen, Laila Leppänen, Marja Manninen, Ritva Puotila, Kirsti Rantanen, Liisa Ruusuvaara, Uhra Simberg-Ehrström, Greta Skogster-Lehtinen, Airi Snellman-Hänninen, Lea Tennberg, Mirja Tissari, Terttu Tomero, Hilikka Vuorinen sekä Neovius, Suomen Käsityön Ystävät, Helmi Vuorelma.

Suomalaisen ryijytaiteen näyttely, Budapest 4. — 27. 5.: Ranskassa vierailut suomalaisen ryijytaiteen näyttely oli esillä hieman muunnetussa muodossa Budapestissa liittyen 3. — 10. 5. järjestettyyn suomalaisen kulttuuriviikon viettoon. — Viikko toteutettiin Suomen ja Unkarin välisen kulttuurivaihtosopimuksen puitteissa, ja sen järjestelyistä vastasi Opetusministeriö yhdessä Unkarin Kulttuurisuhteiden Instituutin kanssa. Viikon ohjelmaan kuului mm. elokuva-, teatteri- sekä musiikkiohjelmaa ja ryijytaiteen lisäksi mm. arkkitehtuurin, kansatieteen, korujen ja valokuvien näyttelyt.

Viikon avaukseen osallistui Suomesta yli 100 henkeä käsittävä virallinen valtuuskunta, jota johti opetusministeri Marjatta Väänänen. Viikon suojelijoina toimivat presidentti Urho Kekkonen sekä Unkarin Kansantasavallan Puhemiesneuvoston puheenjohtaja Pál Losonczi.

Ryijynäyttelyn suunnittelusta vastasi sis. arkk. Lisa Johansson-Pape, joka samalla toimi näyttelyn komissaarina. Näyttely otettiin positiivisesti ja kiinnostuneesti vastaan, mm. Magyar Hirlap -lehti hämmästeli suomalaisten ryijyjen rikasta väriskaalaa ja muotoja, »joissa näkyy katkeamaton kehityksen linja keskiaikaisesta perinteellisestä kansantaiteesta».

Näyttelyyn osallistuivat seuraavat taiteilijat ja toiminimet: Lea Eskola, Marja-Liisa Forss-Heinonen, Leena Halme-Kolinen, Norma Heimola, Kirsti Ilvessalo, Katri Kiiskilä-Mattila, Lilli Kollin, Maija Kolsi-Mäkelä, Irma Kukkasjärvi, Raija Lahtinen, Laila Leppänen, Marja Manninen, Ritva Puotila, Kirsti Rantanen, Liisa Ruusuvaara, Uhra Simberg-Ehrström, Airi Snellman-Hänninen, Lea Tennberg, Lea Thil-Junnila, Mirja Tissari, Terttu Tomero, Hilikka Vuorinen sekä Neovius, Suomen Käsityön Ystävät ja Helmi Vuorelma.

Kansainvälinen teollisen muotoilun näyttely »BIO-5» 9. — 22. 4. Ljubljana, Jugoslavia: Yhdistys järjesti yhdessä Teollisuustaiteen Liitto Ornamon kanssa Suomen osallistumisen näyttelyyn, jonka järjestäjinä Jugoslavian osalta toimivat Ljubljanan kaupunki sekä Slovenian osavaltio. Näyttely käsitti yhteensä 680 tuotetta 14:sta eri maasta, sen kokonaispinta-ala oli 1 600 m² ja siinä esiteltiin mm. kulutustavaroita, elektronisia koneita ja mekaanisia tuotantovälineitä.

Näyttelyn Suomen osuuden koordinaattorina toimi sis. arkk. Simo Heikkilä ja esinevalikoimamme oli rajattu käsittelemään vain kuljetukseen ja viestintään liittyvän välineistön. Ratkaisu osoittautui onnistuneeksi — jopa niin, että näyttelyn järjestäjät harkitsevat BIO-näyttelyiden muuttamista erikoisteemaluonteisiksi.

Näyttelyn yhteydessä kansainvälinen jury palkitsi kunniamaininnalla Finnwadin pyörätuolin apulaitteen sekä Helkaman polkupyörän.

Suomi esitteli osuudessaan 17 erilaista kohdetta, joiden suunnittelusta ja valmistamisesta olivat vastanneet seuraavat muotoilijat sekä yhteisöt: Jussi Ahola, Pentti Hietanen, Heikki Hyytiäinen, Olavi Hänninen, Jyrki Järvinen, Pekka Korpijaakko, Vuokko ja Totti Laakso, Pentti Leskinen, Bengt Lundsten, Antti Nurmesniemi, Börje Rajalin, Antti Siltavuori, Henrik Wahlforss, Jorma Vennola sekä Exel Oy, Finnlines Ltd, Helkama Oy, Jaakko-Tehtaat, Nokia Oy, Peltosalmen Konepaja, Suojalaite, Suomen Autoteollisuus, Suomen Höyrylaiva Oy, Suomen Vanutehdas, Taideteollinen Oppilaitos, Valmet, Valtionrautatiet.

Kansainvälinen keramiikkanäyttely, Calgary, Kanada, 2. 8. — 22. 9.: Yhdistys välitti yhdessä Teollisuustaiteen Liitto Ornamon kanssa suomalaisten osallistumisen Ceramics International -näyttelyyn, joka pidettiin The International Academy of Ceramics (IAC) -järjestön kongressin yhteydessä. — IAC järjesti näyttelyn yhdessä kanadalaisen The Alberta Potters Association -järjestön kanssa.

Taiteilija Annikki Hovisaari ja Raija Tuumi palkittiin näyttelyssä mitalilla ja kunniamaininnalla. Taiteilijoiden Rut Brykin ja Raija Tuumin työt ostettiin sijoitettaviksi Calgaryn yliopiston kokoelmiin.

Näyttelyyn osallistuivat seuraavat suomalaiset keraamikot: Göran Bäck, Rut Bryk, Paul Envalds, Annikki Hovisaari, Taisto Kaasinen, Francesca Lindh, Heljä Liukko-Sundström, Anna-Maria Osipow, Raija Tuumi, Piippa Tandefelt, Peter Winquist.

Kansainvälinen lastenkirjojen näyttely, Pariisi 17. 10. 1973 — 15. 1. 1974.: Musée des Arts Décoratifsijn järjestetty näyttely esitteli eri maiden uutta lastenkirjaitai-

detta. Näyttelyn oli järjestänyt Union Centrale des Arts Décoratifs sekä Centre de Création Industrielle.

Yhdistys lähetti Suomesta seuraavat lastenkirjat: »Ahkupiebm» Isku Palojärvi ja Marjatta Palismaa, kuvitus Erkki Tantt, Otava; »Elli, velli, karamelli» Kaarina Helakisa, kuv. Katriina Viljamaa-Rissanen, Weilin & Göös; »Hur gick det sen?» sekä »Vem ska trösta knyttet?» Tove Jansson, Holger Schildts Förlag; »Pikku kanin hassu päivä» Kati Bondestam, kuv. Camilla Mickwitz, Weilin & Göös, »Puupuu ja Käpypoika» Kirsi Kunnas, kuv. Matti Syrjä, Werner Söderström.

Yhteispohjoismaista toimintaa

Pohjoismaisten taideteollisuusyhdistysten jo perinteeksi muodostunut yhteistoiminta on jatkunut vilkkaana kuluneenakin vuotena. — Todettakoon, että nämä perinteet ulottuvat vuosien 1954—57:n Design in Scandinavia-kiertonäyttelyyn USA:ssa ja Kanadassa, missä saatujen erinomaisten kokemusten vuoksi yhteistoimintaa jatkettiin lukuisina yhteisinä esiintymisinä myöhempinä vuosina, mm. Ranskan (58—59), Australian (68—69), Etelä- ja Keski-Amerikan (70—72) näyttelykiertueiden sekä Exemplanäyttelyiden (-70) yhteydessä. — Tässä yhteydessä tulkoon mainituksi, että Sydneyn taidegallerian silloinen johtaja Hal Missingham kirjoitti v. 1973 ilmestyneessä muistelmateoksessaan em. Australian kiertonäyttelystä seuraavasti: »se oli kaikkein vaativin ja kallein näyttely jonka järjestin. Se oli suunniteltu harkiten pienimpiä yksityiskohtiaan myöten. Arkkitehti-muotoilijat lensivät Australiaan mittaamaan eri gallerioiden näyttelyalat. Skandinaviassa tutettujen näyttelyrakenteiden sekä laatikoiden oli sovittava kaikkiin gallerioihin. . . Meidän kulumme näyttelystä olivat noin 45 000 dollaria (250 000 markkaa), joten minusta tuntuu, että emme tule yrittämään samaa enää toiste». Vertailun vuoksi todettakoon, että näyttelyn kustannukset Suomen osalta olivat noin 78 000 markkaa. — Näyttelyarkkitehtina toimi sis.arkk. Antti Nurmesniemi.

Tätä yhteistyötä ovat olleet omiaan kiinteyttämään pohjoismaisten taideteollisuusyhdistysten johtajien jo säännöllisiksi muodostuneet kokoukset neljännesvuosittain.

Milanon XV Triennale 20. 9. — 20. 11.: Nordiska Kulturfonden mahdollisti Pohjoismaiden osallistumisen XV:een Triennaleen. Näyttely avattiin juhlavissa puitteissa, sillä ensimmäisestä Triennalesta oli kulunut 50 vuotta. Niinpä tämänkertainen juhlatriennale käsittikin lukuisia erilaisia näyttelyitä, joista mainittakoon Arkkitehtuuri-kaupunki-näyttely, joka esitteli rationalistisen arkkitehtuurin historiaa, teollisen muotoilun kansainvälisiä ideoita esittelevä osasto, Mackintoshin huonekalutaiteen näyttely sekä Triennale-näyttelyiden historiaa käsittelevä näyttely normaalin kansallisista osastoista koostuvan muotoilunäyttelyn lisäksi.

Pohjoismaat osallistuivat Triennaleen ensimmäisen kerran yhteisellä osastollaan, jonka teemaksi oli valittu Lapsen ympäristö. Näyttely oli tehty luonteeltaan ideologiseksi ja julistavaksi teema- tai probleemanäyttelyksi — poiketen tässä suhteessa pohjoismaiden aikaisemmista esiintymisistä, joissa painopiste on ollut lähinnä tuote-esittelyn osuudessa.

Osaston järjestämisestä vastasivat Suomen Taideteollisuusyhdistys; Landsforbundet Norsk Brukskunst; Foreningen Dansk Kunsthåndværk og Industriel Design; ja Svenska Slöjdföreningen. Näyttelyn pääkomissaarina toimi toim. joht. H. O. Gummerus ja Norjan komissaarina toim. joht. Rolf Himberg-Larsen, Ruotsin toim. joht. Lennart Lindkvist ja Tanskan arkkitehti John Vedel-Rieper. Näyttelyn suunnittelusta vastasi pohjoismaisista asiantuntijoista koostuva ryhmä, johon kuuluivat suunnittelijana valtiot.tri, arkk. Tapio Periäinen sekä asiantuntijoina arkk. Jan Berg, Ruotsi; valokuvaaja Karin Munk, Tanska; Annika Heijkenskjöld, Ruotsi; leikkipaikkakonsulentti Frode Svane, Norja; jur.kand. Ulla Tarras-Wahlberg, Ruotsi sekä psykologi Edda Westh Christensen, Norja.

Suunnitteluryhmä toteaa näyttelyn tavoitteena olleen »esittää, mikä on lapsen ja ympäristön välinen suhde tänään, sen merkitys ihmiselle kokonaisuudessaan sekä minkälaisia ratkaisumalleja Skandinaviassa on löydetty». — Näyttely oli teknisesti jaoteltu siten, että sen ensimmäisessä osassa pyrittiin herättämään kävijän mielenkiinto Rauni Luukan sosiaalisesti kriittisten ja vaikuttavien lapsiveistosten avulla. Toisessa osassa pyrittiin herättämään yleisö aktiivisiin kannanottoihin ja asetettiin vaatimuksia »lapsen ympäristöoikeuksista» ja kolmannen osaan oli sijoitettu diateatteri, jossa esiteltiin 14 erilaisen diasarjan avulla jo olemassaolevia positiivisia ratkaisuja lasten ympäristöiksi eri Pohjoismaissa. Lisäksi näyttelytilaan oli sijoitettu suuria puhallettuja ja tekstitettyjä palloja leikkimistä varten.

Triennalen kansainvälinen jury palkitsi Pohjoismaiden osaston — ainoana ulkomaisena osastona — Grand Prix'lla, joita yhteensä jaettiin vain viisi. — Juryn puheenjohtajana toimi Italian valtion nimittämänä edustajana arkk. Luigi Caccia Dominioni ja varapuheenjohtajaksi jury valitsi keskuudestaan toim. joht. H. O. Gummeruksen.

Osaston pinta-ala oli yhteensä 600 m² ja katsojien määrä osastolla vaihteli päivittäin noin 400—2 000 henkeen. Yhteensä koko tämänkertaisen Triennalen katsojaluvut kohosivat yli 100 000 hengen, mikä merkitsee toiseksi parasta tulosta koko Triennaleiden historiassa.

Näyttelyn yhteydessä olleessa erikoisnäyttelyssä nimeltä »50 Triennalen vuotta» esiteltiin valikoima merkittävimmistä aikaisemmissa Triennaleissa mukana olleista tuotteista. Tähän valioseuraan oli päässyt mukaan mm. seuraavien suomalaisten taiteilijoiden sekä yritysten tuotantoa:

Alvar Aalto, Olof Bäckström, Aino Marsio-Aalto, Maria Boije, Eva Brummer, Rut Bryk, Fiskars, Bertel Gardberg, Göran Hongell, Dora Jung, Marke Niskala-Luostarinen, Antti Nurmesniemi, Vuokko Nurmesniemi, Timo Sarpaneva, Uhra Simberg-Ehrström, Nanny Still, Ilmari Tapiovaara, Helena Tynell, Paavo Tynell, Valmet, Sakari Vapaavuori, Tapio Wirkkala.

»Exempla- 73»-näyttely, München 7. — 15. 4.: Münchenin 25. kansainvälisten käsityömessujen yhteyteen nyt neljännen kerran järjestettyyn Exempla-taide- ja taiteellisuusnäyttelyyn Pohjoismaat osallistuivat jälleen yhteisellä osastollaan, jonka aiheeksi oli valittu »Matkamuisto» ja jonka puitteissa pyrittiin erityisesti korostamaan käsintehtyjen matkamuiston esteettistä ja taloudellista merkitystä. Järjestelyistä vastasivat Norjan, Ruotsin, Suomen ja Tanskan taide- ja taiteellisuusyhdistykset.

Näyttelystä muodostui Suomen ja Pohjoismaiden kannalta menestyksellä: näyttelyosasto palkittiin kultamitalilla onnistuneen aiheenvalinnan ansiosta. Osaston näyttelysuunnittelu, josta oli vastannut sis. arkk. Esa Vapaavuori, sai hopeamitalin. Lisäksi Irmelin Grönlundin Suomen Käsityön Ystäville suunnittelemat pellavaiset »Seitsemän veljestä» -nuket saivat pronssimitalin. Yhteensä näyttelyn kansainvälinen jury jakoi neljä kulta-, seitsemän hopea- ja viisi pronssimitalia. Näyttelyyn osallistui yhteensä yli 2 000 esinettä.

Näyttelyyn osallistui seuraavien taiteilijoiden ja valmistajien tuotteita:

Olof Bäckström, Irmelin Grönlund, Ilmari Laiti, Kustaa Lammi, Johannes Lauri, Vuokko Nurmesniemi, Oiva Toikka, Björn Weckström, sekä A. Ahlström Oy — Iittalan lasitehdas, Fiskars, Juho Jussila, lisäksi Järvenpää, Kalevala Koru, Kruunukoru-Lapponia Jewelry, Rapala-Uistin, Schröder, Studio Nurmesniemi, Suomen Käsityön Ystävät, Suunto, Wärtsilä-Nuutajärven lasitehdas.

Kuluneen vuoden menot ulkomaantoiminnan osalta olivat 256 624,79 mk.

Aloite yhteispohjoismaisesta taide- ja taiteellisuuden tunnustuspalkinnosta: Pohjoismaiset taide- ja taiteellisuusyhdistykset ovat panneet vireille hankkeen pohjoismaisen design-tunnustuspalkinnon perustamisesta. Palkinto myönnettäisiin taiteelli-

sesta tai teoreettisesta toiminnasta symbolin luonteisena, ja sen jaon suorittaisi pohjoismaisten taideteollisuusyhdistysten johto.

Muuta yhteispohjoismaista toimintaa: Suomen ja Ruotsin taideteollisuusyhdistysten aloitteesta ollaan käynnistämässä kokeilua, jossa maiden välisillä laivalinjoilla järjestettäisiin valikoidun design-esineistön myyntiä matkailijoille.

Pohjoismaiset taideteollisuusyhdistykset ovat tehneet aloitteen Scandinavian Airlinesille, jotta SAS:n tilausesitteeseen perustuvan »Airshopin» esinevalikoimaa parannettaisiin korkeatasoisella pohjoismaisella taideteollisuudella.

Yhteispohjoismaisia näyttelysuunnitelmia: Pohjoismaat osallistuvat jälleen yhteisellä osastolla Münchenissä huhtikuussa 1974 pidettävään Exempla -74 näyttelyyn. Osaston teemaksi on valittu työpajakeramiikka.

Jerusalemiin The Israel Museumiin on suunnitteilla yhteispohjoismainen teollisen muotoilun näyttely, joka on tarkoitus esittää myös Tel Avivissa myöhemmin. — Näyttelyn koordinoinnista ja sen näytteillepanosta huolehtivat yliopistolehtori Alf Bøe sekä oik.kand. Ulla Tarras-Wahlberg Bøe. — Ko. näyttelyä on pyydetty myös USA:han, Kanadaan ja Puolaan.

Yhteispohjoismaisen lasinäyttely tullaan esittämään Tel Avivin Haaretz Museossa.

Ulkomaisia näyttelysuunnitelmia: Suomalainen jugend-näyttely on esillä Brysselissä Palais des Beaux-Artsissa 16. 5. 1974 alkaen. Näyttelyn esittämisestä myös muissa Euroopan ja USA:n huomattavissa kaupungeissa käydään neuvotteluja.

Suomalaisen riijytaitteen näyttelyn vierailukierros Australiaan on suunnitteilla syyskuksi -74. Kierros tulisi käsittämään seuraavat kaupungit: Adelaide, Brisbane, Canberra, Melbourne, Sydney. Näyttelyn suunnittelee sis.arkk. Lisa Johansson-Pape. — Näyttelyä on pyydetty myös USA:han.

Suomen kulttuuriviikon yhteydessä, joka alkaa Varsovassa 3. 5. 1974, järjestetään suomalaisen koru- ja riijytaitteen näyttelyt, suunnittelijoina sis.arkk. Lisa Johansson-Pape ja hopeaseppä Börje Rajalin.

Tavaratalo Mitsukoshiin Tokioon tulee mahdollisesti kulttuurihistoriallinen ja mm. vuosisadanvaihteen taideteollisuutta esittelevä näyttely syksyllä 1974.

Tiedustelu on saatu myös osallistumisesta Lontoon Goldsmiths' Halliin järjestettävään hopeataiteen näyttelyyn sekä samoin Lontoossa Victoria and Albert Museumissa järjestettävään kansainväliseen teollisen muotoilun näyttelyyn.

TAIDETEOLLISUUDEN TUNNETUKSI TEKEMINEN

Sanomalehtien Ilmoituspalvelu on toimittanut yhdistykselle vuoden aikana taideteollisuutta käsitteleviä kotimaisia lehtikirjoituksia 1 582 kappaletta. Yhdistyksen lehdistötiedonannot on välitetty STT:n sekä yhdistyksen omien lehdistövastaanottojen kautta maan lehdistölle.

Ulkomaisen lehdistön edustajia on avustettu järjestämällä lehtimiesvierailuja, huolehtimalla eri yhteyksissä maassamme vierailleiden lehtimiesten ohjelmasta ja opastuksesta taideteollisuuden osalta. Yhdistys on avustanut Suomen Ulkomaankauppaliiton Designed in Finland-lehden sekä Kauppa- ja teollisuusministeriön Matkailuneuvoston ja Ulkoasiainministeriön Lehdistö- ja kulttuuri-asiaintoimiston Look at Finland -lehden julkaisemisessa. Laatomalla matkaohjelmia, järjestämällä tutustumiskäyntejä sekä antamalla tiedotusaineistoa

yhdistys on avustanut mm. seuraavia ulkomaisia lehtimiehiä sekä taideteollisuusalan edustajia:

Mr. and Mrs. Gerd E. Block — University of Melbourne, Australia; Mr. Bonnier, USA; Econ. J. Georges Delaney, Lontoo; toimittaja Bozidar Didic — »Politike», Jugoslavia; Rva Brita Dunderberg-Jonsson, Ruotsi; Miss Guliz Elal, Turkki; Mr. Jean Fournier — Agent General for Quebec, Lontoo; Mr. Ray Freeman — Publ. Rel. & Spec. Events Manager, David Jones Ltd., Australia; toimittaja Christian Hedlund — Sveriges TV, Ruotsi; Ing. Arch. Ivan Horky — Katedra Architektonické, Praha; Mrs. Alma Houston — Canadian Eskimo Arts Council, Kanada; Mr. Graham Hughes — Goldsmiths' Hall, Lontoo; Mr. Jack Denis Laird — Waimea Craft Pottery, Uusi Seelanti; muotoilija Angus de Lange, Uusi Seelanti; Mr. Michel K. Jreissati — Public Rel. Consultant, Libanon; Arch. Cyril Mardall — Yorke, Rosenberg, Mardall, Lontoo; Arch. & Ind. Designer Stan Marquis-Kyle, University of Queensland, Australia; Dipl. Arch. Mladen Mirianov, Bulgaria; Miss Chinami Nishizawa, Japani; sis. arkk. Yuki Osabe — Nishinemiya, Japani; Felix Ostrowsky — Union des Artistes Polonais, Puola; Senior Editor Ellen Perry Berkeley — »PLUS -magazine», New York; Mr. Mark Ransom, Merch. Manager — Heal & Son Ltd., Lontoo; General Director Elliott Robbins — Office of Design, Dept. of Ind., Trade and Commerce, Kanada; graafikko W. Roose, Amsterdam, Hollanti; toimittaja Ulf Hård af Segerstad, Tukholma; Mr. Ingemar Tennberg — »Pennarts», Texas, USA; Miss Cristina Tonelli, Italia; Vice President Bruce W. Uliss — Design Research Inc., USA; Mr. Malcolm McVickar, Jr. — Charette Corp., USA; Mr. R. Whitechurch — Finnish Importing Co., Australia; professor James Zito, New York, sekä Wienistä Arch. Prof. Dr. Roland Rainer, Ernst Hiesmayer, Karl Schwanzner, Sepp Stein rouvineen, Arch. Dipl. Ing. Dr. Fritz Pfeffer, Kurt Eckel, Arch. Dipl. Ing. Karl Mang, Eva Mang-Frimmel ja Wilhelm Kleyhons, Arch. Alexander Marchart, Roland Moebius rouvineen, Generaldirektor Dr. Helmut Haschek, Wilhelm v. Teufenstein ja Jürg Albrecht, Min. Rat. Dr. Helmut Fichtenthal, direktor Günther Grasser vaimoineen, Vorstandsdirektor Erich Groiss vaimoineen, Frau Anette Grailer, Frau Anny Smola, Freddy Sigg sekä Alex v. Höchsmann.

Yhdistyksestä järjestettiin opastusta toimittaja Susan Lewinille, New York, (House Beautiful) hänen vieraillessaan Suomessa elokuussa. Matkan tuloksena House Beautiful -lehti julkaisi helmikuun numerossaan 1974 laajan kahdeksan värisivua käsittävän esittelyn suomalaisesta taideteollisuudesta. Mainittakoon, että lehti on USA:n huomattavimpia sisustuslehtiä.

Lisäksi yhdistyksestä on toimitettu aineistoa seuraaville ulkomaisten lehtien tai kustantajien edustajille: toimittaja Margit Vinberg, Vecko Journalen, Tukholma; toimittaja Ellen Perry Berkeley, Plus-magazine, USA; toimittaja Joan Scobey, The Dial Press, New York; toimittaja Beate Sydhoff, Svenska Dagbladet, Tukholma; toimittaja Karin Wallin, Studio Vista, Tukholma; Christa von Hantelman, Architektur und Wohnen, Hampuri.

Yhdistys avusti Ruotsin Television toimittaja Christian Hedlundia hänen tehdessään Suomea käsittelevää televisiofilmiä. Filmiryhmä kävi myös Milanon Triennalessa kuvaamassa suomalaisen muotoilun »kultaisen ajan» eli 50- ja 60-lukujen triennaleissa palkittuja esineitä, jotka esitteli toim. joht. H. O. Gummerus. — Ohjelma esitetään Ruotsin televisiossa kevätkaudella 1974.

TAITEILIJAPROFESSUURIT, PALKINNOT, APURAHAT

Taiteilija professori Kaj Franck nimitettiin taideteollisuusalan taiteilijaprofessorin virkaan viisivuotiskaudeksi 1. 4. 1973 — 31. 3. 1978.

Vuoden 1973 pohjoismaisen taidekäsityö- ja muotoilupalkinnon sai tanskalainen arkkitehti ja muotoilija Grethe Meyer. — Palkinto on 50 000 Tanskan kruunun suuruinen, ja sen jakoi Kjöbenhavns Handelsbankin säätiö pohjoismaisten taideteollisuusyhdistysten johtajien ehdotuksen perusteella. Palkinto perustettiin v. 1971 lakkautetun Lunning-palkinnon perinteitä jatkamaan toistaiseksi.

Taiteilija Vuokko Nurmesniemi sai Ingrid Jespersen -säätiön pohjoismaisen 5 000 Tanskan kruunun suuruisen palkinnon toiminnastaan tekstiilitaiteen alalla. Palkinto myönnetään vuosittain eri aloilla ansioituneille pohjoismaisille naisille.

Taiteilija Francesca Lindh palkittiin Faenzan 31. kansainvälisissä keramiikkakilpailuissa Italiassa kultamitalilla vapaan taidekeramiikan sarjassa. Tunnustukseen liittyi 1 milj. liiran suuruinen Regione Emilia-Romagna palkinto.

Taiteen keskustoimikunta jakoi taiteenharjoittajien vuoden 1973 kohdeapurahoina yhteensä 61 200 mk taideteollisuutta edistäviin tarkoituksiin seuraavasti: Marianne Andersson 5 000 mk, Tuula Auermaa 5 000 mk, Pirkko Hammarberg 8 000 mk, Kia Bremer-Anja Järvinen 6 000 mk, Tapani Hyvönen 6 700 mk, Heikki Kallio-Pirkko Räsänen 2 500 mk, työryhmä Jouko Koskinen-Hovi-lahti-Kemppi-Lehti-Pesonen-Salminen-Storm-Tuononen-Wirkkala 19 000 mk, työryhmä Leena Mannila-Kari-Partanen-Soinio-Tamminen 9 000 mk.

Valtion taideteollisuustoimikunta jakoi taiteilija-apurahoina alalla toimiville:

3-vuotinen apuraha: tekst.taiteilija Pirkko Hammarberg, 1-vuotiset apurahat: keramiikkataiteilija Kaarina Aho, lasिताiteilija Mikko Merikallio, muotoilija Raimo Nikkanen, keraamikko Asko Yletyinen, puolivuotiset apurahat: teollinen muotoilija Kristiina Kallioma, tekst.taiteilija Maija Lavonen.

Valtion taideteollisuustoimikunta jakoi vuoden 1972 taideteollisuuspalkintoina yhteensä 60 000 mk seuraavasti: 1) varsinaiset taideteollisuuspalkinnot: tekst.taiteilija Eva Brummer 6 000 mk, teoll.muotoilija Juhani Salovaara 4 000 mk, tekst.taiteilija Uhra Simberg-Ehrström 6 000 mk, muotoilija Olli Tamminen 4 000 mk, muotoilija Pekka Wikström 4 000 mk, 2) käsityö- ja käsiteollisuuspalkinnot: valt.maist. Mikko Ilmonen 4 000 mk uudentyyppisen kalapuukon suunnittelemisesta, puuseppä Kustaa Lammi 4 000 mk, puhaltajamestari Jaakko Niemi 2 000 mk, ensimmäinen puhaltaja Olavi Nurminen 2 000 mk, taidekutojat Elise Rosenberg ja Ester Sandell yhteensä 4 000 mk, mallintekijä Johannes Sandvall 4 000 mk, himmelintekijä Hilma Sievä 4 000 mk, korintekijä Tyyne Toppila 4 000 mk, varastomies Kalle Virtanen lasten leikkivälineiksi puistoihin tehdyistä eläinveistoksista 4 000 mk ja maanviljelijä Väinö Ylen liikkuvista pihaympäristön elementeistä 4 000 mk.

Helsingin kaupungin taide- ja kirjallisuusapurahojen jakotoimikunta myönsi 6. 8. apurahoja seuraaville taideteollisuuden edustajille: muotoilija Mauno Honkanen 2 000 mk, sis.arkk. Perttu Mentula 2 000 mk, tekst.taiteilija Hilikka Vuorinen 2 000 mk, työryhmä Hilikka Jarva - Ritva Kaukoranta - Mirja Lukander - Eeva Manner - Tuula Pöyhö - Piippa Tandefelt yhteensä 4 000 mk.

Suomen Kulttuurirahasto tuki kuluneena vuonna taideteollisuusalan toimintaa yhteensä 36 000 markalla.

JÄSENKUNTA

Yhdistyksen vuosittaiset arpajaiset pidettiin 12. 12. Voittojen yhteisarvo oli 2 039 mk ja niiden lukumäärä 34 kpl. Päävoiton, taiteilija Taisto Kaasisen suunnitteleman keramiikkaesineen, voitti agronomi Hemming Frankenhaeuser Kullobystä. Palkinnon arvo oli 270 mk.

Yhdistyksen jäsenmäärä oli vuoden lopulla 2 763, joista maksavia 780 ja vapaa-jäseniä 1 983. Yhdistykseen on kuluneen vuoden aikana liittynyt kaksi uutta yhteisöjäsentä: Rauma-Repola Oy sekä Oy Mainos-Taucher-Reklam Ab.

Yhdistyksen yhteisjäsenet (43 kpl) ovat: Aarikka-Koru, Oy Aga Ab, A. Ahlström Oy liittalan Lasitehdas, Oy Artek Ab, Asko Oy, Oy Finlayson Ab, Finnair Oy, Oy Fiskars Ab, Frenckellin Kirjapaino Oy, Haimi Oy, Kirsti Ilvessalo Tekstiilistudio, Dora Jung Tekstiili, Kalevala Koru, Kaluste-Yhtymä Oy, Kaukomarkkinat Oy Barker-Tekstiilit, Koruateljee Björn Weckström Ky, Kotivilla Oy-Ab In-

hemsk Ull, Kruunukoru Oy-Lapponia Jewelry Ltd, Kymin Oy, Oy Mainos-Taucher-Reklam Ab, Marimekko Oy, Metsovaara Oy, Neovius Oy, Neulenuttu Ky, Noormarkun Käsityöt Ky, Kultaseppämestari Kalevi Piirainen, Porin Puuvilla Oy, Rauma-Répolá Oy, Lena Rewell Tekstiiliteljee, Riihimäen Lasi Oy, Oy G. W. Sohlberg Ab, Sopenkorpi Oy, Oy Stockmann Ab, Suomen Höyrylaiva Oy, Suomen Käsityön Ystävät Oy, Suomen Teollisuusliitto, taiteilija Seppo Tamminen, Oy Tampella Ab, Tehokaluste Oy, Fredrika Wetterhoffin Kotiteollisuus-opettajaopisto, Vuokko (Studio Nurmesniemi), Helmi Vuorelma Oy, Oy Wärt-silä Ab.

Vuosikirja 1973 on jaettu kaikille jäsenille.

Jäsenmenot ovat kuluneen vuoden aikana olleet 14 558,73 mk.

KUOLLEITA

13.9. kuoli taidetakoja, valaisinsuunnittelija Paavo Tynell. Hän kuului sekä taitavana käsityöläisenä, pedagogina että teollisena muotoilijana suomalaisen metallitaiteen uranuurtajien joukkoon. — Paavo Tynell toimi yhdistyksemme johtokunnan jäsenenä vuosina 1930—33, hallintoneuvoston jäsenenä vuosina 1928—44 ja hänet valittiin kirjeenvaihtajajäseneksi v. 1945.

TOIMISTO

Yhdistyksen toimitusjohtaja on ollut H. O. Gummerus. Sihteeristöön ovat kuuluneet rouva Harriet Andersson, dipl.kirjeenvaihtaja Susanne Elfving ulkomaan kirjeenvaihtajana sekä tiedotussihteerinä Eeva Siltavuori. Kirjanpitäjän ja kassanhoitajan tehtäviä on hoitanut rouva Pirkko Inervo. Taideteollisuusmuseon sihteerinä on toiminut neiti Kirsti Berg. Yhdistyksen kirjasto-lukusalin järjestelytehtävissä sekä kuva-arkiston hoitajana on toiminut fil.maist. Maija Liisa Kärkkäinen. Toimistoharjoittelijana on ollut Sirkka-Liisa Remander.

Yhdistyksestä on kuluneen vuoden aikana postitettu 2 349 kirjettä.

Hallintomenot ovat olleet vuoden aikana 373 515,98 mk.

HALLINTO

Hallintoneuvosto

Puheenjohtaja kouluneuvos Jussi Saukkonen, varapuheenjohtaja arkkitehti vapaaherra Jonas Cedercreutz, sisustusarkkitehti Olli Borg, varatoimitusjohtaja C.-E. Fors, taiteilija professori Kaj Franck, rouva Maire Gullichsen-Nyströmer, toimitusjohtaja H. O. Gummerus, dipl.ins. Runar Hernberg, vuorineuvos Paavo Honkajuuri, varatuomari vapaaherra Karl Langenskiöld, sisustusarkkitehti Antti Nurmesniemi, sisustusarkkitehti Lasse Ollinkari, toimitusjohtaja Pauli Paaerman, vuorineuvos O. Penttilä, professori Reima Pietilä, taiteilija Des.Dr.h.c. Timo Sarpaneva, vuorineuvos Olavi Sohlberg, kauppaneuvos P. H. Taucher, toimitusjohtaja Åke Tjeder, akateemikko Tapio Wirkkala.

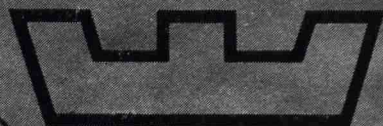
Johtokunta

Puheenjohtaja varatuomari vapaaherra Karl Langenskiöld, varapuheenjohtaja toim.joht. H. O. Gummerus, toim.joht. Harri Malmberg, sis. arkk. Lasse Ollinkari, valt.tri, arkk. Tapio Periäinen, teollinen muotoilija Antti Siltavuori, toim.joht. Åke Tjeder.

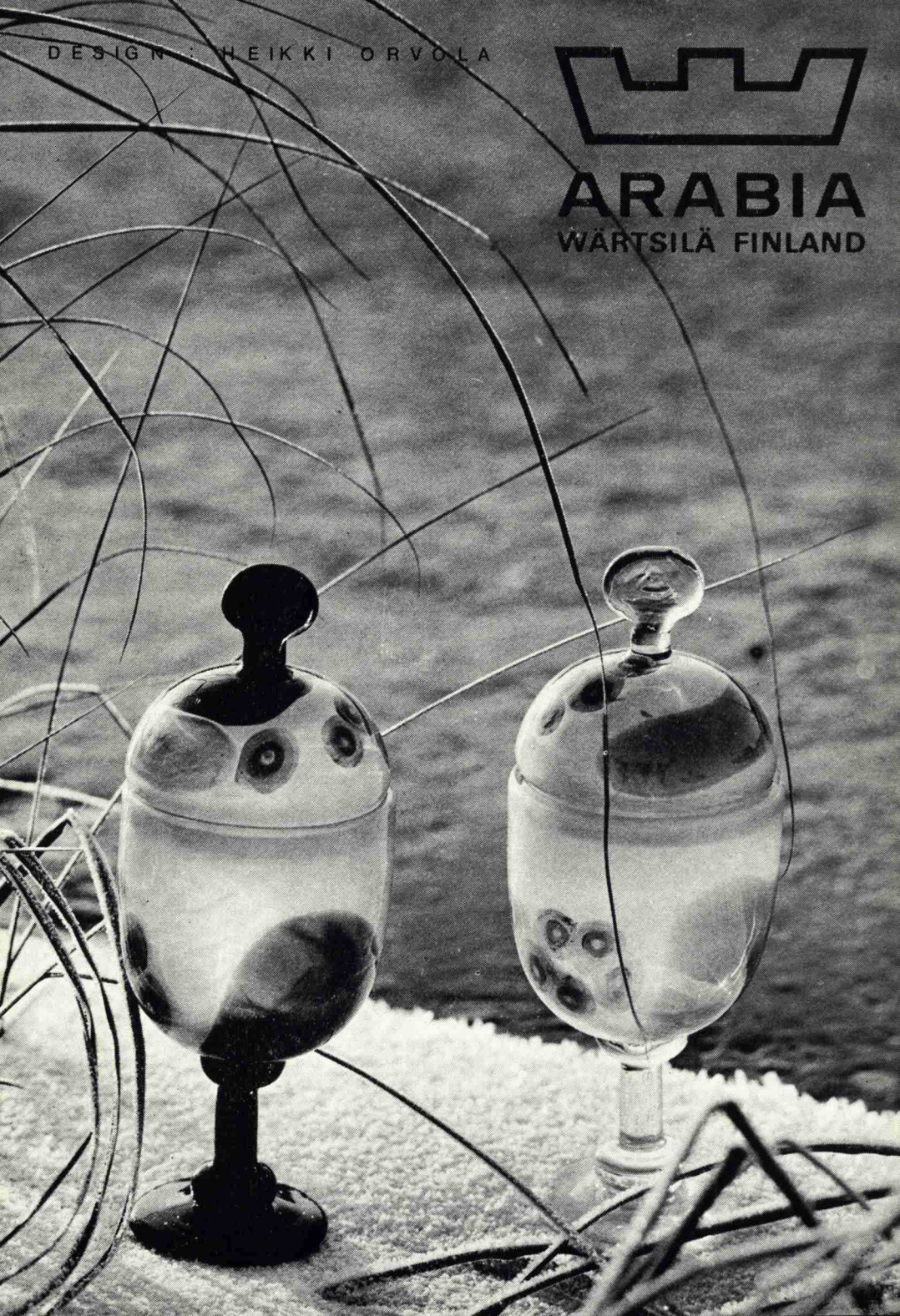
Museolautakunta

Puheenjohtaja toim.joht. H. O. Gummerus, arkkitehti vapaaherra Jonas Cedercreutz, sis. arkk. Lisa Johansson-Pape, varatuomari vapaaherra Karl Langenskiöld, fil.maist. Seppo Niinivaara, professori Riitta Pykkänen. Sihteerinä neiti Kirsti Berg.

DESIGN : HEIKKI ORVOLA

ARABIA
WÄRTSILÄ FINLAND

Yhdistyksen edustajat

Taideteollisen Oppilaitoksen johtokunnassa varatuomari vapaaherra Karl Langenskiöld, henkilökohtainen varajäsen toim.joht. H. O. Gummerus. — Johtokunta on lakkautettu 1. 7. oppilaitoksen muuttuessa korkeakouluksi.

Helsingin kaupungin taide- ja kirjallisuusapurahojen jakotoimikunnassa: sis. arkk. Lasse Ollinkari, varalla teollinen muotoilija Antti Siltavuori.

Valtion taideteollisuustoimikunnassa: toim.joht. H. O. Gummerus sekä varatuomari vapaaherra Karl Landenskiöld ovat olleet Valtion taideteollisuustoimikunnan jäseniä toimikauden 1971—1973, jälkimmäinen varapuheenjohtajana ja toimien kesäkuusta 1973 toimikunnan puheenjohtajana. Jäsenyys toimikunnassa voi kestää enintään kaksi toimikautta, jotka toim.joht. Gummeruksen osalta tulivat täyteen. Varatuomari vapaaherra Langenskiöld tuli jäseneksi myös vuosiksi 1974—1976 nimitettyyn uuteen toimikuntaan.

Yhdistyksen tilintarkastajat

Kauppat.maist. Nils von Essen HTM ja dipl.ekon. Ejnar Sandman KHT, varamies lainopin.kand. Sten Finne.

Kokoukset

Yhdistyksen vuosikokous pidettiin 28. 3. Kuluneen vuoden kuluessa on hallintoneuvosto kokoontunut kolme ja johtokunta viisi kertaa.

Gaissa

Design Tapio Wirkkala

ALLMÄNT

Under det gångna året har det allt tydligare framkommit på många olika håll, att de gamla produkterna i vår integrerade värld inte mera är tillräckliga, utan att exporten behöves nya produkter för vilkas framgångar designen har en mycket stor betydelse. Bl.a. har kansler Klaus Waris i ett tal hållet i Finska Handelshögskolan den 7. 11. 1973 konstaterat följande. »En industri som huvudsakligen stöder sig på formgivning, rikligt bruk av färger och av originalitet, torde relativt sett stöta på mindre marknadsmotstånd». Vidare citerade kansler Waris nationalekonomen J. K. Galbraith och sade: »Det modernt tilltalande hos danska och finländska möbler, beror inte så mycket på tekniskt kunnande som på konstnärligt värde. Den italienska industrins efterkrigsrenässans hade samma utgångspunkt». I sitt tal nämnde kansler Waris vidare att i stället för priskonkurrens »är det bättre att sträva efter en naturlig marknadsandel, genom att specialisera sig på vissa kundgrupper och försöka efterkomma deras behov med produkter med egen prägel eller teknik, med god service o.s.v. I detta skede måste man investera allt mer kapital och oftare än förut också i utlandet».

Även Uusi Suomi fäste i sitt specialnummer om inhemska produkter den 25. 10. 1973 uppmärksamhet vid betydelsen av formgivning: »Betydelsen av en riktig finländsk formgivning är inte stor enbart som företeelse i sig själv, som begrepp och som estetisk faktor, utan nationalekonomiskt lönande. Senaste år exporterades det för långt över 1 miljard mark, sådana produkter för vars efterfrågan formgivningen hade stor betydelse.»

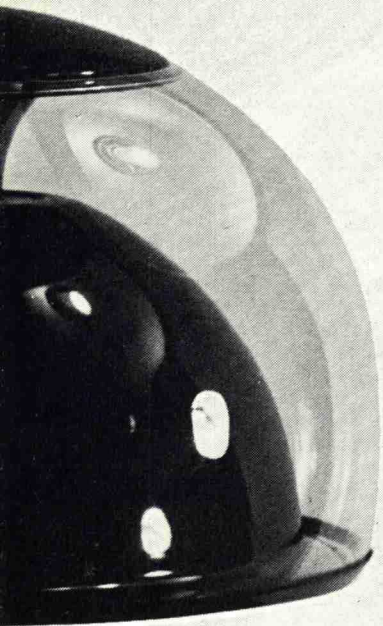
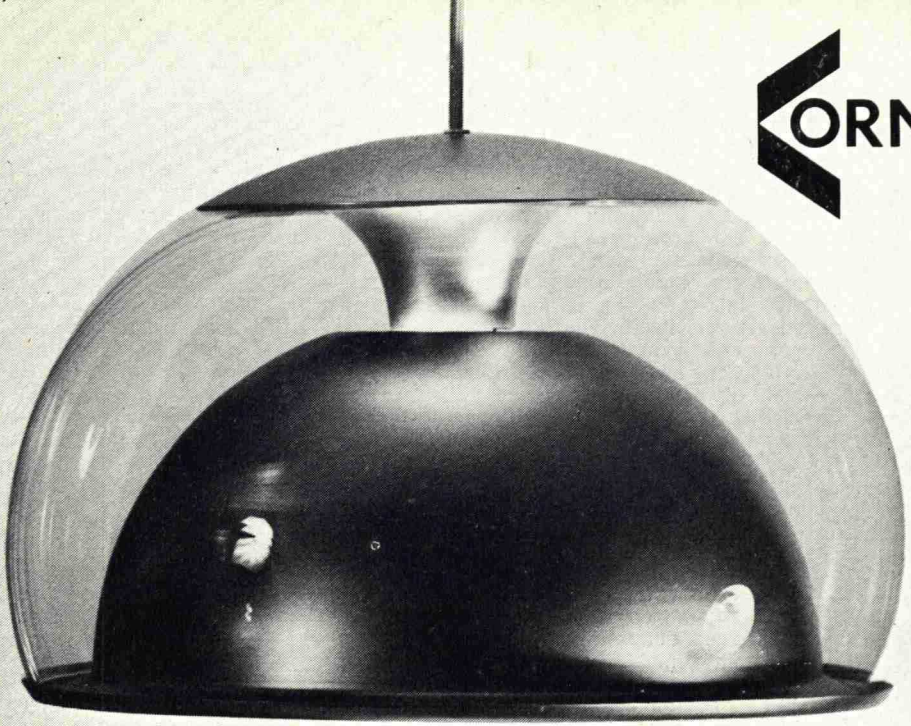
I sitt Finland-nummer den 18. 5. 1973, publicerade Svenska Dagbladet redaktör Ulf Hård af Segerstads artikel 'Design och arkitektur' i vilken han bl.a. konstaterade:

»Men hur kommer det sig då att finsk föremålskultur, design och arkitektur just i dessa dagar har ett så påtagligt gott rykte?... Redan sex år efter kriget erövrade Finland på den nionde så kallade Triennalen i Milano fler officiella medaljer än något annat land. Propagandaeffekten blev formidabel, och Miraklet i Milano förvandlade så att säga över en natt det lilla Finland till konsthantverkets och konstindustrins förlovade land. TV, radio dagspress-analyser och reportage i en hel världsheminredningstidningar lyfte fram landets unga garde av briljanta industrikonstnärer till positionen av stjärndesigner. Bakom detta låg dels en ekonomisk satsning av de stora konstindustrierna — och dels en enormt skicklig propaganda från Konstfliföreningen i Finland».

Andra viktiga verksamhetsformer har varit rationaliserandet och effektiviserandet av föreningens informationstjänst, bl.a. har man kompletterat och i ordningställt föreningens bibliotek samt de samlingar som hör till bild- och artikelarkivet. Utarbetandet av nya diapositivserier har fortsatt.

En livlig och mångsidig utställningsverksamhet i utlandet fortsatte. Föreningen har arrangerat eller varit delaktig i arrangemangen av sammanlagt tio visningar av finländsk konstindustri på olika håll i världen. De mest betydelsefulla av dessa utställningar har varit den högt ansedda utställningen »Finsk Jugend» som besökte Nürnberg och Wien, den finländska rykonstens utställningsrond i Frankrike och utställningen i Budapest, den framgångsrika samnordiska avdelningen på Exempla-utställningen i München. Sammanlagt torde man väl kunna konstatera att utställningarna med lycklig utgång och mångsidigt gjort Finlands kulturbild känd ute i världen. — såväl för vårt lands historiska del som för nutiden.

Förutom utställningsverksamheten har föreningen idkat en livlig informationsverksamhet, samarbetat med olika organisationer och givit material åt yrkesmän på olika håll i världen.

RIIPPUVALAISIN - TAKLAMPA
61-179
DESIGN HEIKKI TURUNEN

STOCKMANN - ORNO

INHEMSK VERKSAMHET

Förberedelser för föreningens 100-års jubileum

I oktober 1975 har det förflutit 100 år sedan föreningen grundades. Förberedelser för firandet av jubileet har påbörjats samt fortsatts under året. I samband med jubileet arrangeras bl.a. en omfattande 100-års utställning i Ateneums Konstmuseum, där man har reserverat 13 olika stora salar, med en sammanlagd yta på 1 361 m². För planeringen av utställning har tillsatts en programkommitté som består av: verkställande direktör H. O. Gummerus, fil.mag. Marika Hausen, inr.ark. Lisa Johansson-Pape samt inr.ark. Antti Nurmesniemi.

Fil.mag. Marika Hausen har fortsatt med författandet av den finländska konstindustrins historia, vilken skall publiceras under jubileumsåret.

Konstnär Timo Sarpaneva har fått till uppgift att formge ett jubileumsfrimärke och akademiker Tapio Wirkkala ett minnesföremål.

Biblioteket

Under årets lopp har de slutgiltiga arbetena med att samla in och katalogisera bibliotekets samlingar till sina huvuddrag slutförts av fil.mag. Maija Liisa Kärkkäinen. Biblioteket öppnas för allmänheten den 1 mars 1974, men har redan under året flitigt använts av forskare och studerande.

Bibliotekets samlingar omfattar 450 band finländsk och utländsk konstindustrielitteratur, en större samling tidskrifter och utställningskataloger, både inhemska och utländska, samt broschyrer om finländska konstindustriprodukter. Bibliotekets samlingar kompletteras hela tiden. Till biblioteket prenumereras 26 olika tidskrifter.

Biblioteket har värdjat till privatpersoner via pressmedia för att kunna utöka sin samling av gamla finländska konstindustritidskrifter.

Skulptör Johan Finne har skänkt biblioteket en samling av äldre finsk konstindustrilitteratur och rektor Bruno Tuukkanen tidskrifter.

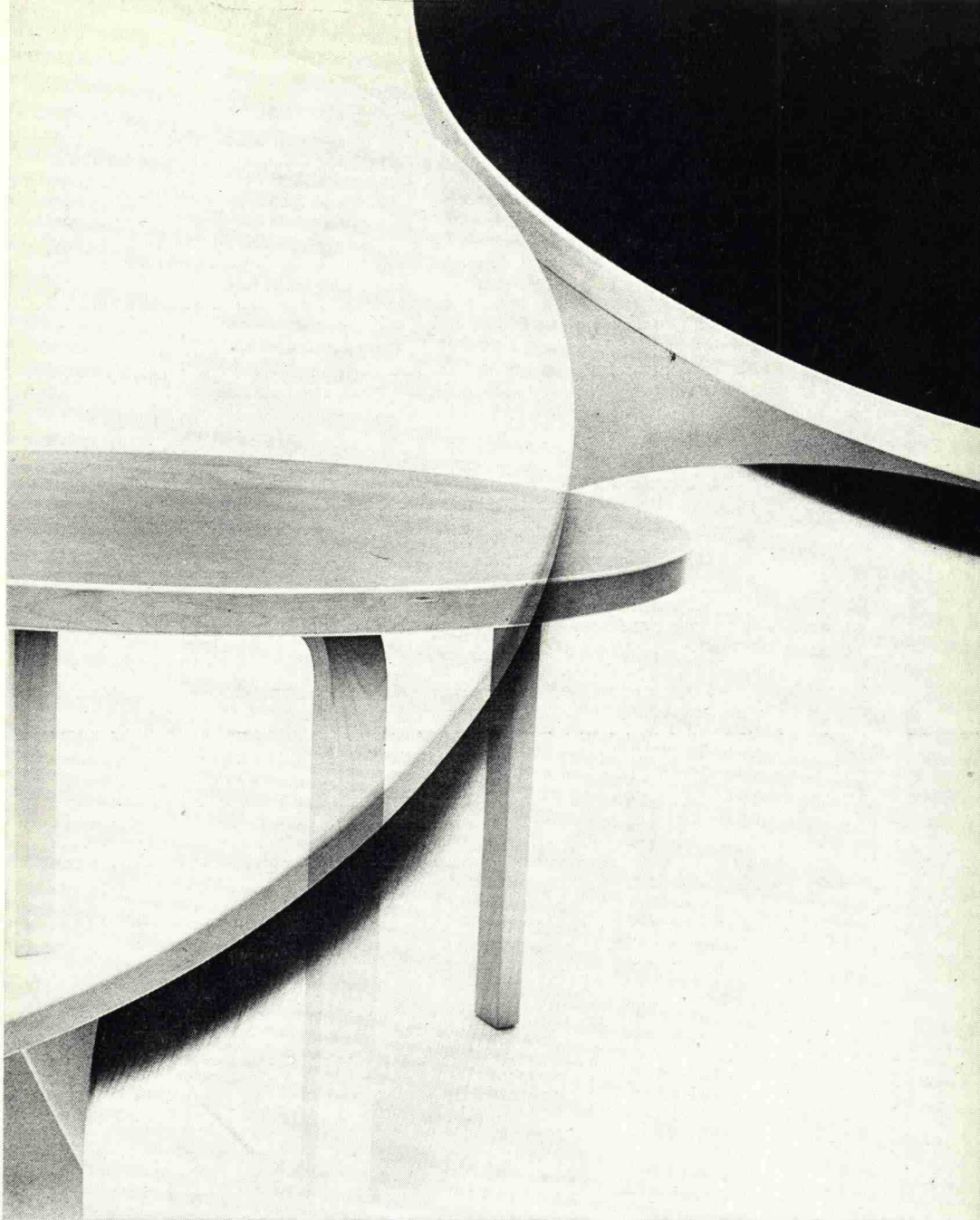
Kartotek över konstnärer: I första hand för pressen och annan massmedia har föreningen fortsatt med att lägga upp konstnärskartoteket som nu omfattar upplysningar om ca 300 konstindustrikonstnärer. Kartoteket kommer i sin slutgiltiga form att införas med bibliotekets samlingar och kommer att finnas på finska, svenska och engelska.

Kartotek över litteratur och artiklar om konstindustri: Kartoteket som blivit färdigt under 1972 har under året kompletterats, speciellt för artikelkällornas del.

Bildarkivet och diapositivserierna: Föreningens bildarkiv innehöll vid årets slut sammanlagt 2681 färgdiapositiv med katalogiserade uppgifter. Av dem skaffades ungefär 200 stycken under det gångna året. Det svart-vita bildarkivet har kompletterats med ungefär 100 fotografier och omfattar nu sammanlagt 3 100 foton. Föreningen lånade under året för olika informationsändamål ut sammanlagt 700 foton och diapositiv. 120 st. enskilda diapositiv såldes, av vilka största delen till utlandet.

Från och med år 1970 har föreningen sammanställt serier omfattande 50 diapositiv med föredrag på ca 10—15 sidor. De finns i två upplagor, den ena för inhemska publik, den andra för utländsk. Texterna finns tillgängliga på finska, svenska, engelska, tyska och franska. För tillfället finns det åtta serier: allmänna-, stol-, rye-, keramik-, bok-, smyckes-, glas- samt jugendserien. Under året har samlats material för en serie om silversmide och en om kyrkligt konsthantverk. Även en serie om textilier håller på att utarbetas.

Även en serie om textilier håller på att utarbetas.

artek

KESKUSKATU 3 HELSINKI 10
CENTRALGATAN 3 HELSINGFORS 10

Under året har föreningen sålt 53 serier, varav 17 utomlands — dessutom har Utrikesministeriet beställt de serier som blivit färdiga till beskickningarna utomlands. Dessutom har diapositivserierna utlånats 71 gånger.

Information om serierna har spridits med cirkulär, tidningsannonser, mm. till företag, organisationer på området, bibliotek, skolor o.s.v. Föreningens informationssekreterare förevisade diapositivseriernas användningsmöjligheter som lärohjälpmedel i samband med Bildkonstlärarnas sommarseminarium i Jyväskylä den 28. 6. 73. — För att öka spridningen av serierna och de enskilda diapositiven till utlandet har underhandlingar förts bl.a. med en engelsk läromedelsimportör. Två österrikiska konstskolor har infört föreningens diapositivserier i sina undervisningsplaner.

Föreningens bildarkivverksamhet började för de svart-vita fotografiernas del år 1965 och för diapositivernas del år 1967. Man kan konstatera då man betraktar arkivets verksamhet hittills, att man med dess hjälp på tämligen kort tid lyckats öka utbytet på information om vår konstindustri, både i hemlandet och utomlands. Följande siffror torde belysa saken:

Under år 1968—71 — då man kan anse att arkivet redan varit i full verksamhet — köptes sammanlagt 185 st. diapositivserier, av dem gick 114 stycken till utlandet. Den populäraste serien har varit den allmänna serien (69 st), följande är ryserien (21), smycke- och glasserien (19), stol- och keramikserien (16), bokserien (13) och jugendserien (12). Dessutom har serierna lånats ut 116 gånger. Majoriteten av köparna och låntagarna i hemlandet har varit olika skolor, seminarier, institut och universitet. Även över 10 stadsbibliotek har inköpt våra serier.

Serierna har både sålts och utlånats till många olika organisationer, institutioner och privatpersoner i utlandet, bl.a. till följande länder: de nordiska länderna, inklusive Island, de flesta europeiska länderna, U.S.A., Kanada, Mexico, Japan. Bl.a. följande muséer har införlivat föreningens diapositiv med sina samlingar: Nationalmuseum i Stockholm, Victoria and Albert Museum i London (en samling på 205 diapositiv).

Enskilda diapositiv förmedlades via föreningen under åren 1968—71 sammanlagt 435 stycken, av vilka största delen utomlands (362 st). Mängden utlåningar har under samma tid varit 3 351 utlåningsgånger. Intresset för de olika områdena inom konstindustrin avspeglas även i diapositivens utlåningsmängd; klart populärast är keramikdiorna (1 102 utlåningar), glas (706), möbler (588), textil (479) och metall (407).

Shopping for design: Under det gångna året publicerades i föreningens regi för tionde gången Shopping for design-broschyren, en högklassig guide för utvalda affärer på området. Broschyren trycks i 100 000 exemplar och spridningen sker bl.a. via Handels- och industriministeriets Turistråd, Helsingfors stads turistbyrå, hotell, banker och resebyråer. Utomlands delas broschyren ut av Finlands beskickningar i 80 olika länder.

Övrig inhemsk verksamhet: Verkst.dir. Åke Tjeder deltog som föreningens representant i ett »Utställningsseminarium -73» som hölls i Byggmästarehuset i Helsingfors den 5. — 6. 6. -73. Seminariet hade arrangerats av Undervisningsministeriets konsultativa kommission för internationella kulturutställningar.

Föreningens utgifter för den inhemska verksamheten var 111 951,59 mark.

MUSEET

Konstindustrimuseets samlingar kompletteras och vårdas. En samling om sammanlagt 47 olika föremål har varit utlånad till den finländska jugendutställningen som under året besökte Nürnberg och Wien. Föremål har också utlånats åt konstnärer som arrangerat privata retrospektiva utställningar.

Pahan päivän varalle vene- vakuutus Suomen Merestä

Arki kiireineen jää taakse. On vain meri, vene ja raikas tuuli. Hetki jota ei unohda. Eptä huominen? Onko se yhtä mieluisa vai tuo ko se mukanaan myrskyn ja vastoinkäymiset?

Suomen Meren venevakuutus on turvana onnettomina päivinä.

Ota oikea kurssi. Vakuuta venealan asian-
tuntijalla.

SUOMEN MERI

SUOMEN MERIVAKUUTUS OSAKEYHTIÖ
Eteläesplanadi 12, Helsinki. Puh. 175 166.

Museisamlingarna har kompletterats genom att en mångsidig samling av pressglas från Notsjö och Karhula glasbruk från sekelskiftet har inköpts.

Museet har stått till tjänst med uppgifter och bilder för studerande och forskare på området — liksom även under tidigare år. Under året har även de Antellska samlingarna som deponerats i museet inventerats. Museiärendena har skötts av fröken Kirsti Berg.

Föreningens utgifter för museiverksamheten var 73 867,46 mark.

VERKSAMHETEN I UTLANDET

»Finland 1900 — Finnischer Jugendstil»-utställningen, Nürnberg 26. 1. — 25. 3. samt Wien 23. 5. — 22. 7.: Konstmuseet i Ateneum, Finlands arkitekturmuseum och Konstflitföreningen i Finland fungerade som finländska arrangörer för en omfattande utställning som representerade den finländska sekelskiftetidens konstindustri, bildkonst och byggnadskonst. Utställningen har tidigare visats i litet större omfattning i Nationalmuseum i Stockholm år 1971 samt i Helsingfors år 1972 på Konstmuseet i Ateneum. Då utställningen i internationella museikretsar väckt livligt intresse för vårt lands jugendstil och dess speciella karaktär, beslöt utställningsarrangörerna att förbereda en omfattande utställningsrund i utlandet.

Som utställningskommisarie fungerade verkst.dir. H. O. Gummerus från Konstflitföreningen. För planeringen stod inr.ark. Antti Nurmesniemi, professor Aarno Ruusuvuori samt biträdande intendent Leena Peltola.

Föreningen representerades i organisationskommittén av dess ordförande, skolrådet Jussi Saukkonen samt av vicehäradschefen friherre Karl Langenskiöld, ordförande respektive viceordförande i föreningens förvaltningsråd.

Dr. Matti Klinge planerade i samband med utställningen en informationshörna, som bestod av diapositivbilder samt ljudband, vilka presenterade sekelskiftetidens Finlands sociala, ekonomiska och politiska förhållanden.

Ursprungsföremål samt konstverk, vilka kompletterats med bildpaneler, texttitat samt för arkitekturens del med fotografiförstoringar bildade utställningens stomme. Sammanlagt omfattade utställningen 121 stycken konstindustriföremål, 89 föremål representerade bildkonsten, samt 37 föremål som representerade arkitekturern. En betydande del av de konstindustriella föremålen hade lånats från föreningens museisamlingar.

Följande finländska konstnärers samt fabrikanter konstindustriella produkter deltog i utställningen:

A. Edelfelt, E. O.W. Ehrström, J. Eklund, A. W. Finch, S. Frosterus, A. Gallen-Kallela, P. Halonen, V. Jung, Eva Mannerheim-Sparre, E. Saarinen, L. Sparre, G. Strengell, V. Vailgren, S. Wickström, T. Öberg, samt Iris-fabriken, Oy Koru Ab, Louis Sparres Snickeri, Finska Handarbetets Vänner, Arabia, Notsjö Glasbruk.

Nürnberg 26. 1. — 25. 3.: Utställningen öppnades av undervisningsminister Marjatta Väänänen. Vid öppningshögtidigheterna hade ca 300 inbjudna gäster infunnit sig. Från organisationskommitténs sida deltog vid öppningskommitténs ordförande, skolrådet Jussi Saukkonen, samt legationsrådet Heikki Brotherus och intendent Sakari Saarikivi. Utställningslokal var Kunsthalle i Nürnberg.

Dr. Matti Klinge gjorde i samband med utställningen en föredragsresa till Nürnberg och München och föreläste där över ämnet »Sambandet mellan sekelskifteskunsten och den tidens sociala och ideella utveckling i Finland».

Suomen kullasta taidokkaana käsityönä valmistettu rannekoru, jossa kimmeltää kuusi eriväristä suomalaista jalokiveä.

Muotoilu: Börje Rajalin.

Kalevala Koru

Keskuskatu 4, Helsinki
Kultasepäniikkeistä kautta maan

Västtysklands och den tysktalande pressen i Schweiz visade utställningen stor uppmärksamhet och uttalade sig synnerligen positivt. Sammanlagt skrevs 1 235 spaltcentimeter om utställningen. Tidningarna konstaterade genomgående att den finländska jugendkonsten är högklassig och egenartad. Bl.a. skriver Nürnbergers Zeitung 27.1. att »den finländska jugenden är en alldeles ny variation av den europeiska jugendstilen, speciellt tack vare sin starka nationella prägel och sin folkkonst». Tidningarna fäster även uppmärksamhet vid utställningens politiskt-samhälleliga bakgrund samt vid jugend- och den finländska konstens gemensamma drag.

Wien 25.5.—22.7.: Vid utställningens vernissage, som hölls i samband med statsminister Kalevi Sorsas statsbesök i Wien, deltog bl.a. förbundsresident Franz Jonas, förbundskansler Bruno Kreisky, utrikesminister Rudolf Kirchschläger, statsminister Kalevi Sorsa, undervisningsminister Hertha Firnberg, ambassadör Jussi Mäkinen samt ambassadör Heinrich Pfusterschmid-Hardenstein. Undervisningsminister Marjatta Väänänen öppnade utställningen i närvaro av talrika inbjudna gäster. Från organisationskommitténs sida deltog vid öppningstillfället statsrådet K. A. Fagerholm, organisationskommitténs ordförande skolrådet Jussi Saukkonen, legationsrådet Heikki Brotherus och vicehäradsövding friherre Karl Langenskiöld. Förbundsresident Franz Jonas samt president Urho Kekkonen var utställningens beskyddare. Utställningsplatsen var Österreichisches Museum für angewandte Kunst.

Även de österrikiska tidningarna uttalade sig positivt om utställningen. Speciellt fäste de uppmärksamhet vid vår jugends folklighet, dess karelianistiska drag, samt vid den tidens högtstående byggnadskonst. »Den finländska jugenden är som sådan Ars Nova — en ny konst — i konsthistorien, ty den står i skarp kontrast till västeuropas förfinade och estetiserande Art Nouveau», skrev Wiener Zeitung (25.5) i sin artikel om »sekelskiftets nya fasett».

Dr. Matti Klinge höll föredrag i Wien och i Salzburg.

Utställning av finländska ryor i Lyon 9.2.—11.3.: Utställningen hade arrangerats inom ramen för det fransk-finländska avtalet om kulturellt utbyte. Den hade tidigare visats i Paris i slutet av år 1972. Utställningsplatsen var nu stadsmuseet i Lyon.

Utställningen öppnades av ambassadör Ralph Enckell i närvaro av talrika inbjudna gäster. Konstflitföreningens styrelseordförande vicehäradsövding friherre Karl Langenskiöld representerade de finländska arrangörerna vid öppningstillfället. Som utställningsarkitekt fungerade inr.ark. Lisa Johansson-Pape.

Utställningen fick ett mycket gott mottagande i den franska pressen och den skrev genomgående positivt om våra ryor och redogjorde för våra ryors historiska bakgrund och traditioner. Enligt Le Monde har våra nutida ryor »fått sin form, teknik och till viss del sin komposition» från de traditionella ryorna. »Ändå har de moderna konstnärerna grundligt undersökt olika möjligheter och behärskar alla nya uttrycksätt».

Femtiofyra ryor visades, av vilka tio stycken representerade den traditionella stilen från 1700- och 1800-talet, utlånade av Finlands Nationalmuseum. De andra var s.k. moderna ryor.

Följande konstnärer och företag var representerade:

Eva Brummer, Lea Eskola, Maija-Liisa Forss-Heinonen, Leena-Kaisa Halme, Norma Heimola, Kirsti Ilvessalo, Lilli Kollin, Maija Kolsi-Mäkelä, Raija Lahtinen, Laila Leppänen, Marja Manninen, Ritva Puotila, Kirsti Rantanen, Liisa Ruusuvaara, Uhra Simberg-Ehrström, Greta Skogster-Lehtinen, Airi Snellman-Hänninen, Lea Tennberg, Mirja Tissari, Terttu Tomero, Hilikka Vuorinen samt Finska Handarbets Vänner, Neovius, Helmi Vuorelma.

Utställning av finländska ryor i Budapest 4.—27.5.: Den finländska ryoutställningen som visats i Frankrike, visades nu i litet omarbetad form i Bu-

Tämä on yksi koru runsaasta valikoimastamme.

Sator -koru on peräisin alkukristilliseltä ajalta. Siinä on maaginen kirjainyhdistelmä, jonka arvoitusta tutkijat ovat vuosisatoja pohtineet.

Nykyisin oletetaan, että tämä kirjainyhdistelmä on uskontunnustus, jonka kristityt joutuivat vainon takia pukemaan näin salaperäiseen muotoon.

Sator -koru valmistetaan kullasta ja hopeasta ja siinä on nahkahihna.

TILLANDER

Aleksanterinkatu 48, 00100 Helsinki 10

dapest, i samband med den finländska kulturveckan 3.—10.5. — Kulturveckan arrangerades inom ramen för det finländsk-ungerska avtalet om kulturellt utbyte och för arrangemangen stod Undervisningsministeriet tillsammans med det ungerska institutet för kulturellt utbyte. Till veckans program hörde bl.a. film-, teater- och musikföreställningar samt förutom rye-utställningar visades det arkitektur-, folkkonst-, smyckes- samt fotografiutställningar.

Vid öppningen av veckan deltog från Finlands sida en officiell delegation bestående av över 100 personer. Delegationen leddes av undervisningsminister Marjatta Väänänen. President Urho Kekkonen samt ordförande för den Ungerska Folkrepubliken Pál Losonczi var kulturveckans beskyddare.

För planeringen av rye-utställningen svarade inr.ark. Lisa Johansson-Pape som samtidigt var utställningens kommissarie. Utställningen mottogs med stort intresse och bl.a. förundrade sig tidningen Magyar Hirlap, över de finländska ryornas rika färgsskala och former »ur vilka man kan se en obruten utvecklingslinje, som grundar sig på den medeltida traditionella folkkonsten».

Följande utställare deltog:

Lea Eskola, Maija-Liisa Forss-Heinonen, Leena Halme-Kolinen, Norma Heimola, Kirsti Ilvessalo, Katri Kiiskelä-Mattila, Lilli Kollin, Maija Kolsi-Mäkelä, Irma Kukkasjärvi, Raija Lahtinen, Laila Leppänen, Marja Manninen, Ritva Puotila, Kirsti Rantanen, Liisa Ruusuvaara, Uhra Simberg-Ehrström, Airi Snellman-Hänninen, Lea Tennberg, Lea Thil-Junnila, Mirja Tissari, Terttu Tomero, Hilikka Vuorinen samt Finska Handarbetets Vänner, Neovius och Helmi Vuorelma.

En internationell industriell formgivnings-utställning »BIO-5» 9. — 22. 4. i Ljubljana, Jugoslavien: Konstflitföreningen i Finland och Industrikonstförbundet Ornamo svarade för Finlands deltagande i en stor internationell formgivningsbiennal BIO-5 som var öppen under tiden 9. — 22. 4. 73 i Ljubljana i Jugoslavien.

Utställningsarrangörer var Ljubljana stad samt delstaten Slovenien. Utställningen bestod av sammanlagt 680 produkter från över 10 olika länder och dess totala areal var 1 600 m², där det visades bl.a. konsumtionsvaror, optiska och elektroniska apparater, maskiner och mekaniska produktionsmedel för olika byggnadselement.

Som utställningskoordinator för Finlands del fungerade inr.ark. Simo Heikkilä. Urvalet av föremålen var begränsat till att omfatta endast redskap som hänförde sig till transport och kommunikation. Lösningen visade sig i alla avseenden vara lyckad — t.o.m. så lyckad att man från arrangörshåll som bäst funderar på att begränsa de följande BIO-utställningarna till att omfatta vissa speciella teman.

I samband med utställningen belönade den internationella juryn med hedersomnämning Finnwad rullstolens hjälpanordning samt helkama cykeln.

Finland visade på utställningen 17 olika föremål för vilkas planering och framställning står följande formgivare och uppdragsgivare: Jussi Ahola, Pentti Hietanen, Heikki Hyytiäinen, Olavi Hänninen, Jyrki Järvinen, Pekka Korpiaakko, Vuokko och Totti Laakso, Pentti Leskinen, Bengt Lundsten, Antti Nurmesniemi, Börje Rajalin, Antti Siltavuori, Henrik Wahlforss, Jorma Vennola samt Exel Oy, Finnlines Ltd., Finska Vadd Ab, Finska Ångfartygs Ab, Helkama Oy, Jaakko-tehtaat, Konstindustriella högskolan, Nokia Ab, Peltosalmen Konepaja Ab, Suojalaite Ab, Suomen Autoteollisuus Ab, Statsjärnvägarna, Valmet Ab.

Internationell smycke-utställning, München 7. — 15. 4.: I samband med den 24 internationella hantverksmässan i München, öppnades en smycke-utställning där moderna smycken från flere länder presenterades. I utställningen deltog

marimekko®

en samling smycken som tillverkats av Kruunukoru-Lapponia Jewelry och som formgivits av konstnärerna Poul Hovgaard och Björn Weckström.

Internationell keramikutställning, Calgary, Kanada 2. 8.—22. 9.: Föreningen förmedlade tillsammans med Industrikonstförbundet Ornamo det finländska deltagandet i Ceramica International-utställning, vilken öppnades i samband med International Academy of Ceramics (IAC) organisationens kongress. IAC arrangerade utställningen tillsammans med den kanadensiska organisationen The Alberta Potters Association.

Under utställningen belönades konstnärerna Annikki Hovisaari och Raija Tuumi med medalj och hedersomnämning för sina arbeten. Konstnärerna Rut Bryks och Raija Tuumis arbeten inköptes till Calgary University's samlingar.

Följande finländska keramiker deltog i utställningen med sina arbeten: Göran Bäck, Rut Bryk, Paul Envalds, Annikki Hovisaari, Taisto Kaasinen, Francesca Lindh, Heljä Liukko-Sundström, Anna-Maria Osipow, Raija Tuumi, Piippa Tandefelt, Peter Winquist.

Internationell barnboksutställning i Paris, 17. 10. 1973 — 15. 1. 1974: Utställningen som hölls i Musée des Arts Décoratifs visade moderna barnboksillustrationer från olika länder. Utställningen hade arrangerats av Union Centrale des Arts Décoratifs och Centre de Création Industrielle. Föreningen sände följande böcker till utställningen: »Ahkupiebm» Isku Palojärvi och Marjatta Palismaa, illustratör Erkki Tantu Otava; »Elli, velli, karamelli» Kaarina Helakisa, ill. Katriina Viljamaa-Rissanen, Weilin & Göös; »Hur gick det sen?» samt »Vem ska trösta knyttet?» Tove Jansson Holger Schildts Förlag; »Pikku Kanin Hassu Päivä» Kati Bondestam ill. Camilla Mickwitz, Weilin & Göös; »Puupuu ja Käpypoika» Kirsti Kunnas ill. Matti Syrjä, Werner Söderström.

Samnordisk verksamhet

De nordiska konstindustriföreningarnas samarbete som redan blivit tradition har fortsatt livligt under det gångna året. Samarbetet fick sin början med Design in Scandinavia-turnéerna i USA och Kanada under 1954—57 och då erfarenheterna endast varit positiva följde flere andra gemensamma utställningar under senare år, bl.a. Formes Scandinaves i Frankrike 58—59, vandringsutställningen i Australien 68—69, Syd- och Centralamerika 70—72 samt de årliga Exempla-utställningarna sedan 1970.

I detta sammanhang kan nämnas vad Hal Missingham, dåtida chef för konstgalleriet i Sydney, skrivit om Australien-vandringsutställningen i sina memoarer som publicerats år 1973: »Det var den allra dyraste och mest krävande utställningen jag någonsin arrangerat. Den hade planerats med allra största noggrannhet alltifrån de minsta detaljerna. Arkitekter-formgivare kom till Australien för att mäta upp olika galleriers utställningsytor, allt byggnadsmaterial och alla lådor som tillverkats i Skandinavien måste passa in i alla gallerier. . . Våra kostnader för utställningen blev ungefär 45 000 dollars (ung. 250 000 mk) så jag har för mig att vi inte kommer att försöka göra om det en gång till». För jämförelsens skull kan konstateras att kostnaderna för Finlands del blev ca 78 000 mark. — Inredningsarkitekt Antti Nurmesniemi var utställningens arkitekt.

Genom att samarbetet under de senaste åren fått en alltmer regelbunden karaktär, har det stabiliserat de redan traditionella nordiska konstindustriföreningarnas direktörmöten till ett möte varje kvartal.

XV Triennalen i Milano 20. 9. — 20. 11.: Nordens deltagande i XV Triennalen möjliggjordes genom understöd av Nordiska Kulturfonden. Utställningen öppnades under festligare omständigheter än tidigare, ty 50 år hade förflutit sedan den första Triennalen. På grund av denna omständighet omfattade också denna Triennale flere olika utställningar, av vilka kan nämnas Arkitektur-stad-

Detta är ETT skäl att hålla båtkonferens på ms Finlandia.

Andra goda skäl:

- 1** Ni är alla i samma båt.
- 2** Lugna utrymmen — både små och stora.
- 3** Modern konferensutrustning står till Ert förfogande.
- 4** Lugna "meditationsplatser" för föredragshållare och talare.
- 5** Efter allvaret utmärkta möjligheter till lek: swimmingpool, bastu, dansgolv, bio, gemytlig samvaro.
- 6** Ett flytande hotell, inte alls dyrare än vanliga sådana.
- 7** Och naturligtvis ett verkligt delikat kök. Och mera berättar vi gärna... Ring bara nummer 90-1782268.

FINSKA ÅNGFARTYGS AKTIEBOLAGET

Södra Kajen 8, 00130 Helsingfors 13

utställningen, som förevisade den rationella arkitekturens historia, en avdelning som visade den industriella formgivningens internationella idéer, en Mackintosh's möbelkonst utställning, samt en retrospektiv Triennale-utställning förutom den sedvanliga »normala» formgivningsutställningen som omfattade olika nationers avdelningar.

De nordiska länderna deltog i Triennalen för första gången med en gemensam avdelning till vars tema hade valts »barnets omgivning». Utställningen var till sin natur en ideologisk och förkunnande tema- eller problemutställning och skiljde sig från de tidigare deltagandena helt, genom att det inte som förr var frågan om en utställning av konstindustriföremål.

För avdelningens organisation stod Foreningen Dansk Kunsthåndvaerk og Industriel Design, Konstflitforeningen i Finland, Landsforbundet Norsk Brukskunst och Svenska Slöjdföreningen. Utställningens huvudkommissarie var verkst.dir. H. O. Gummerus. Som Danmarks kommissarie fungerade arkitekt John Vedel-Rieper, kommissarie för Norge var verkst.dir. Rolf Himberg-Larsen samt kommissarie för Sverige verkst.dir. Lennart Lindkvist.

För planeringen av utställningen stod en grupp sakkunniga, till vilken hörde följande personer: utställningsplanerare pol.dr., arkitekt Tapio Periäinen samt sakkännare: arkitekt Jan Berg, Sverige; Annika Heijkensjöld, Sverige; fotograf Karin Munk, Danmark; lekplatskonsulent Frode Svane, Norge; jur.kand. Ulla Tarras-Wahlberg Bøe, Sverige samt psykolog Edda Westh Christensen, Norge.

Planeringsgruppen konstaterade att den som mål haft följande: »att visa relationerna mellan barn och deras omgivning av idag, dess betydelse för människan som helhet och vilka lösningar man nått i Skandiavien». — Avdelningen var tekniskt uppdelad så att man i dess första del försökte väcka utställningspublikens intresse genom Rauni Liukkos socialt kritiska och uttrycksfulla barnskulpturer. I den andra delen försökte man få allmänheten att inte aktiva ståndpunkter och man ställde fordringar på »barnens ombivningsrättigheter» och i den tredje delen hade en diateater byggts upp och där visade man med hjälp av 14 diaserier olika, redan existerande positiva lösningar till omgivning- ar för barn från olika delar av Norden. Dessutom fanns det på avdelningen stora bollar att leka med.

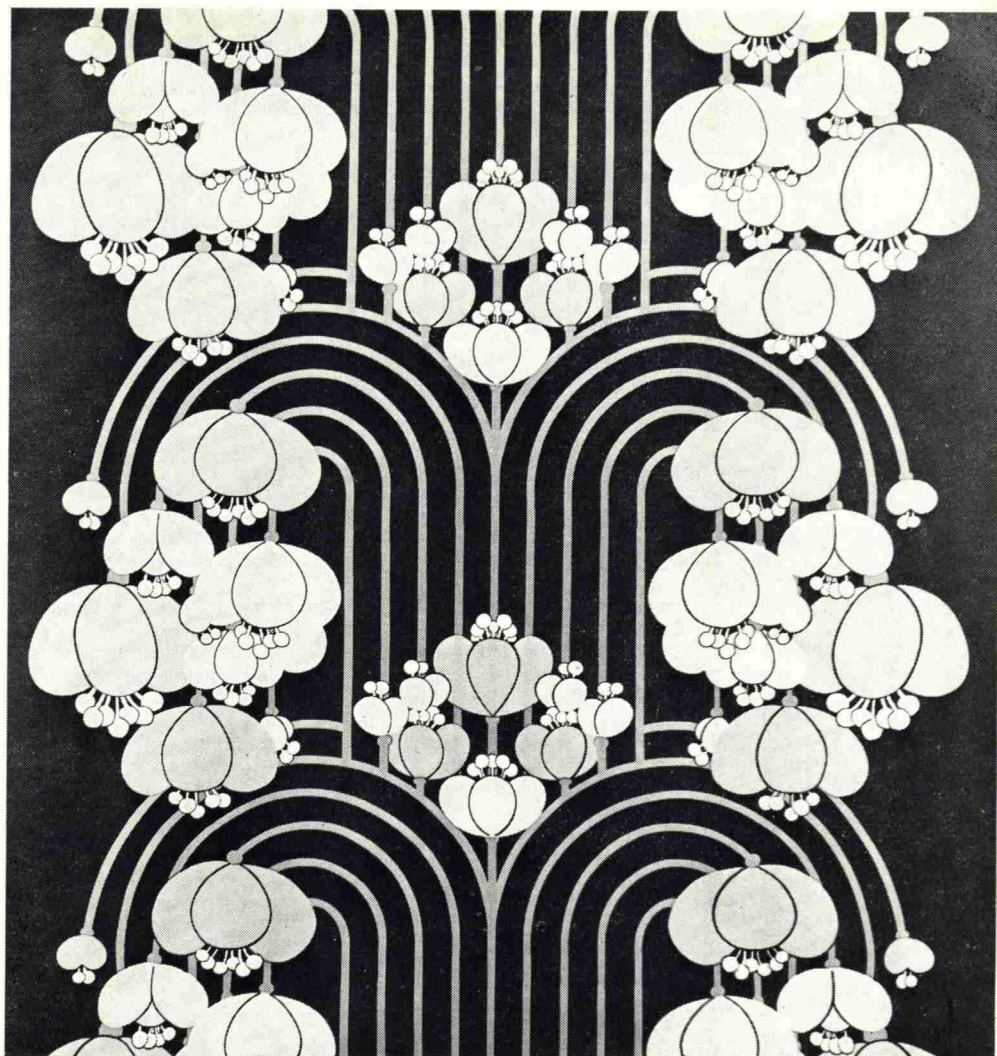
Triennialens internationella jury tillerkände den skandinaviska avdelningen det enda Grand Prix bland de utländska utställarna. Sammanlagt delades fem Grand Prix ut. Ordförande för den internationella juryn var arkitekt Luigi Caccia Dominioni, som representerade den italienska staten. Till viceordförande valde juryn bland sina medlemmar verkst.dir. H. O. Gummerus.

Avdelningens areal var sammanlagt 600 m² och besökarna på avdelningen varierade från dag till dag mellan ca 400 — 2 000 personer. Sammanlagt besöktes Triennalen denna gång av över 100 000 personer, vilket betyder att 1973 års besökarantal är det näst största i Triennialens historia.

I samband med Triennialen öppnades en specialutställning »50 år Triennale», där ett urval av de mest betydande föremålen från de senaste 14 Triennialerna visades. Bl.a. hade följande formgivare eller företag från Finland om- betts sända in sina, tidigare på någon Triennial, prisbelönta föremål:

Alvar Aalto, Aino Marsio-Aalto, Maria Boije, Eva Brummer, Rut Bryk, Olof Bäckström, Fiskars, Bertel Gardberg, Göran Hongell, Dora Jung, Marke Niskala-Luostarinen, Antti Nurmesniemi, Vuokko Nurmesniemi, Timo Sarpaneva, Uhra Simberg-Ehrström, Nanny Still, Ilmari Tapiovaara, Helena Tynell, Paavo Tynell, Valmet, Sakari Vapaavuori, Tapio Wirkkala.

»Exempla -73»-utställningen i München 7. — 15. 4.: Vid Münchens internationella hantverksmässa deltog de nordiska länderna nu för fjärde gången med en gemensam avdelning vars tema var »souvenir» och inom den ramen försökte man speciellt betona den handgjorda souvenirrens estetiska och eko-

Uutislähde

PMK:n pysyväisnäyttely välittää Sinulle mielenkiintoisia ennakkoutuisia tekstiilien alueelta. Täällä tapaat hallin täydeltä huomista: PMK-laatua sekä kankaina että valmiiksi ommeltuina uutuustuotteina.

Olet tervetullut tutustumiskierrokselle
arkipäivänä klo 9—17
lauantaina klo 9—15

PMK

PMK:n näyttelyhalli
Pohjoisesplanadi 23
puh. 66 58 79

nomiska betydelse. För arrangemangen svarade konstindustriföreningarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige.

Utställningen blev för Finlands och de övriga nordiska ländernas del framgångsrik: den gemensamma utställningsavdelningen belönades med guldmedalj för sitt utställningstema. Avdelningens utställningsplanering, för vilken inr.ark. Esa Vapaavuori svarade, fick silvermedalj. Dessutom belönades med bronsmedalj linnedockorna »Sju Bröder» som konstnärinnan Irmelin Grönlund formgivit för Finska Handarbetets Vänner. Sammanlagt delade utställningens internationella jury ut fyra guld-, sju silver- och fem bronsmedaljer. Över 2 000 föremål deltog i utställningen.

Följande formgivare och företag deltog med sina arbeten i utställningen: Olof Bäckström, Irmelin Grönlund, Ilmari Laiti, Kustaa Lammi, Johannes Lauri, Vuokko Nurmesniemi, Oiva Toikka, Björn Weckström, samt A. Ahlström Oy — littäla Glasbruk, Fiskars, Finska Handarbetets Vänner, Juho Jussila, Iisakki Järvenpää, Kalevala Koru, Kruunukoru-Lapponia Jewelry, Rapala-Uistin, Schröder, Studio Nurmesniemi, Suunto, Wärtsilä-Notsjö Glasbruk.

Utgifterna för verksamheten i utlandet var under det gångna året: 256 624,79 mark.

Initiativ till ett nordiskt Design-pris: De nordiska konstindustriföreningarna håller som bäst på att förbereda jordmånen för instiftandet av ett Nordiskt Designpris. Detta pris skulle utdelas för en uppmärksam och konstnärlig eller teoretisk insats. Utmärkelsen skulle utgöras av en symbol, åtföljd av ett diplom och skulle utdelas av de nordiska konstindustriorganisationernas verkställande direktörer.

Övrig samnordisk verksamhet: På initiativ av den finländska och den svenska konstindustriföreningen håller man på att sätta i gång ett experiment som skulle gå ut på att erbjuda urvalda design-föremål åt passagerarna på båtlinjerna som trafikerar mellan Sverige och Finland.

De nordiska ländernas konstindustriföreningar har även tagit kontakt med Scandinavian Airlines på det att föremålen som finns upptagna i »SAS Airshop» orderkatalogen, skulle gallras och kompletteras med högklassiga nordiska konstindustriföremål.

Samnordiska utställningsplaner: De nordiska länderna deltar igen med en gemensam avdelning på Exempla -74 i München i mars 1974. Till tema för avdelningen har man valt »verkstadskeramik». Utställningen utformas av arkitekt John Vedel-Rieper från Danmark.

En samnordisk industriell formgivningsexposition planeras till the Israel Museum i Jerusalem, Israel. Denna utställning skulle även visas i Tel Aviv. För koordineringen och iordningsställandet av utställningen svarar universitetslektor Alf Bøe samt jur.kand. Ulla Tarras-Wahlberg Bøe. — I frågavarande utställning har även blivit ombedd att visas i U.S.A, Kanada och Polen.

En samnordisk glasutställning planeras till Museum Haaretz i Tel Aviv, Israel.

Utställningsplaner i utlandet: Den finländska jugend-utställningen visas i Palais des Beaux-Arts i Bryssel fr.o.m. 15. 5. 1974. Underhandlingar om att utställningen även skulle visas i andra europeiska städer samt i mera betydande städer i U.S.A. pågår som bäst.

För hösten 1974 planeras en vandringsutställning av finländska ryor till Australien. Utställningen skall besöka följande städer: Adelaide, Brisbane, Canberra, Melbourne, Sydney. Utställningsarkitekt är inr.ark. Lisa Johansson-Pape. — Förfrågningar om utställningen har även inkommit från USA.

TAMPELLA
COOK
COLLECTION
KEITTIÖKOKOELMA

Nyt on helppo sisustaa

Tampellan uudessa Cook-keittiökokoelmassa on erilaisia keittiötekstiilejä pöytäliinasta patalappuun. Jokaisessa viisi väri vaihtoehtoa. Helppohoitaiset ja siliävät pellavatekstiilit ovat ruudullisia tai raidallisia "vanhan hyvän ajan" tyyliin. Ja puuvillatekstiileissä uusi sydänkuviointu kuosi. Tervetuloa valitsemaan mieleisenne!

Tampella

I samband med den finländska kulturveckan i Warszawa, som börjar den 3. 5. 1974 arrangeras en finländsk smycke- och rye-utställning. Planerare är silversmeden Börje Rajalin och inr.ark. Lisa Johansson-Pape.

En kulturhistorisk utställning med bl.a. konstindustriföremål från sekelskiftet kommer eventuellt att visas i varuhuset Mitsukoshi i Tokio, Japan under hösten 1974.

En förfrågning om deltagande i en silverkonstutställning i Goldsmiths' Hall i London samt om deltagande i en internationell industriell formgivningstställning i Victoria and Albert Museum i London har inkommit och behandlas som bäst.

INFORMATIONSSPRIDNING OM KONSTINDUSTRI

Genom Tidningarnas Annänsbyrå (SITA) förmedlades 1 582 stycken inhemska tidningsklipp om konstindustri till föreningen under året 1973. Konstflitföreningens meddelanden gick via FNB till tidningspressen, utom då föreningen hade egna mottagningar för pressen. Föreningen organiserade journalistbesök och gjorde i olika sammanhang upp program för gästande tidningsmän och stod till tjänst med vägledning för konstindustrins del.

Föreningen medverkade vid utgivningen av Finlands Utrikeshandelsförbunds tidskrift »Design in Finland» och av tidskriften »Look at Finland» som ges ut av Turistrådets byrå, Handels- och industriministeriet samt Utrikesministeriets press- och kulturavdelning.

Föreningen bistod bl.a. följande utländska journalister och representanter för konstindustri, genom att göra upp reseprogram, ordna besök samt ge informationsmaterial: Mr. and Mrs. Gerd E. Block — University of Melbourne, Australien; Mr. Bonnier, USA; Econ. J. Georges Delaney, London, redaktör Bozidar Didic — »Politike», Jugoslavien; fru Brita Dunderberg-Jonsson, Sverige; Miss Guliz Elal, Turkiet; Mr. Jean Fournier — Agent General for Quebeck, London; Mr. Ray Freeman — Public Relation & Spec. Events Manager, David Jones Ltd., Australien; redaktör Christian Hedlund — Sveriges TV, Sverige; Ing.Arch. Ivan Horky — Katedra Architektonické, Prag Mrs. Alma Houston — Canadian Eskimo Arts Council, Kanada; Mr. Graham Hughes-Goldsmiths' Hall, London; Mr. Jack Denis Laird — Waimea Craft Pottery, Nya Zeeland; formgivare Angus de Lange, Nya Zeeland; Mr. Michel K. Jreissati — Public Relations Consultant, Libanon; Arch. Cyril Mardall — Yorke, Rosenberg, Mardall, London; Arch. & Industrial Designer Stan Marquis-Kyle, University of Queensland, Australien; Dipl.Arch. Mladen Mirianov, Bulgarien; Miss Chinami Nishizawa, Japan; inr.ark. Yuki Osabe — Nishinemiya, Japan; Felix Ostrowsky — Union des Artistes Polonais, Polen; Senior Editor Ellen Perry Berkeley — »PLUS-magazine», New York; Mr. Mark Ransom, Merch. Manager — Heal & Son Ltd., London; General Director Elliott Robbins — Office of Design, Dept. of Industry, Trade and Commerce, Kanada; grafiker W. Roose, Amsterdam; redaktör Ulf Hård af Segerstad, Stockholm; Mr. Ingemar Tennberg — »Pennarts», Texas, USA; Miss Cristina Tonelli, Florens, Italien; Vice President Bruce W. Uliss — Design Research Inc., USA; Mr. Malcolm McVickar Jr. — Charrette Corp., USA; Mr. R. Whitechurch — Finnish Importing Co., Australien, professor James Zito, New York samt från Wien: Arch. Prof. Dr. Roland Rainer, Ernst Hiesmayer, Karl Schwanzer, Sepp Stein med fru, Arch.Dipl.Ing.Prof.Dr. Fritz Pfeffer, Arch.Dipl.Ing.Dr. Kurt Eckel, Arch.Dipl.Ing. Karl Mang, Eva Mang-Frimmel och Wilhelm Kelyhons, Arch. Alexander Marchart, Roland Moebius med fru, Generaldirektör Dr. Helmut Haschek, Genraldirektor Wilhelm v. Teufenstein och Jürg Albrecht, Min.Rat.Dr. Helmut Fichtenthal, Direktor Günther Grasser med fru, Vorstandsdirektor Erich Groiss med fru, fru Anny Smola, Freddy Sigg, Alex v. Höchsmann samt fru Anette Grailer.

Föreningen bistod redaktör Susan Lewin, New York, med vägledning, då hon besökte Finland i augusti, för att göra en artikel om finländk design för tidskriften House Beautiful, vars februari-nummer 1974 sedermera innehöll

KANSAINVÄLISIÄ
MUUTTOKULJETUKSIA
KULJETUKSIA
PAKKAUKSIA
HUOLINTAA
VARASTOINTIA

INTERNATIONELLA
FLYTTNINGAR
TRANSPORTER
INPACKNINGAR
SPEDITION
LAGRING

VICTOR EK

Helsinki/Helsingfors
Turku/Åbo ● Vaasa/Vasa ● Hanko/Hangö ● Hamina/Fredrikshamn
Naantali/Nådendal ● Kotka ● Tampere/Tammerfors

åtta färgsidor finländsk formgivning. Det kan nämnas att tidskriften hör till de främsta inredningstidskrifter i U.S.A.

Material förmedlades genom föreningen till följande utländska tidningar eller representanter för förläggare: redaktör Margit Vinberg, Vecko Journalen, Stockholm; redaktör Ellen Perry Berkeley, Plus-Magazine, U.S.A.; redaktör Joan Scobey, The Dial Press, New York; redaktör Beate Sydhoff, Svenska Dagbladet, Stockholm; redaktör Karin Wallin, Studia Vista, Stockholm; Christa von Hantelman, Architektur und Wohnen, Hamburg.

Föreningen bistod redaktör Christian Hedlund i hans uppgift att göra en TV-film om Finland. Filmgruppen besökte även Triennalen i Milano för att filma den finländska formgivningens »guldålder» d.v.s. föremålen från 50- och 60-talet som belönats på Triennalen. Verkst.dir. H.O. Gummerus förevisade Triennalen för filmgruppen. — Televiosinsprogrammet visas i Sveriges TV under våren 1974.

KONSTNÄRSPROFESSUR, BELÖNINGAR OCH STIPENDIER

Konstnär Kaj Franck utnämndes till konstnärsprofessor inom konstindustriområdet för femårsperioden 1. 4. 1973 — 31. 3. 1978.

Den danska arkitekten och formgivaren Grethe Meyer fick 1973 års Nordiska hantverkar- och designpris. Priset är på 50 000 danska kronor och det delas ut årligen av medel som donerats av Köbenhavns Handelsbanks Fond enligt de nordiska konstindustriföreningarnas direktörers rekommendationer. Priset instiftades år 1971 för att fortsätta traditionen med Lunning-priset som upphörde år 1971.

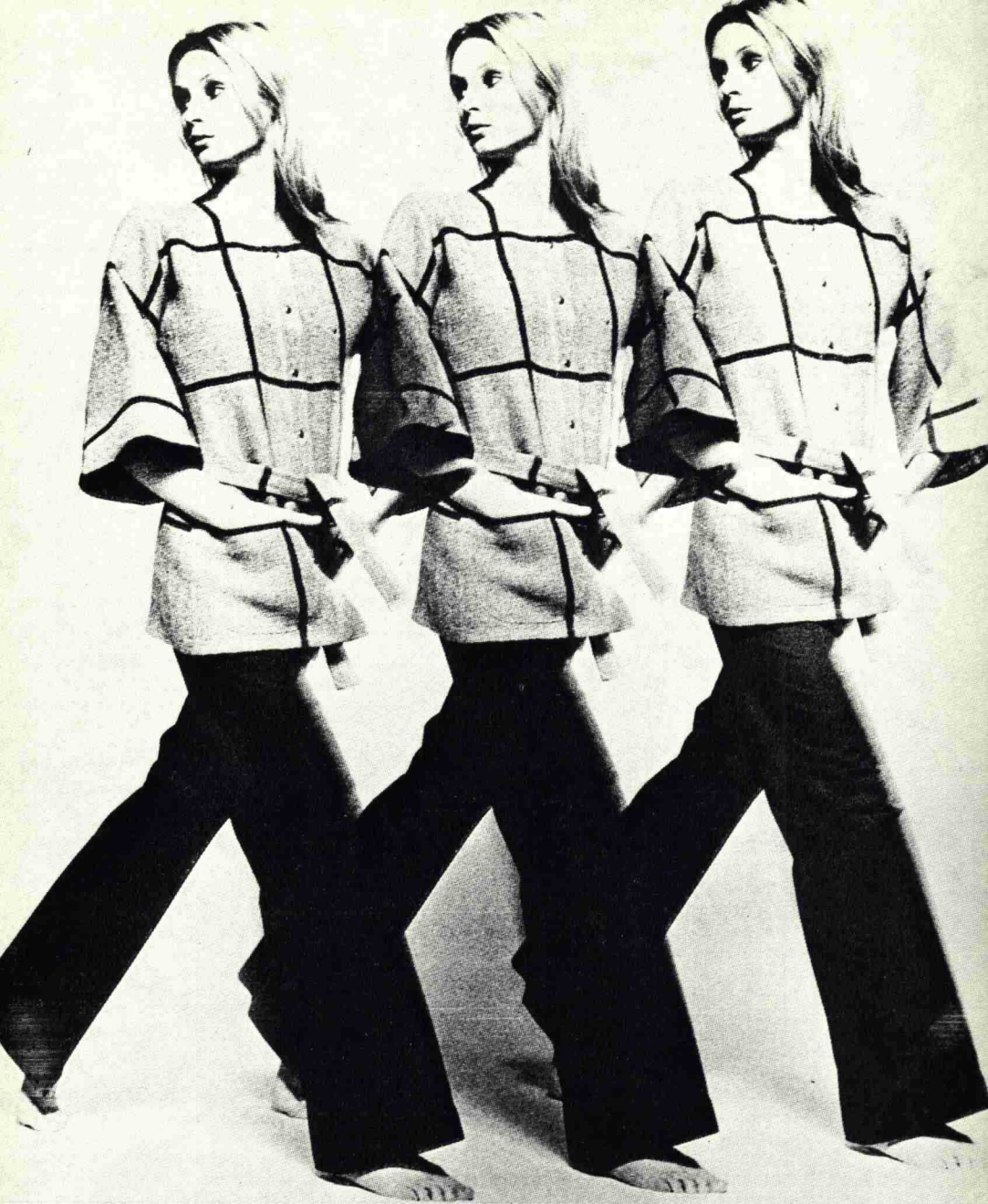
Konstnärinnan Vuokko Nurmesniemi tilldelades Ingrid Jespersen-Stiftelsens nordiska pris på 5 000 danska kronor för en förtjänstfull insats på textilkonstens område. Priset delas ut årligen till nordiska kvinnor för berömlig insats på olika områden.

Konstnärinnan Francesca Lindh belönades med guldmedalj på den 31. internationella keramiktävlingen i Faenza, Italien för sin fria konstkeramikserie. Till belöningen hör Regione Emilia Romagna-priset på 1 milj. lire.

Av 1973 års stipendier för utövande konstnärer delade Centralkommissionen för konst ut följande projekstipendier för främjandet av konstindustriella ändamål, sammanlagt 61 200 mk: Marianne Andersson 5 000 mk, Tuula Auermaa 5 000 mk, Pirkko Hammarberg 8 000 mk, Kia Bremer-Anja Järvinen 6 000 mk, Tapani Hyvönen 6 700 mk, Heikki Kallio-Pirkko Räsänen 2 500 mk, gruppen Jouko Koskinen—Hovilähti—Kemppi—Lehti—Pesonen—Salminen—Storm—Tuononen—Wirkkala 19 000 mk, gruppen Leena Mannila—Kari—Partanen—Soinio—Tamminen 9 000 mk.

Statens konstindustrikommission delade ut följande konstnärsstipendier: 3-årsstipendium: textilkonstnärinnan Pirkko Hammarberg, 1-års stipendium: keramikkonstnärinnan Kaarina Aho, glaskonstnär Mikko Merikallio, formgivare Raimo Nikkanen, keramiker Asko Yletyinen, och halvårs stipendium: industriformgivare Kristiina Kalliomaa, textilkonstnärinnan Maija Lavonen.

Statens konstindustrikommission delade ut 1972-års konstindustripris sammanlagt 60 000 mk på följande sätt: 1) de egentliga konstindustriprisen: textilkonstnärinnan Eva Brummer 6 000 mk, industriformgivare Juhani Salovaara 4 000 mk, textilkonstnärinnan Uhra-Beata Simberg-Ehrström 6 000 mk, formgivare Olli Tamminen 4 000 mk, formgivare Pekka Wikström 4 000 mk. 2) hantverks- och hemflitprisen: pol.mag. Mikko Ilmonen 4 000 mk för formgivning av en ny typ av fiskkniv, knivsmeden Kustaa Lammi 4 000 mk, glasblåsarmästare Jaakko Niemi 2 000 mk, förste glasblåsare Olavi Nurminen 2 000 mk, konstväverskorna Elise Rosenberg och Ester Sandell sammanlagt 4 000 mk, korgtillverkaren Tyyne Toppila 4 000 mk, modelltillverkaren Johannes Sandvall

VUOKKO[®]

MERIKATU 1. 00140 HELSINKI 14. PUH. 174 144

4 000 mk, för halmarbeten Hilma Sievä 4 000 mk, lagerkarlen Kalle Virtanen 4 000 mk för djurskulpturer, jordbrukaren Väinö Ylen 4 000 mk för rörliga element.

Helsingfors stads kommission för utdelning av konst- och litteraturstipendier delade 6. 8. ut till följande representanter för konstindustri sammanlagt 10 000 mk: formgivare Mauno Honkanen 2 000 mk, inredningsarkitekt Perttu Mentula 2 000 mk, textilkonstnärinnan Hilikka Vuorinen 2 000 mk, gruppen Hilikka Jarva — Ritva Kaukoranta — Mirja Lukander — Eeva Manner — Tuula Pöyhö — Piippa Tandefelt sammanlagt 4 000 mk.

Finska Kulturfonden stödde verksamheten inom konstindustriområdet med sammanlagt 36 000 mk.

MEDLEMSKÄREN

Dragning i föreningens medlemslotteri hölls den 12. 12. Vinsternas sammanlagda värde var 2 039 mk och deras antal 34 stycken. Huvudvinsten, ett keramikföremål av konstnär Taisto Kaasinen, värt 270 mk, vanns av agronom Hemming Frankenhaeuser, Kullo gård.

Antalet medlemmar i föreningen var vid årets slut 2 763, av vilka 780 betalande och 1 983 frimedlemmar. Två nya industrimedlemmar, Rauma-Repola samt Mainos-Taucher-Reklam Ab anslöt sig. Antalet industrimedlemmar är nu 43: Aarikka-Koru, Oy Aga Ab, A. Ahlström Oy Iittala Glasbruk, Oy Artek Ab, Asko Oy, Björneborgs Bomull Ab, Finlands Industriförbund, Oy Finlayson Ab, Finnair Oy, Finska Handarbetets Vänner, Finska Ängfartygs Ab, Oy Fiskars Ab, Frenckellska Tryckeriet Ab, Haimi Oy, Kirsti Ilvessalo Textilstudio, Dora Jung Textil, Kalevala Koru, Kaluste-Yhtymä Oy, Kaukomarkkinat Oy Barker Tekstiilit Oy, Kotivilla Oy — Ab Inhemsk Ull, Kruunukoru Oy — Lapponia Jewelry Ltd., Kymmene Ab, Oy Mainos-Taucher-Reklam Ab, Marimekko Oy, Metsovaara Oy, Neovius Oy, Neulenuutu Ky, Norrmark Slöjd, Kultaseppämestari Kalevi Piirainen, Rauma-Repola, Lena Rewell Textilateljé, Riihimäen Lasi Oy, Smyckeateljén Björn Weckström Kb, Oy G. W. Sohlberg Ab, Sopenkorpi Oy, Oy Stockmann Ab, Konstnär Seppo Tamminen, Oy Tampella Ab, Tehokaluste Oy, Fredrika Wetterhoffin Kotiteollisuusopettajaopisto, Vuokko (Studio Nurmesniemi), Helmi Vuorelma Oy, Oy Wärtsilä Ab.

Årsboken 1973 delades ut till alla medlemmar.

Medlemsutgifterna under året var 14 558,73 mk.

IN MEMORIAM

Konstsmeden, armaturformgivaren Paavo Tynell avled den 13. 9. 1973. Såväl som skicklig hantverkare, pedagog och industriell formgivare hörde Paavo Tynell till den finländska metallkonstens banbrytare. — Paavo Tynell var styrelsemedlem i föreningen under åren 1930—33, förvaltningsrådsmedlem under åren 1928—44, samt valdes till korresponderandemedlem 1945.

BYRÅN

Verkst.dir. för föreningen var H.O. Gummerus. Till sekretariatet hörde fru Harriet Andersson, dipl.korr. Susanne Elfving som utrikeskorrespondent, samt som informationssekreterare Eeva Siltavuori. Bokföringen och kassan sköttes av fru Pirkko Inervo. Fröken Kirsti Berg var Konstindustrimuseets sekreterare. Fil.mag Maija Liisa Kärkkäinen skötte installationen av föreningens bibliotekläsesal och bildarkiv. Fröken Sirkka-Liisa Remander var föreningens byråpraktikant.

Byrån sände 2 349 brev under verksamhetsåret.

De administrativa utgifterna var 373 515,98 mk.

KAUNIS KORU OY

SUOMALAISTEN JALOKIVIKORUJEN ERIKOISLIIKE

ADMINISTRATION

Förvaltningsrådet

Ordförande skolrådet Jussi Saukkonen, viceordförande arkitekt friherre Jonas Cedercreutz, inredningsarkitekt Olli Borg, viceverkställande direktör C-E Forss, konstnär professor Kaj Franck, fru Maire Gullichsen-Nyströmer, verkställande direktör H. O. Gummerus, dipl.ing. Runar Hernberg, bergsrådet Paavo Honkajuuri, vicehäradshövding, friherre Karl Langenskiöld, inr.ark. Antti Nurmesniemi, inredningsarkitekt Lasse Ollinkari, verkställande direktör Pauli Paarmaa, bergsrådet O. Penttilä, professor Reima Pietilä, Des.Dr.h.c. Timo Sarp-paneva, bergsrådet Olavi Sohiberg, kommerserådet P. H. Taucher, verkställande direktör Åke Tjeder, akademiker Tapio Wirkkala.

Styrelsen

Ordförande vicehäradshövding friherre Karl Langenskiöld, viceordförande verkställande direktör H. O. Gummerus, verkställande direktör Harri Malmberg, inredningsarkitekt Lasse Ollinkari, politices doktor, arkitekt Tapio Periäinen, industriformgivaren Antti Siltavuori, verkställande direktör Åke Tjeder.

Museinämnden

Ordförande verkställande direktör H. O. Gummerus, arkitekt friherre Jonas Cedercreutz, inredningsarkitekt Lisa Johansson-Pape, vicehäradshövding friherre Karl Langenskiöld, filosofie magister Seppo Niinivaara, professor Riitta Pylkkänen. Sekreterare fröken Kirsti Berg.

Föreningens representanter

I Konstindustriella Läroverkets styrelse: vicehäradshövding friherre Karl Langenskiöld, personlig suppleant verkställande direktör H. O. Gummerus. — Styrelsen upphörde med sin verksamhet i och med att läroverket 1. 7. 1973 blev högskola.

I Helsingfors stads kommission för utdelning av konst- och litteraturstipendier: inredningsarkitekt Lasse Ollinkari, suppleant industriformgivare Antti Siltavuori.

I Statens Konstindustrikommission: verkställande direktör H. O. Gummerus och vicehäradshövding friherre Karl Langenskiöld har varit medlemmar i styrelsen för nämnda kommission under perioden 1971—1973, den senare som viceordförande samt fr.o.m. juni 1973 som kommissionens ordförande. Medlemskapet i kommissionen kan räcka högst två verksamhetsperioder, varför verkställande direktör Gummerus icke var återvalbar. Vicehäradshövding friherre Karl Langenskiöld valdes till medlem även i den nya kommissionen som utnämndes för perioden 1974—1975.

I Konsultativa kommissionen för internationella kulturutställningar: verkställande direktör H. O. Gummerus.

I principalrådet för Stiftelsen Helsingfors Konsthall: vicehäradshövding friherre Karl Langenskiöld, verkställande direktör H. O. Gummerus.

Föreningens revisorer

Ekon.mag. Nils von Essen GRM och dipl.ekon. Ejnar Sandman CGR; suppleant jur.kand. Sten Finne.

Sammanträden

Årsmötet hölls den 28. 3. Förvaltningsrådet sammanträdde under året tre gånger och styrelsen fem gånger.

®

decoembre
interior